

Luk Ripili Agale

Go Luk-mi go buk-na agale go-rupa lisa: Yesumi Israel enaalinu-para pa enaalinu-para wala mulalo pisa. Yesumi nipuna kogono ripima pulalore enaalinu agale lakalisa (Luk 4.18). Go buk madaa Luk-miri Yesumi enaali kedaa rili kodome komoma epe-rupa pi madaa remaa waru lisa. Yesumi pisa-aimiri nipuna rurunumi nipu madaa pedo waru peme. Maria-me nipu madisa rabu enaalinumi pedo waru pisimi (1.42-48; 2.10). Go-rupa puma Yesu so yaa-para pisa rabu page pedo waru pisimi (24.52).

Ele adaapu Yesu mada pisa-ainuri Luk komeame remaa lisa. Go elenu madaare pa buk-nu meda agale nawia. Luk komeame Yesu go su kamaa aainaloma pisa-ainu adaapu remaa lisa. Luk komeame Yesumi Samaria alimi ali meda raba misa lisa. Nipumi saa pi agale page lu wisa. Naakimi aaraa giyoma pe saa pi agale page Yesuna saa pi agale medaloma page lisa. Sakias takis mi ali madaa pisa-ainu page Luk-mi remaa lisa.

Ele medaloma Luk-mi agale adaapu lisa elenuri: Beten puri paloma Holi Spirit-na kogono-para Gote-me enaalina koeyaenu mea rubape kone rapaaina agale lisa. Enanumi pea-ai mada page Luki-mi agale adaapu lisa.

Luk-na agalere go buk komea-daa dia. Go buk Aposel-nuna kogono pimade page Luk-mi lisa. Go buk-miri Yesu abala yaa-para penaloma Aposel-numi pisimi page go raayo nimuna kogono madaa remaa lisa.

Robonu gu-rupa adamina:

Go agalena re (1.1-4)

Yesu madinaloma Jon kalu-ipa page Yesu laapo naaki pirisipi (1.5–2.52)

Jon Baptais remaa (3.1-20)

Yesu kalu-ipa remaa page Satan-me Yesu kotulalo pisa (3.21–4.13)

Yesu Galili su-para kogono enaali piri penaa pisa (4.14–9.50)

Yesu Galili su-para giyoma Jerusalem-nane pamisa (9.51–19.28)

Yesu Jerusalem taun re-para puma koro komea pisa (19.27–23.56)

Yesu rekesa rabu disaipel alinumi nipu adisimi (24.1-53)

Luk-mi go epe remaare pepa madaa lumare ali Tiofilus-para rapasa

¹ Yesa Tiofilus: Abaladere Mudu enaali adaapumi naana rikirana Gote-me ma-opasaade elenu pepa madaa lisimi.

² Gore ora ririna rabu go elenu adoma epe agale lakalisimi enaalinuna agale pagisimi. Nimumi naa lagisimi agalere ali adaapumi pepa madaa lisimi. ³ Go-rupa pea-pulu ali mudu Tiofilus-re neme page go remaa raayo pepa madaa luma ne piri-para rapaalua kone sawa. Go remaana re raayo madaa kone waru makuaaoma epe-rupa tyaato. ⁴ Gu-rupa tyaato-le neme apo agale raayona re makuaaoma kone re lainalo pepa lu rapaato.

Ensel-me Sakaraia-para Jon madini yapi epaa lakalisa

⁵ Herot Judia su-para ali mudu pirisa rabu Gote-na lodo kira-ae ali meda Sekaraia pirisa. Nipuri Gote-na lodo kira-ae ali meda Abaisa ruruna rikirana pirisa. Sekaraia-na werena biri Elisabet. Go ena page Gote-na lodo kira-ae ali ruruna ru-nane piruma madisa. ⁶ Go rapaayare Gote-na le agaana epe-rupa piruma rekena agale raayo pagoma epe-rupa pirisipi. Nipu laapome Ali Mudu-na agale waru

pagoma epe-rupa ora pirisipi. ⁷ Pare Elisabet-re enagae pirisu-pulu nipu nogo naaki namaitisa. Go-rupa puma nipu ora enagae yomagae laapo pirisipi.

⁸ Koro medare Sekaraia nipuna ruru alinu epa kiri-taoma Gote-na kogono pulalo ipisimi. ⁹ Go rabu lodo kira-ae alinuri nimumi ele kaas-rupa lumare alina reke madaa lodo kiritalo pirisimi. ¹⁰ Sekaraia-me Gote-na lotu ada ru-nane lodo kiritalo pirina enaali adaapu ada pera-le beten puma lala pirisimi. ¹¹ Sekeraia ru-nane pisa rabu Ali Mudu-na ensel meda so lodo kira-ae kana reke pope ki-nane epa rekasa. ¹² Gore Sekaraia nipumi mo ensel adoma ora paalame waru komoma pogolasaasa. ¹³ Go raburi ensel-me talo: Sekaraia, neme paala nakomape. Gote-me nena beten abala pagaa. Nena ename naaki matia. Nemere go naakina bi Jon ma-aape. ¹⁴ Go raburi ne pedo puma raana waru komali. Nipu mati raburi enaali adaapumi nipu madaa pedo palimi. ¹⁵ Gore nipu piralia rabu Ali Mudu-na ora ali mudu piralia. Nipumi ipa wain-para puri pale ipa bia nanalia. Nipuna agina lo robaa-para piralaina Gote-na Holi Spirit nipu madaa rubitabilia. ¹⁶ Mo Gote-na ruru Israel su-para piri enaali adaapumi kone perekema nimuna Mudu Gote madaa kone rulaliminalo Jon-me agale laketea lisa. ¹⁷ Nipumi Elija-na kone mogeama puri waru paboma Mudu Ali piruma Gote-na agale laketea. Go-rupa pumare Jon-me agi aaraan-umi nimuna nogo naaki epe-rupa mapiraalia. Nipumi agale yokeme enaalinuna kone ma-epeaaoma Ali Mudu-na epaliade yapi di madaa kone suma adoma pirinalo laketea lisa.

¹⁸ Go raburi Sekaraia-me ensel gu-rupa lakalisa: Neme go agalere ake puma ora lae kone salua ya? Saa ora enagae yomogea pipa lisa.

¹⁹ Go-rupa lisa rabu ensel-me Sekaraia-para gu-rupa

lakalisa: Niri Gebriel. Neme Gote-na le-aga madaa rekaayo. Go-rupa pe-pulu Gote nipumi ni mea rapaaripadaa neme ne go epe agale lagialuame epa pi. ²⁰ Gore go agalena re ora palia pare neme go agale kone narulaale-pulu neme agale mada nate. Ne maara palae ali pirumare ora lagiawade agalena re opaliade raburi nena agale lapali lisa.

²¹ Sekaraia ada ru-nane adaalupu pirisa-pulu enaali raayome kone adaapu suma adobasimi. ²² Gore nipu werepe kamaa-nane ipisa pare mo enaalinu agale mada nalakalaasa-pulu nipumi nimu adenalo pa ki maalame robo wisa. Nipu agale maare ali pirisa-pulu enaalinumi nipu lotu ada ru-nane upaa-rupa adisa-pulu makuaasimi. ²³ Wala werepere Sekaraia nipuna lodo kira-ae kogono pi yapi di dia lisa raburi nipuna ada wala pisa. ²⁴ Werepe nipuna ena Elisabet naaki eke supumi padaa piruma kaledesa. Go rabu nipumi talo: ²⁵ Abiri Ali Mudumi ni madaa kodome komoma ni-para go-rupa pea. Gore abalade naaki napirisa rabu enanuna le-aga madaa yala polisua pare abi epelea lisa.

Ensel-me Yesu Maria neme mati lakalisa

²⁶ Eke-alu 6-pela popesa rabu Elisabet naaki padaa abala pirina Gote-me ensel Gebriel mo Galili su robo ru-nane adare Nasaret-para penaalisa. ²⁷ Nipumi ena maapua meda piri-para pisa. Abalade go enare ali meda Josep-me rumaalalo ele kalabasa. Go aliri kasua Devit-na rurumi madi ali pirisa. Ena inamapuana biri Maria. ²⁸ Go rabu ensel mo ena Maria piri pumare go ena epe-rupa pirape lisa. Ali Mudumi nere kodome komoma ne raapu komea-para pia lisa. ²⁹ Ena Maria-me go ensel-na agale pagoma kone adaapu wisa. Go alina agalere akepu lena kone suma kedaa waru komisa.

³⁰ Go raburi ensel-me Maria lakalisa: Neme paala nakomape. Gote-na konemere ne puri meainalo pi lisa. ³¹ Waru paga. Neme naaki padaa piruma naaki meda madi. Nipuna biri Yesu ma-aape. ³² Go naaki nipu Mudu Ali piralia rabu enaalinumi nipu so yaa madaa pia Gote-na Si teme. Gore Gote-me nipu kasua Devit-na ruruna ora ali mudu mapiraalia. ³³ Nipuri Jekop-na ruruna ali mudu page ade abuna piralia. Go puma nipuna Surube Yapi di ora nadia yaalia lisa.

³⁴ Go lisa rabu Maria-me mo ensel agale abulisa: Go naakiri ake puma maitialua ya? Neme ali page meda abi nape-le.

³⁵ Go raburi ensel-me gu-rupa lakalisa: Holi Spirit-mi ne madaa ipuma Gote-na puri ora so madaame ne waru surubalia. Go palia-pulu werepe go naaki neme mati. Gore enaalinumi go epe naaki nipu epe ali loma Gote-na Si teme.

³⁶ Gore paga. Nena kai Elisabet abala enagae yapare nipuna lo robaa-para naaki meda pia. Abalare enaalinumi gu-rupa lisimi: Nipumi nogo naaki mada namaitia lisimide pare abi nipuna suba 6-pela popea lisa. ³⁷ Gore Gote-me napeape elere meda ora nawia lisa. ³⁸ Gore Maria-me talo: Pagape. Niri Mudu Ali-na kogono ena yaa-pulu neme go lae elenu pa pinawa lisa. Go lisa raburi ensel-me pagoma wala pisa.

Maria-me Elisabet adola pisa

³⁹ Gore werepe Maria nipu rekoma wagepu so rudunane ae adare meda Judia pisa. ⁴⁰ Nipu puma no Sekaraiana ada-para puma kodobaoma Elisabet-para epe naare pa lo agale puma lakalisa. ⁴¹ Elisabet-me no Maria-na agale pagisa raburi mo Elisabet-na lo robaa-para piri naaki pogolasa. Go rabu Elisabet madaa Holi Spirit rubitabesa. ⁴² Go rabu Elisabet-me Maria-para puri paloma gu-rupa

lisa: Robaa-para pirina page nipu epe puri mealia. ⁴³ Go rabu ename talo: Neme epe kogono napede ake paa-daa Mudu Ali-na agi ni adola epaa? ⁴⁴ Pagape. Nena agale pagawade rabu no lo robaa-para piri naakimiri pedo puma popa pogolaade. ⁴⁵ Mudu Alimi abalade ne lagisade agalere neme go ora adolalo pi lisa. Go pe-le neme raaname komape. Elisabet-me apo agale gu-rupa lisa.

Maria-na yalisa

⁴⁶ Gore Maria-me talo:

Naa konemere Mudu Ali-na bi minasaayo.

⁴⁷ Go puma nina Raba Meape Ali Gote madaa pedo waru pe.

⁴⁸ Niri nipuna kogono ena madaare nipumi ni kodome komoma raba mu aaya.

Gote-me puri pale epe ele medaloma ni madaa mea epea-pulu abi page werepe page go puri pale Gote-me ni raba mealia. Go pea-pulu enaali raayome ni ora epe ena teme.

⁴⁹ Go pea-le nipuna biri adae abuna epe aalia.

⁵⁰ Enaali raayome nipuna agale waru pagoma paala komalimiri nipumi adae abuna epe raba mi kone kalalo pia.

Go pea rabu adae abuna madini-mi enaalinu madaa go kone salia.

⁵¹ Nipumiri abalade napi kogono pisaaya.

Go rabu nipumi kone pogali enaali medaloma ralu lisaaya.

⁵² Nipumi su kamaa ali mudu puri pale alinu rabuaanaaoma enaali naaralinuna bi minasaasaya.

⁵³ Enaalimi nipuna agale pagolalo kone wimi enaaliri nipumi ele waru mea kalo aaya.

Pare nipumi kamope enaalinu giyome ele nakalisa.

⁵⁴ Naana kasuanu-para kana waraaoma lakalisa agale nagiyasa.

Nipumi naa Israel su-para piri kogono enaalinu raba mulalo ipisa.

⁵⁵ Go yapare nipumi Abraham-para nipuna werepe madina naakinu-para adae abuna kodome komoma raba mu aaya lisa.

⁵⁶ Elisabet raapu Maria nipu suba repo pirisa pare werepe wala nipuna ada pisa.

Elisabet-me Jon madisa

⁵⁷ Elisabet-na naaki maitape di raname lisa raburi mo naaki Jon madisa. ⁵⁸ Elisabet nipuna rurunu-para nipuna adare komea-para piri enaalinumiri Elisabet naaki maitaade remaa pagisimi. Gore Mudu Alimi nipu kodome komoma raba misa-pulu nimu Elisabet raapu ranaa komo pirisimi.

⁵⁹ Gore yapi 8-pela pa pirumare mo naakina yogale rugulalo pisimi. Nipuna biri aaraana bi-rupa Sekaraia talo pisimi. ⁶⁰ Go lisimi pare mo naakina agimi dia lisa. Nipuna biri Jon lamina lisa. ⁶¹ Go rabu nimumi talo: Nena kai aapa page nena ruru page go-rupa bi ma-ae meda dia yade lisimi. ⁶² Go rabu nimumi aaraa agaa mulalo pa kimi robo suma agale lorapisimi. Nipumi mo naakina biri akepu bi ma-aalia pe kone suma agale lorapisimi. ⁶³ Sekaraia-me pepa tyape ele meda maa gialepa loma gu-rupa pepa madaa lisa: Go naakina biri Jon lu lisa. Go lisa raburi mogo pisimi enaalimi kone adaapu wisimi. ⁶⁴ Go kone adaapu saapirinare mo Sekaraia-na agale lapaasa. Go rabu nipuna agale namaareasa raburi nipumi agale lapaoma Gote-na bi minasaasa. ⁶⁵ Go raburi mo nimuna adare komea-para pirisimi enaalimiri paalame komisimi. Go remaare Judia su raayona pagisimi. ⁶⁶ Enaali raayome go agale kone-para su kiraloma nimu kone adaapu wisimi. Nimumi gu-rupa lisimi: Werepe go naakimiri ake palia pae? Gore mo

naaki madaa Mudu Alimi puri kalisa adisimi-pulu go-rupa lisimi.

Sekaraia-me Gote-na lakale agale lakalisa

⁶⁷ Go rabu Holi Spirit aaraa Sekaraia madaa ru-bitabenaloa nipumi Gote-na lakale agale gu-rupa lakalisa: ⁶⁸ Naamere Israel su-para piri Gote ora Mudu Ali-na bi minasalimina. Nipu ipuma nipuna enaali raba mula epe-rupa. Go puma naa kepeasa. ⁶⁹ Nipumi nipuna kogono ali Devit-na ruru-para naaki mapiraasa. Nipumi go puri pale Raba Meape Ali mapiraasa. ⁷⁰ Ora abalade go agalere Gote-me nipuna agale lakale alinu gu-rupa lakalisa: ⁷¹ Nipumi naana lore alinumi natinalo raba mealua lisa. Gore enaali raayome rono pagoma naa timiri nimuna puri mada mea kepealua lisa. ⁷² Nipumi naana kasuanu madaa kodome komoma raba mealua lisa. Gote-me Abraham agale lakalisa waru makuaaoma makuaasa. ⁷³ Go rabu Gote-me yaa madaa makuaa loma kasua Abraham-para agale gu-rupa lakalisa: ⁷⁴ Nimina lore alinuna puri madaa koe-rupa pitimiri kepealua lisa. Go pumare paala nakomalimi pare kogono waru palimi lo lakalisa. ⁷⁵ Go pea-le adae abuna naa piralima rabu nipuna le-aga madaa kogono waru pu epe kone su piralima. ⁷⁶ Go naaki nere werepere so yaa-para pia Gote-na agale le ali piraina teme. Ne Mudu Ali-na ripina puma nipuna pora kiritao saena. ⁷⁷ Go rabu nipumi enaalinuna pupitagi ne kone mea ruboma adae abuna kagaa pirape kone meaminalo laketea. ⁷⁸ Gore naana Gote-re pawa piruma kodome komoma raba meape kogono pea. Go pea-le nipumi so yaa-para wi paa naa madaa epena tea. Go epe pare naare opea-rupa naana lo robaa-para ma-epaalua. ⁷⁹ Go puma so yaa-para wi pare komape kone su koe-rupa piri enaalinu madaa mea katea. Go puma naa epe-rupa pirape pora pamuamonolo paa gialia. ⁸⁰ Werepe go naaki Jon adaa yoma nipuna kone

waru puri paboma pirisa. Go rabu nipu enaali napiri su-para puma pirisa. Werepe Israel su-para piri enaalinumi adalimide yapi rabu nipu go su giyoma opapaasa.

2

Maria-me Yesu madisa (Mat 1.18-25)

¹ Go raburi Rom su-para piri ali mudu Sisar Ogastus-mi puri pale lo meda wisa. Nipuna surube enaali raayona bi pepa madaa tyalepape lisa. ² Gore pena ripia bi pepa madaa lisimi raburi Kwirinius-ri nipu Siria suna namba wan gavman ali pirisa. ³ Go pumare enaali raayona bi pepa madaa maa sulalore nimuna adare-para pisimi. ⁴ Josepre nipu Nasaret su-para pisa. Nipu ali mudu Devit-na ruru pirisa-pulu nipu Galili su robo ru-nane puma adare Nasaret giyoma su Yutia-para pisa. Go su-parare kasua Devit-na adare Betlehem-para pisa. ⁵ Nipuna ena Maria raapu bi pepa madaa mea lu sulalo pisipi. Go raburi Josep-me Maria pena rumaasa pare nipu naaki padaa abala pirisa. ⁶ Nipu go su Betlehem-para pa pirina Mariana naaki madini di rudu lisa. ⁷ Go rabu nipuna naaki mupaa maduma pa laplap-me mea kepema wisa. Go puma gawana eda nape kepo madaa mea madu wisa. Mo kimisu enaali paitala pi ada abala rulaitabesa-pulu gawana adapa-para epa piruma madisa.

Ensel-numi mena sipsip puni alinu lakalisimi

⁸ Go raburi go su-parare mena sipsip puni alinu medaloma adare-para kamaa aasimi. Gore nimumi ribaale-para nimuna sipsip mena surubisimi. ⁹ Gore Mudu Ali-na ensel meda nimu pirisimi-para ipisa-pulu nimumi adisimi. Go rabu Mudu Ali nipuna epe paana purimi nimu pirisimide-para epaa roasa. Roasa rabu nimumi

paalame komo pirisimi. ¹⁰ Paala komisimi pare ensel-me nimu gu-rupa lakalisa: Nimimi paala nakomalepape. Pagalepa. Neme nimi piri-para epe agale meawa-pulu go agale madaare enaali raayome raaname komalimi. ¹¹ Abi go ribaare Devit-na adare-para ena komeame nimi Raba meape Ali maitaade lisa. Go aliri ora Mudu Ali Keriso yade. ¹² Nimimi nipuri gu-rupa adoma makuaalimi lisa: Nimi pumare naaki meda laplap-me rogae adalepape. Nipu gawana eda ne kepo madaa apo mapaitaeme-daa lisa. ¹³ Ensel-me go-rupa lisa raburi ora wagepu so yaa-para ensel-nu ora adaapu nipu raapu epa pabo aoma Gote-na bi gu-rupa minasaasimi: ¹⁴ So yaa-para piri Gote-na biri ora minasalimina lisimi. Go su kamaa enaalinuri Gote-me pedo pea-le epe-rupa pirina lisimi.

Mo sipsip puni alinumi Yesu adola pisimi

¹⁵ Ensel-numi mo alinu giyoma so yaa-para penaaloma mo mena puni alinu nimumi gu-rupa lala pirisimi: Abi Mudu Alimi naa abala lagiade-le wagepu go naaki maitana-para adamina ba lisimi. ¹⁶ Nimu wagepu puma Maria Josep nipu laapo asa puma adisimi. Go rabu mo naakiri gawana eda ne kawaso madaa madu saabaena adisimi. ¹⁷ Nimumi puma adoma abala so ensel-numi mo naaki madaa lakalisimide remaa lakalisimi. ¹⁸ Mo enaali raayome sipsip puni alinuna remaa pagoma kone adaapu wisimi. ¹⁹ Yapare Maria-me mogo agale raayo nipuna kone-para maa suma kone adaapu su pirisa. ²⁰ Mo sipsip puni alinu nimu wala pisimi rabu nimumi pagoma ademe ele madaa Gote-na bi minasaaoma yalisa lisimi. Go remaare mo ensel-numi lakalisimide-rupa adisimi.

Nimumi naaki Yesu lo bi maasimi

²¹ Werepe yapi ru laapo penaloma mo naakina yogale rugula pirisimi. Go rabu nipuna bi Yesu maasimi. Go

biri agimi mo naaki nipu madaa napirina ensel-me go bi lakalisa.

Simiono-para Ana laapome adaa lotu ada-para naaki Yesu adisipi

²² Werepe Josep Maria laapome Moses-na rekena agale mogeama to yogale ruguliae pisipi. Go rabu page nipu laapome naaki so Jerusalem su-para maita puma Mudu Ali kalalo lamua pisipi. ²³ Go kone madaare Mudu Alina rekena agale madaa go-rupa lisa: Enaalinumi naaki mupaa madu saoma palimiri go naakinuri Mudu Alina kogono pinalo naaki mea kalape. ²⁴ Mo Mudu Alina rekena agale meda page mogealalo pisipi. Gore to yogale ruguli rekena agale gu-rupa wisa: Lodo kirilalo yaa puluma ipa laapo pa epe yaa laapo puma mea kirapa wisa.

²⁵ Go raburi ali meda Simeon Jerusalem su-para pirisa. Go aliri ora Gote-na pora raluma epe ali pirisa. Nipumi Israel su-para piri enaalinu raba mu mapiraape di adoba pirisa. Simeon-re Holi Spirit-mi rubitabesa. ²⁶ Holi Spirit-mi nipu-para agale gu-rupa lakalisa: Nere abi nakomali pare Gote-me nipuna agale loraee ali Mea Rapaae Ali abala adainalo lakalisa. ²⁷ Gore Holi Spirit-mi Simeon go kone kalisa-pulu nipu epe adaa lotu ada-para kodobasa. Go puma agi aaraame rekena agale madaa mogeama mo naaki Yesu adaa lotu ada-para mea ipisipi. ²⁸ Ipisipi rabu Simeon-me mo naaki Yesu nipuna kimi kupima Gote-na bi minasaoma gu-rupa lisa:

²⁹ O Mudu Ali, neme madaa kone suma agale loraee.

Go pea-le ni nena kogono ali komano laa.

³⁰ Neme naa raba mulalo paenare nina leme go adalo.

³¹ Neme enaali raayona le agaa madaa go yarera puma pe.

³² Go epe paa komeamere ruru rado-para nena pora mea waatea.

Go pumare naa nena ruru Israel enaalinu madaare enaali medalomame epe kone salimi.

³³ Simeon-me mo naaki-para agale lakalisa rabu agi aaraa laapo nipu kone adaapu wisipi. ³⁴ Gore Simeon-me nimu epe puri pale agale lakelalaoma mo naakina agi Maria gu-rupa lakalisa: Pagape. Gote-me go naaki mapiraasa-pulu nipumi Israel su-para piri enaalinu adaapu makoyaalia. Go pea pare medaloma page adae abuna mapiraalia Gote-me nipu rado piale ali mapiraalia rabu enaali adaapumi nipu madaa koeyae teme. ³⁵ Go leme raburi go enaalinumiri nimuna pagaa wi kone mea waateme. Pare nena pu robaa-para kodo komape konere rai napimi-rupa awalia lisa.

³⁶ Gote-na agale lakale ali ena meda Ana pirisa. Nipu Fanuel-na wane-le Aser-na ruru-para pirisa. Nipuna aali raapu maali ki medane luma medane laapo pirisa. ³⁷ Werepe nipuna piru aasa. Nipumi adae abuna lotu ada nagiyasa pare Gote-na kogonore ribaale-para page naare paame page ora pu pirisa. Go rabu nipumi eda madaa imaa niti puma beten kama lala pirisa. ³⁸ Yesu Gote-para kalisimi rabu Gote-para ora pili lisa. Go puma nipumi mo naaki madaa remaa lakalisa. Gore enaali raayore Gote-me Jerusalem su-para piri enaali ma-kepeanalo adoba piru aaeme-para remaa lakalisa.

Josep nipuna Nasaret adare-para wala pisa

³⁹ Agi aaraa laapome mo Mudu Ali-na rekena agale raayo lo kiraluma so Galili su robo ru-nane puma nipuna adare Nasaret su pisipi. ⁴⁰ Mo naaki nipu abala adaa yoma puri palasa. Go rabu nipu kone ora waru mealaina Gote-me puri page waru kalisa.

Yesu nipu oge ali rabu lotu ada-para pisa

⁴¹ Mo Yesuna agi aaraa laapo nipuri adae abuna maali patinaloma nipu so Jerusalem su-para puala pisipi. Go rabu Juda alinuna olode meda Pasova di adola pisipi. ⁴² Go raburi Yesu nipu maali 12-pela pirisa. Go raburi mo olode rudu lisa rabu so Jerusalem su-para pisimi. ⁴³ Werepe so Jerusalem su-para puma kiritaomare mo olode dia naloma ada re-nane ipisimi. Pare mo penaali naaki Yesu nipu Jerusalem su-para pa pirisa. Pirisa pare nipuna agi aaraa laapomere na-adisipi. ⁴⁴ Agi aaraa laapo nipuna konere abala enaali medaloma raapu puana kone suma nipu pisipi. Pulaina yapi meda dia lisa pare naaki na-adisipi-pulu nipuna ruru-para adami alinu medaloma adola pisipi. ⁴⁵ Nipumi asa pirisipi pare ora pename napirisa. Go raburi nipu laapo wala Jerusalem su-para asa pula pisipi. ⁴⁶ Nipumi asapala pirina yapi repo pa popesa. Go rabu mo lotu ada ru-nane wala asa pama ipuma epa adasaasipi. Nipu Juda tisaa-nu raapu pirisa aaya. Nipumi nimuna agale pago nipumi agale medaloma agaa mulalo pirisa aaya. ⁴⁷ Mo nipuna agale pagisimi ena alinumiri go naakiri kone adalrpe waru inaloma nimu pogolasaasimi. ⁴⁸ Agi aaraa laapome nipu puma adoma pogolasaoma agimi talo: Go naaki. Ake paa-daa neme saa giyae ya? Nena aaraa saa laapona lo-parare kedaa ora waru pea. Saame ne asa pirapa lisa. ⁴⁹ Nipumi agi aaraa laapo gu-rupa lakalisa: Nipimi niri ake paa-daa asa pape pae? Nipiri naa Aapana ada-para pirulalo pawa kone nasape pae? ⁵⁰ Nipumi saa pi agale lisa pare go agalena re namakuaasipi.

⁵¹ Gore nipu agi aaraa laapo raapu puma Nasaret su-para puma pirisimi. Go Nasaret ada puma piruma agi aaraa laapona agale epe-rupa pagoma pirisa. Nipuna agimi mode agale raayo kone-para maa su pirisa. ⁵² Gore Yesu nipu adaa lisa raburi nipuna to yogale-para page

kone page ora adaa lisa. Go puma nipu Gote-para su kamaa piri enaalinu-para nimuna kone-para ora epe naaki kone wisimi.

3

Jon Baptais-mi agale lakalisa

(Mat 3.1-12; Mak 1.1-8; Jon 1.19-28)

¹ Ali mudu Sisar Taiberias-re nipuna surube su maali 15-pela popesa. Go rabu Pontius Pailat-re so Judia su robo-para namba wan gavman pirisa. Go raburi Herot-re Galili su-para adaa gavman piruma nipuna ame Filip-ri Ituria-para Trakonitis su lapone ali mudu pirisa. Go rabu page Lisantias-re Abilini su-para adaa gavman ali pirisa. ² Go rabu page Anas-para Kaiafas laapore Gote-na lodo kira-ae ali mudu laapo pirisipi. Go rabu Sekaraia-na si Jon nipu enaali napiri su-para pirina Gote-me nipu agale lakalisa. ³ Go agale pagoma nipu ipa Jordan popea-para go su raayona agale pamu lakalisa. Pamisa rabu go enaali nimimi kone perekelema kalu-ipa mealepa lo lakalisa. Go palimi-daare Gote-me nimina pupitagi nape kone mea rubalia lakalisa. ⁴ Go madaare Gote-na agale lakale ali Aisaia-me pepa madaa gu-rupa lisa: Enaali abuna napiri su-parare ali medame agale gu-rupa yaatea lisa: Mudu alina pora kiritao salepape. Nipuna pami poranu ma-redepo yatepape. ⁵ Su kawaro raayo-parare su awo pabalepape. Rudu-para raayo kadolo rubalepape. Koi koi pi pora raayo ma-epeatepape. Pora raayo madaa kana wiare mea rubalepape. ⁶ Go pumare enaali raayome Gote-na adae abuna mapiraape kone mada adalimi.

⁷ Enaali adaapuri Jon-me kalu-ipa kalenalo ipisimi. Ipisimi raburi nimu gu-rupa lakalisa: Nimiri koe kerome madi enaalinu pimi. Gote-me nipuna rono pagape kone epalia-le nimimi giyalepape lo aapimi lagu aaya pa wisa?

⁸ Nimina koe kone perekealimi-daa adalimina-le epe kogono puma palepape. Nimina pa agaleme marekaaoma gu-rupa natapape: Abraham-re ora naana kasua pirisa-le kone naperekealima lo natapape. Pagalepa. Gote-me go aaya kanare ora Abraham-na sinu mada ma-aulaalia. ⁹ Rai gaapi abala no repena re-para apo wia-daa epe repena kili waru namaitiare po ruma repena sulaa-para mea kiralia lisa.

¹⁰ Nipumi go-rupa lisa rabu enaali adaapumi nipu agale lorapisimi: Naamere ake palima ya? ¹¹ Gore nimu-para agale gu-rupa lakalisa: Ali medame mamina laapo saliare ali meda mamina nasaliare go ali kalape. Eda nape ele salia alimi page go-rupa rumaape lisa. ¹² Kana takis mi ali medaloma page nimu kalu-ipa mulalo ipisimi. Go puma nipu agale lorapisimi: Tisaa, naame ake palima ya? ¹³ Nipumi nimu lakalisa: Kana-re so gavman-me lea-rupa mealepape. Nimina kone suma meda pa namealepape lisa. ¹⁴ Soldia ali medalomame page Jon nipu agale lorapisimi: Naame ake palima ya? Gore nimu gu-rupa lakalisa: Nimimi paaoma kose natapape. Go page makirae agale naloma enaalinuna kana paake namealepape. Ora nimina kogono madaa kana mealimi-rupa gu-rupa mada kone suma mealepape lisa.

¹⁵ Go epe agale adaapu lakalisa-pulu enaalinumi kone puri paloma suma gu-rupa wisimi: Go Jon-re Gote-na Mea Rapaae Ali yapae dia yapae kone wisimi. ¹⁶ Kone gu-rupa wisimi raburi Jon-me nimu gu-rupa lakalisa: Neme nimi madaa pa ipame kalu-ipa mu aayo pare werepe ali meda epaliare nipuna purimi ni ma-oge yaalia. Nipu ora epelea-pulu neme nipuna age ada kepema kege radepetalo palua. Pare nipumi kalu-ipa epa mealia rabu Holi Spirit-na puri repena sulaa nimi kalu-ipa gialia. ¹⁷ Nipuna lama nipuna kimi ripinuma epalia. Nipuna wit-na kili rilipu raapu

raloma epe elenu kiritape ada-para sulalo palia lisa. Pare mo wit-na kili koyaliade-nuri nakudinape repena sulaa-para mea lopalialia rabu pa roalia lisa.

¹⁸ Jon-me nimuna kone ma-redepo yaatalo epe agale rado rado lakeloma mogealisia.

Ali mudu Herot-me Jon karapo ada mapaitaasa

¹⁹ Go agale lakalisa pare Jon-me ali mudu Herot-para nena paa pia amena were Herodias nayolo meaape lo lakalisa. Go page Herot-me pisa koeyae raayo madaa agale lakalisa. ²⁰ Go pisa-pulu Herot-me go agale madaa yala poloma karapo ada-para mapaitaasa.

Jon-me Yesu kalu-ipa kalisa

(Mat 3.13-17; Mak 1.9-11)

²¹ Enaalinu raayo kalu-ipa misimi rabu Yesu nipu page kalu-ipa misa. Nipu kalu-ipa muma beten lala pirina yaa pora lobesa. ²² Go puma Holi Spirit yaa puluma so yaa giyoma ipisa. Gore Yesu madaa ipisa raburi so yaa-para agale meda gu-rupa pagisimi: Nere ora nina epe Si. Neme ne madaa ora pedo pi lisa.

Yesuna kasuanuna rurununa bi

(Mat 1.1-17)

²³ Yesu nipuna kogono mea ripia pisa raburi nipuna maali 30-pela pirisa. Enaali raayomere nipu Josep-na si makuaasimi. Gore Josep-na aaraare Heli. ²⁴ Heli nipuna aaraare Matat pirisa. Matat nipuna aaraare Livai pirisa. Livai nipuna aaraare Melki pirisa. Melki nipuna aaraare Janai pirisa. Janai nipuna aaraare Josep meda pirisa. ²⁵ Josep nipuna aaraare Matatias pirisa. Matatias nipuna aaraare Amos pirisa. Amos nipuna aaraare Nahum pirisa. Nahum nipuna aaraare Esli pirisa. Esli nipuna aaraare Nagai pirisa. ²⁶ Nagai nipuna aaraare Mat pirisa. Mat nipuna aaraare Matatias meda pirisa. Matatias

nipuna aaraare Semen pirisa. Semen nipuna aaraare Josek pirisa. Josek nipuna aaraare Joda pirisa. ²⁷ Joda nipuna aaraare Joanan pirisa. Joanan nipuna aaraare Resa pirisa. Resa nipuna aaraare Serubabel pirisa. Serubabel nipuna aaraare Sealtiel pirisa. Sealtiel nipuna aaraare Neri pirisa. ²⁸ Neri nipuna aaraare Melki pirisa. Melki nipuna aaraare Adi pirisa. Adi nipuna aaraare Kosam pirisa. Kosam nipuna aaraare Elmadam pirisa. Elmadam nipuna aaraare Er pirisa. ²⁹ Er nipuna aaraare Josua pirisa. Josua nipuna aaraare Elieser pirisa. Elieser nipuna aaraare Jorim pirisa. Jorim nipuna aaraare Matat meda pirisa. Matat nipuna aaraare Livai meda pirisa. ³⁰ Livai nipuna aaraare Simeon pirisa. Simeon nipuna aaraare Juda pirisa. Juda nipuna aaraare Josep meda pirisa. Josep nipuna aaraare Jonam pirisa. Jonam nipuna aaraare Eliakim pirisa. ³¹ Eliakim nipuna aaraare Melea pirisa. Melea nipuna aaraare Mena pirisa. Mena nipuna aaraare Matata pirisa. Matata nipuna aaraare Netan pirisa. Netan nipuna aaraare Devit pirisa. ³² Devit-ri nipuna aaraare Jesi pirisa. Jesi nipuna aaraare Obet pirisa. Obet nipuna aaraare Boas pirisa. Boas nipuna aaraare Salmon pirisa. Salmon nipuna aaraare Nason pirisa. ³³ Nason nipuna aaraare Aminadap pirisa. Aminadap nipuna aaraare Atmin pirisa. Atmin nipuna aaraare Arni pirisa. Arni nipuna aaraare Hesron pirisa. Hesron nipuna aaraare Peres pirisa. Peres nipuna aaraare Juda meda pirisa. ³⁴ Juda nipuna aaraare Jekop pirisa. Jekop nipuna aaraare Aisak pirisa. Aisak nipuna aaraare Abraham pirisa. Abraham nipuna aaraare Tera pirisa. Tera nipuna aaraare Nahor pirisa. ³⁵ Nahor nipuna aaraare Seruk pirisa. Seruk nipuna aaraare Reu pirisa. Reu nipuna aaraare Pelek pirisa. Pelek nipuna aaraare Eber pirisa. Eber nipuna aaraare Sela pirisa. ³⁶ Sela nipuna aaraare Kainan pirisa. Kainan nipuna aaraare Arpaksat pirisa. Arpaksat nipuna aaraare Siem

pirisa. Siem nipuna aaraare Noa pirisa. Noa nipuna aaraare Lamek pirisa. ³⁷ Lamek nipuna aaraare Metusela pirisa. Metusela nipuna aaraare Enok pirisa. Enok nipuna aaraare Jaret pirisa. Jaret nipuna aaraare Mahalalel pirisa. Mahalalel nipuna aaraare Kenan meda pirisa. ³⁸ Kenan nipuna aaraare Enos pirisa. Enos nipuna aaraare Set pirisa. Set nipuna aaraare Adam pirisa. Adam nipuna aaraare Gote pirisa.

4

*Satan-me Yesuna koe kone luma pupitagi manatalo ipisa
(Mat 4.1-11; Mak 1.12, 13)*

¹ Holi Spirit Yesu nipu madaa rubitabenaloa Yesu nipu ipa Jordan-na giyoma pisa. Go rabu Holi Spirit-mi enaali napiri su-para maa pisa. ² Mo enaali napiri su-para Yesu nipu yapi 40-pela pirina Satan-me pupitagi manaalalo kolisa.

Go raburi Yesu nipu eda ora nanisa-pulu go yapi raayo dia naloma Yesu nipu reame komisa. ³ Gore Satan-me Yesu-para talo: Nere Gote-na Si yalore go kananu bret wapuama mea na lisa. ⁴ Go rabu Yesumi Satan nipu-para gu-rupa lakalisa: Gote-na agale wi buk madaa gu-rupa wia lisa: Enaali bret kama nanalepape. Dia, pare Gote-na agale raayo pagoma adae abuna pitimi lisa.

⁵ Go rabu Satan-me Yesu upaa mapaaoma sone lamua puma wagepu su kamaa piri enaali raayo ma-adaasa. ⁶ Go pumare Satan-me Yesu nipu lakalisa: Go su kamaa piri enaalinuri go puri raayo-para nimuna epe ele raayo neme ne mada gialua. Go elenu raayore ni misude yaa-pulu neme ali meda kalalo paluare mada palua lisa. ⁷ Gore go ada elenuri ni madaa rumu pege puma beten te-daare raayo ne gialua lisa. ⁸ Yesumi talo: Gote-na agale wi

buk madaare gu-rupa wia: Nimimi Adaa Gote komeana bi minasaoma nipuna kogono komea palepape lisa.

⁹ Wala Satan-me Yesu nipu so Jerusalem su-para lotu ada madaa maa puma puua mapiraasa. Go-para mapiraasa rabu Yesu-para talo: Nere ora Gote-na Si yaaliare go-pare aoma no su kamaa pogola. ¹⁰ Go madaare Gote-na agale wi buk-mi gu-rupa lea: Nipuna ensel-nu laketea raburi nimumi ne waru surubalimi lisa. ¹¹ Gote-na buk-mi page gu-rupa lea: Go pumare nimuna kimi ripinaalimi-pulu kana eke medame nena age mada natia lisa. ¹² Go raburi Yesumi agale gu-rupa lakalisa: Gote-na buk madaa agale meda gu-rupa wia: Nena Adaa Gote-na kone adolalo koyae natape lisa. ¹³ Satan-me Yesu ele raayo mea mapaitaalo kolisa pare werepe Yesu giyoma pisa.

*Yesu nipuna kogono Galili su-para ripima pisa
(Mat 4.12-17; Mak 1.14, 15)*

¹⁴ Go pisa rabu Yesu Holi Spirit-na puri waru misa. Go rabu nipu Galili su-para wala pisa. Nipuna remaare go su raayona abala pago kiritasimi. ¹⁵ Go rabu nimuna lotu adanu-para puma enaali agale mogeaasa. Mogeasa raburi nimumi nipuna bi minasaasimi.

*Nasaret enaalinumi Yesu masaa rilalisimi
(Mat 13.53-58; Mak 6.1-6)*

¹⁶ Go pumare Yesu nipuna Nasaret su-para puaoma pisa. Go adare-para nipu oge naaki rabu piruma adaa lisa. Go pisa raburi Pomo mu Pirape yapiri nipumi abalade pala pisa-rupa lotu ada-para puma Gote-na agale yarepeala aasa. ¹⁷ Go rabu nimumi Gote-na agale lakenalo Aisaia-na buk Yesu nipu mea kalisimi. No buk loboma agale meda asa pumare gu-rupa yarepeasa: ¹⁸ Mudu Ali-na Holi Spirit-ri ni madaa epa pia. Nipumi ni mudu ali mapiraoma enaali naaralinu nipuna epe agale lakelanolo pisa. Nipumi ni

mea epenalisa-daa koe adili enaalinu epe agale lakelalo ipisua. Nimu le koe enaalinu wala ma-epeaatalo ipisua. Nimu koe-rupa piri enaali raayo ma-kepeaatalo ipisua. ¹⁹ Mudu Ali nipuna enaalinu epe-rupa mapiraape yapi lakele. Go kogono madaare nipumi ni mea epenalisa.

²⁰ Yesumi apo agale pepa madaa yarepe kiratainaloma buk mogaoma mo buk suruba-ae ali kalomare nipu agale lakelalo pirisa. Go pumare mo lotu ada-para pirisimi enaalimiri nipu komea adoba wisimi.

²¹ Gore nimu agale ririnaoma lakalisa: Abiri go agale ririnaoma rabu pagamedere Gote-na agalena rere ora gu-rupa epaade. ²² Go raburi enaalinumi nipu madaa epe kone suma nipuna ora epe lakale agale madaa ora raaname komisimi. Go pirisimi pare nimumi talo: Go aliri Josep-na liside kone wima.

²³ Go rabu nipumi nimu-para talo: Nimimi saa pi agale pagalimi kone salo. Gore dokta nipuna abala yaina ma-epeaaya leme kone salo. Go leme kone salo: Neme Kaperneam su-para napi pawade remaa pageme. Go pea-le neme go naana adare-para page abi pape leme kone salo lisa. ²⁴ Pagalepa. Gote-na agale lakale aliri nipuna adare-para go enaalinumi nipu epe-rupa nasurubeleme lisa. ²⁵ Go pea-le nina agale waru pagalepa: Elaija pirisade raburi ena wasa adaapu Israel su-para pirisimi. Go raburi maali repo-para suba 6-pela popesa pare yai naipisa. Go-rupa pumare su raayona reae adaalepe pabesa. ²⁶ Go pisa pare Gote-me Elaija mo Israel ena wasanu piri-para nama-penaalisa. Dia, pare nipumi no Saidon su-para Sarefat adare piri ena wasaa-para mea rapasa. ²⁷ Go pumare Gote-na agale lakale ali Elisa pirisa raburi Israel su-para yakilimi li enaali adaapu pirisimi. Go pisa pare nimuna rikirana komea nama-kaapu yaaoma epeasa. Dia, pare Siria su-para piri ali Neman-na komeare ma-epeaasa.

²⁸ Yesumi agale gu-rupa lisa rabu mo lotu ada-para pirisimi enaalinumi go agale pagoma nimuna pu robaa-para rono pagesimi. ²⁹ Nimumi rono pagoma Yesu ripinaaoma nipu so adare-nane mea ralu lisimi. Go adare-re rudu meda madaa warisimi rabu go kari raita maa puma nipu lopatalo pirisimi. ³⁰ Go pisimi pare nipu enaali raayona rikirana puma wala pisa.

*Yesumi remo pabo piri ali meda ma-epeaasa
(Mak 1.21-28)*

³¹ Yesu nipu adaa su robo Galili-na adare Kapaneam-para pisa. Go Pomo mu Pirape Yapi rabu nipumi enaali raayo Gote-na agale mogealisa. ³² Mogealisa rabu ora puri pale agaleme lakalisa-pulu enaalinumi ora paalame komoma ki kidipaa ragi lu pirisimi.

³³ Go rabu mogo lotu ada-para ali meda pirisa. Go ali madaare koe remo meda piruma nipumi go ali ora puri paloma e rui gu-rupa malaasa: ³⁴ Aya, go Nasaret su-para piri ali Yesu-yo. Nere naa madaa ake pulalo epae pae? Nemere ne adede-le neme naa tulalo epae pae? Nere ora Gote-na epe agale lagiape ali yade lisa.

³⁵ Go lisa rabu Yesumi remo-para agale mana talo: Neme agale loraoma go ali giyoma pu lisa. Go puma mo koe remome mo ali luma gona rikirana malopaaoma go ali giyesa. Go puma mo koe remome mo ali luma malopaaoma go ali giyesa. Go pisa rabu go ali wala namakeyasa. ³⁶ Go rabu enaali raayome ki kidipaa ragi luma nimumi lakelala pu pirisimi. Ora puma agale gu-rupa lisimi: Go agalere ali agake ya? Go alimi nipuna mo koe remo madaa agale mana lakenaloma nimumi agale pagomare mo ali giyoma pula lisimi. ³⁷ Go pisa raburi Yesu nipuna remaa go su raayona mone laoma pirisimi.

*Yesumi Saimon Pita-na werena agi ma-epeaasa
(Mat 8.14-17; Mak 1.29-34)*

³⁸ Yesu nipu rekoma go lotu ada giyoma pumare Saimon Pita-na ada-para puma kodobasa. Mo Saimon Pita-na werena agiri riripu yaina ora koe meda komisa-pulu Yesumi raba minalo lakalisimi. ³⁹ Yesu nipu mo yaina kome enana reke re-para puma mo yaina-para rakepema lo agale lakalisa. Go rabu-le mo enana yaina perekelema pora pamuma nimuna eda ele kiritao saasa.

*Yesumi enaali adaapu raba misa
(Mat 8.16-17; Mak 1.32-34)*

⁴⁰ Naare pabola pupulaina enaali medalomana adami alinu yaina komisimi-pulu go alinu Yesu piri-para lamua ipisimi. Yesu nipuna ki mo enaali raayona kalu madaa saoma pisa. Go pumare nimuna yaina raayo ma-epeaama pisa. ⁴¹ Mo koe remonumi enaali adaapu giyasimi rabu gurupa yalaasimi: Nere Gote-na Si lisimi. Gore remonumi Yesu nipu ora Gote-na Mea Rapaae Ali makuaasimi-pulu nipumi nimu-para agale nalaketapape loma maepeaasa.

*Yesu nipu adare medaloma-para epe kogono pamu pisa
(Mak 1.35-39)*

⁴² Ora abasade yapi lapaasa rabu Yesu go adare giyoma enaali napiri su-para pisa. Go pisa pare enaali raayome nipu wasuma puma piri-para ipisimi. Go rabu nipuna pena-le pa piramina kone wisimi. ⁴³ Go lisimi pare nipumi nimu gu-rupa lakalisa: Ni adare medaloma-para puma Gote-na Surube Su madaa Epe Agale laketoa. Gote-me ni mea rapaasare go kogono pamu panolo pisa. ⁴⁴ Gore nipumi Gote-na Epe Agale Judia su robona lotu adanu-para mogealisisa.

5

*Yesumi lisa rabu Pita-me wena adaapu misa
(Mat 4.18-22; Mak 1.16-20)*

¹ Koro medare Yesu ipa Genesaret le repale-nane aasa. Go rabu enaalinu Gote-na agale pagolalo maregepeama puma nipu piri ipisimi. ² Go rabu ipa le repale-nane oge ipinu laapo mea adialabasimi-daa Yesumi adisa. Go wena meape alinumi mo ipinu giyoma wena agona radepeala pirisimi. ³ Yesu nipu Saimon-na ipinu madaa puma pirisa. Go puma nipumi Saimon-para talo: Ipa repale-nane giyoma ipinu ogesi-daa yola puma bana lisa. Go rabu Yesu mole madaa pirumare enaali adaapu agale mogealisa.

⁴ Mo enaali agale abala lakelalo kiralomare werepe Saimon gu-rupa lakalisa. Ipinu madaa mo ipa rikirana bana lisa. Go ipa rikirana pumare wena agona lopanyaoma wena mealepape lisa. ⁵ Saimon-me gu-rupa lisa: Mudu Ali, abi go ribaare naa raayome kalai adaa pa kama pare naame wena meda abuna nameama. Yapare neme apo lae-daa neme wena agona lopanaa-daa lisa. ⁶ Nimumi go-rupa pumare wena ora adaapu misimi. Ora adaapu waru misimi-pulu agona kurupu tabolalo pisa. ⁷ Go pisa raburi mo nimuna yogonu medaloma ipinu rado madaa piruma raba minalo ki wagepu pisimi. Gore nimu ipumare mo ipinu laapo madaa mo wena mea marulataabasimi. Go raburi mo ipinu laapore ena kedaamere rodopetalo pisa. ⁸ Saimon Pita-me go adoma Yesuna kibu-para rumu pege puma gu-rupa lisa: Mudu Ali, neme ni giyoma ne pu. Niri epe ali-daa dia yapare ora koe ali pi lisa. ⁹ Pita-para ali medaloma nipu raapu aasimi alinumiri mogo wena adoma paalame komisimi. ¹⁰ Saimon nipuna yago laapore Sebedi-na si laapo Jems-para Jon laapore nipu page pogolasaasipi. Gore Yesumi Saimon lakalisa: Neme paala nakomape. Werepe go wena meale-rupare enaali

mealepape lisa. ¹¹ Go raburi wena mi alinumi nimuna ipinu ipa rugi-nane yolisa sumare wena ele raayo giyoma Yesu nipu raapu pirisimi.

*Yesumi yakilimi li ali meda ma-epeaasa
(Mat 8.1-4; Mak 1.40-45)*

¹² Rana medare Yesu su adare meda-para pirisa rabu ali meda yakilimi luma ki age raayo rugula mealimi pi ali pirisa. Go ali nipumi Yesu adomare su kamaa lopoma nipuna le-aga adainaaoma gu-rupa lisa: Mudu Ali, nena koneme ni ma-epeaano kone sali-daare Gote-me ni ma-epealia. ¹³ Go rabu Yesumi nipu madaa ki ridulaoma talo: Neme nena rerenu kaapu na kone salo lisa. Pena go-rupa lalana-le go yakilimi li alina rere abala dia lisa. ¹⁴ Go pisa rabu Yesumi nipu-para agale puri pale gu-rupa lisa: Neme wala ali meda nalakelape. Nena to yogalere Gote-na lodo kira-ae alimi adena abi pu. Go paliri Moses-me lisa-rupa lodo kira-ae ele kiraina. Go pali raburi enaalinumi mo nena yaina dia yana-rupa mada adalimi lisa. ¹⁵ Go lisa pare mo Yesuna pisade kogonore su ada raayona pago kiritasimi. Go pisa raburi enaali adaapumi nipuna agale pagolalo ipisimi. Go page nimuna yaina raayo raakepeanalo ipisimi. ¹⁶ Go pisimi raburi nipu adae abuna enaali napiri su-para pumare nipumi beten puma lo pitaa pisa.

*Yesumi pora napami ki age kuli raayo koma pe ali meda ma-epeaasa
(Mat 9.1-8; Mak 2.1-12)*

¹⁷ Koro medare Yesu nipumi Gote-na agale enaali raayo mogaata pirisa. Go rabu Farisi alinu-para rekena agalena tisaanu-para pirisimi. Nimuri Galili su robo-para Judia su robo-para Jerusalem su robo-para go su raayona adare-para epaoma puma ipisimi. Go rabu Mudu Alimi Yesu nipu

puri kalisa-pulu yaina kome enaali adaapu ma-epeaasa. ¹⁸ Go rabu ali medalomame reke madaa ali meda rias ipisimi. Go alina ki age kuli raayo komapasa. Nipu ada ru-nane puma rias kodobaoma Yesu nipu piri re-para puma sulalo pisimi. ¹⁹ Go pisimi pare ada rubitabesapulu mo ali mada nariaoma ipisimi. Mo ada rubitabesaraburi mo yaina kome ali wala so ada koau-nane rias opasaasimi. Rias pumare ada pira kege pemina lapaoma mo enaali pirisimi rikirana madaa lopanaaoma Yesu re-para masaasimi. ²⁰ Yesumi mo alinu nimu waru kone rulasimi-pulu nipumi go ali adoma talo: Nena pupitaginu mea rubaato lisa. ²¹ Go lisa raburi rekena agale tisaanu-para Farisi alinu-para nimuna agale adaapu gurupa lisimi: Go aliri aapi ya? Nipumi Gote-para ero agale lea. Pupitaginu mea rubape aliri go su kamaa meda dia yade. Go kogonore Gote-me komea mada palia lisimi. ²² Yesumi nimuna kone-para abala adokaru misa-pulu nimu-para agale gu-rupa lakalisa: Nimina kone adaapuri ake paa-daa wimi ya? ²³ Akepu toa-daa epelea yapae? Pupitaginu mea rubaayo toa rabu epelea yapae? Neme ne rekoma pu toa puri palea yapae? ²⁴ Yapare neme agale laketoa rabu Gote-na Mea Rapaae Aliri neme go su kamaa puri muma kogono mada palua-daa adalimina. Go puma koe elenu neme mea rubaato. Go rabu mo kuli koma pe ali-para agale gu-rupa lakalisa: Neme go lalo-le nena u pali elenu mea ripinuma nena ada pu lisa. ²⁵ Pena go-rupa lalaina go pirisimi enaalina le-aga madaa wagepu rekasa. Mo ali nipuna u pali elenu mea ripinuma ada pisa. Nipu puma re Gote-na bi minasaama pisa. ²⁶ Go raburi enaali raayo ora pogolasaasimi. Nimumi paala komoma naame pora rado meda adaleme-daa Gote-na bi minasaasima.

*Yesumi Livai Yaalasa
(Mat 9.9-13; Mak 2.13-17)*

²⁷ Yesu nipu pumare kana takis mi ali Livai nipuna ada-para pirina adisa. Go aliri Yesumi gu-rupa lakalisa: Ni raita mea epape lisa. ²⁸ Gore mo ali nipuna elenu raayo giyoma Yesu raita maa pisa.

²⁹ Go pumare Livai-mi Yesu eda adaalepe yawesimi. Yawesimi rabu takis mi enaali adaapu page pa enaali adaapu page nimu komea nipuna ada-para eda no pirisimi. ³⁰ Go rabu Farisi ali medaloma-para nimuna rekena agale tisaa-nu nimumi Yesuna disaipel alinu-para agale adaapu lisimi. Gore nimumi gu-rupa lisimi: Nimiri go takis mi alinu-para koe riabo alinu raapu go edare ake paa-daa neme pae? ³¹ Go rabu Yesumi agale gu-rupa lakalisa: Yaina nakome enaaliri dokta piri-para napeme pare yaina kome enaaliri dokta piri-para pemedede. ³² Neme ora epe kone wi enaalinu-para kone perekealiminalo agale nalakela ipisua. Dia, pare koe riabo enaali raayome kone perekealiminalo su kamaa ipisua lisa.

Eda niti puma giyape kone

(Mat 9.14-17; Mak 2.18-22)

³³ Enaali medalomame Yesu agaa gupa misimi: Jonna disaipel alinumiri rana adaapu eda niti puma go eda giyoma beten leme. Farisi alinuna disaipel alinumi page go-rupa peme. Yapare nena disaipel alinumi eda pa no ipa ele pa apo neme-daa lisimi. ³⁴ Go lisimi rabu Yesumi nimu lakalisa: Ena lamulalo ali meda nipuna adami enaali raapu piraalia-daare go adami enaalinu eda giyoma pa piralimi ya? Dia gu-rupa napemedede. ³⁵ Dia, pare go ena lamulalo pea aliri werepe nimumi nipuna adami enaalinu raapu maa palimi. Go di raburi eda madaa niti puma pa piralimi lisa.

³⁶ Yesumi nimu-para saa pi agale page meda gu-rupa lisa: Ali medame kagaa mamina meda mea riripima

abalana mamina narabulemede. Pare ali medame go-rupa palimi-daare nipuna kagaa mamina makoyaaoma mo kagaa kuni mamina-re mogo abalana mamina rado-rupa aalia. ³⁷ Go page ali medame abalana meme mena yogale-para kagaa ipa wain nano pabalia. Yapare ali medame go-rupa paliare mo kagaa wain ipame abalana meme mena yogale rugula tyabalia. Go puma mo ipa wain su madaa koyoma mo meme mena yogale page mada koyalialia. ³⁸ Gu-rupa peme-le kagaa ipa wain-ri kagaa meme mena yogale-para mea koyo pabalepape. Go pali rabu ipa wain no pabape yogale laapo epelea. ³⁹ Yapare pa ali medame abalana ipa wain abala nomare nipumi kagaa wain madaa kone nawia. Dia-le nipumi talo: Abala wain-ri ora epe tea lisa.

6

Pomo mu Pirape Yapi di madaa agale lorapisimi (Mat 12.1-8; Mak 2.23-28)

¹ Werepe Pomo mu Pirape Yapi di meda rabu Yesu nipu wit-na kili maapu pamisa. Go rabu nipuna disaipel alinumi mo wit-na kili medaloma keresimi. Go pumare nimuna kimi rakepema nisimi. ² Go kogono pisimi rabu Farisi alinu medalomame nimu-para talo: Go pemeare Pomo mu Pirape Yapi di rabu-le rekena wia-le ake paa-daa kili raluma kogono peme pae? ³ Go raburi Yesumi nimu-para agale gu-rupa lakalisa: Nimimi Devit-para nipuna adami alinu-para nimumi reame komoma pisimi yaade remaa nadipilisimi ya? ⁴ Reame komisimi rabu nipumi Gote-na ada ru-nane puma kodobasimi. Go puma lodo kira-ae alimi Gote madaa kale bret misa. Devit-mi nomare nipuna adami alinu page kalisa. Go pisa pare naana rekena wi agale madaare Gote-na lodo kira-ae alinu

komeamere go bret mada nalimi lisimi. ⁵ Yesumi nimu gurupa lakalisa: Enaali Raapu Pirape Siri Pomo mu Pirape Yapi di-ri nipuna surubea lisa.

Pomo mu Pirape Yapi rabu ki rudu-ae ali meda Yesumi ma-epeaasa

(Mat 12.9-14; Mak 3.1-6)

⁶ Werepe Pomo mu Pirape Yapi di meda raburi Yesu lotu ada-para puma enaalinu agale pamu lakalisa. Go ada-parare ali meda piruma nipuna popa ki-ri ora kolisa. ⁷ Go rabu Farisi alinu-para rekena agale lisa alinumiri Yesu madaa kose lape agale talo pirisimi. Go pisimi-pulu nimumi waru adolalo mo yaina kome enaali Pomo mu Pirape Yapi di rabu Yesumi enaali maperekeaata palo kone mulalo adaba pisimi. ⁸ Go pisimi pare Yesumi nimuna kone adisa-pulu mo ki meda-nane kome ali gu-rupa lakalisa: Ne rekoma go-pare ipu. Go lisa rabu nipu rekoma puma aasa. ⁹ Gore Yesumi nimu-para talo: Naamere Pomo mu Pirape Yapi di raburi rekena agalemere ele lea pae? Naame epe kogono pamina yapae koyaape kogono pamina ya? Naame enaalinu raba meamina yapae naame enaalinu lu makomamina pae? ¹⁰ Go rabu Yesumi ali raayo adabaaina go ali go-rupa lakalisa: Nena ki epe-rupa ridula lisa. Mo alimi nipuna ki ridulasa rabu nipuna ki ma-epeaasa lisa. ¹¹ Go rabu nimumi Yesu-para rono waru pagoma nimumi Yesu madaa naame ake pamina yapae lisimi?

Yesumi aposel kogono ali 12-pela misa

(Mat 10.1-4; Mak 3.13-19)

¹² Go raburi Yesu nipumi beten talo rudu meda madaa pisa. Go rabu Gote re-para beten lala pirina yapi paa la-paasa. ¹³ Naare rapaasa raburi nipuna disaipel alinu-para ipulupa loma yalisa. Go puma nimuna rikirana piri ali ru

repena bi loma lisana ora aposel kogono alinu mapiraasa. Nimuna bi gu-rupa lisa: ¹⁴ Saimon wala Yesumi bi Pita lakalisa. Nipuna ame Andru-para meda Jems-para Jon-para Filip-para Batolomyu-para ¹⁵ Matyu-para Alfius-na si Jems-para Saimon nipuna ruru bi Selot nipu-para ¹⁶ Jems-na si Judas-para Judas Iskariot-para go ali raayore Yesumi mapiraasa. Judas Iskariot-re nipu werepe Yesu lore alina kina mea wisade ali yade.

Yesumi enaali adaapu madaa kogono pisa

(Mat 4.24-25; Mak 3.7-12)

¹⁷ Gore Yesu nimu raapu meda rabu rudu madaa kilip-ima ipumare su kamaa-para nipuna disaipel alinu raapu epa rekesimi. Go rabu enaali adaapu pirisimi. Nimuri Judia su raayo-para Jerusalem su-para nabisi adare Tair Saidon lapo-para piri enaalinu epa kiritasimi. ¹⁸ Nimu raayo ipumare nipuna agale pagoma nimuna yaina ma-epeaanalo ipisimi. Go page enaali adaapu koe remome linu epenaloma Yesumi ma-epeaasa. ¹⁹ Go raburi enaali raayome nipu kimi waraatalo pirisimi. Nipuna purimi mo yaina kome enaali raayo maepeaasa-pulu go-rupa pirisimi.

Yesumi pedo peme enaalinu-para re leme enaalinu-para agale lakalisa

(Mat 5.1-12)

²⁰ Yesumi nipuna aposel kogono alinu waru adaba suma talo:

Nimi naaralinu raaname waru komalimina. Gote-na Surube Su raayo mada adalimina.

²¹ Nimi enaalinuri abi reame apo komalimi-le raaname komalimina. Nimina robaa rubitabenalo eda adaapu nalimina.

Abi nimimi re apo lo pilimiri werepere giri lo epe-rupa piruma raaname komalimina.

²² Ni enaali Raapu Pirape alina Sina agale pagalimi rabu pa enaalinumi nimi adoma rono komoma nimi koau wateme. Go puma nimumi ero agale loma nimi koe bi gialimi pare go kone madaare pa raaname komalepape.

²³ Nimumi nimi-para go-rupa palimi-daare nimimi raana ora waru komoma pedo palepape. Pagalepa. Abala nimuna kasuanumi apo kone mogeama agale lakale alinu-para page go-rupa pisimi. Gore nimina so yaa-para wi yotore ora epe adaalepe mealimina.

²⁴ Pare nimi abi kamo le enaalinuri waru adalepape. Nimina pa epe-rupa pirape kone abala mu aaeme.

²⁵ Abi go enaalinu nimiri eda noma nimina lo robaa-para rubita-le werepere reame waru komalimina.

Abi giri leme enaalinuri nimimi waru adalepape. Werepe nimi re ora waru lo pitimi. ²⁶ Go page enaali raay-ome nimi madaa pedo palimiri nimimi waru adalepape. Nimuna kasuanumi makirae agale le alinu-para page abala gu-rupa pisimi.

*Naana lore alinu raapu kone perekelema pedo pamina
(Mat 5.38-48)*

²⁷ Yapare nina agale pageme enaalinu nimi lagialo: Nimina lore alinu madaa pedo pi kone salepape. Enaali medalomame nimi-para koe rono pagape kone salimiri ora pili loma epe kone suma raba meape. ²⁸ Enaali medalomame nimi-para koe agale lemere beten loma ma-epeatepape. Enaali medalomame nimi makoyaatalo palimiri go page beten loma raba mealepape. ²⁹ Gore enaali medame nena pae paarame rola taliare perekelema luma medane taina lape. Go page enaali medame nena seket maa paliare gore nena siot meda page kalape. ³⁰ Ali medame ele rome teare gore kalape. Go page enaali medame nena ele muma saapiralimiri wala abi wagepu

gi natapape. ³¹ Enaalinumi raana pi kone sulalo palimi-daare nimi page kone komea go-rupa salepape.

³² Gore nimimi enaali meda madaa pedo pi kone salimi-daare nimumi nimi madaa pedo pi kone salimi. Go pea-le go kone madaare puri mada namealimi. Dia-le pupitagi nape enaali medalomame page nimu madaa pedo pi kone salimi-daare nimumi go page kone komea-rupa salimina.

³³ Go page nimi-para epe kone salimide enaalinuri nimimi page nimu-para epe kone salimiri go madaare epe puri namealimi. Dia-le pupitagi ne enaalinumi page go-rupa peme. ³⁴ Go page nimimi enaali medaloma elenu kaloma wala abala gi kone salimiri go kone madaare epe puri namealimi. Dia-le pupitagi ne enaalinumi page koeyae peme enaalinu ele kateme. Gore yago mada abuleme kone suma kateme. ³⁵ Pare nimimi go kone namogealepa. Nimimi lore alinu pedo puma raba mealepape. Go page elenu kaloma raba mealimi raburi gore naa madaa epe ele mada abuteme kone nasalepape. Gote-me ora pili nalo pupitagi neme enaalinu madaa epe kone suma kodome komea. Go epe-rupa palimiri nimi so yaa-para pia Gote-na si wanenu pitimi. ³⁶ Nimimi enaalinu kodome komalimiri aapa yaa madaa piame page kodome komalia.

Nimimi medana palimide alinu narumalepape

(Mat 7.1-5)

³⁷ Nimimi enaali medaloma madaa epe enaali koe enaali kone nasuma natapape. Go palimiri Gote-me page nimi madaa kose lape agale-rupa namuma rumaalia. Go page enaali medaloma madaa kedaa pi kone narumaalepape. Go palimiri Gote-me page nimina kedaa narumaalia. Nimimi enaali medana koae-aunu mea rubalimiri Gote-me page nimina koae-aunu mada mea rubalia. ³⁸ Nimimi ele pa enaalinu pa katemere Gote-me page nimi go kone madaa elenu pa gialia. Gialia rabu nimina ki-para waru

muma rubu aalia rabu rulaniaaoma marubiaoma koyaalia. Nimimi ele rumaaoma enaalinu katemedede-rupare Gote-me gode kateme-rupa raayo abuloma sainaalia.

³⁹ Yesumi nimu-para saa pi agale meda wala gu-rupa lisa: Le rubu pi ali medame nipuna le rubu pi yago pora mada mea waatea ya? Dia-le nipu laapo raita naaku-para lopalipi. ⁴⁰ Go page skul leme nogo naakinuri nimuna tisaa-rupa mudu mada piralimi ya? Dia, pare nimu abala skul waru lomare nimu page wala mo tisaa nona palimi.

⁴¹ Gore mo nena amena le-para lemare apo wia te-daare nena le-para adalepe mo wia abala maa pape. ⁴² Akea puma nimina ame gu-rupa madaa laketeme ya? Ame-ya, nena le-parare le mare wia. Go leme pare adaa repena rekepele nimina le-para aayare ora na-ademe. Nimina kone nama-redepo yaaoma pimi-pulu ora makeae enaali pimi. Abala ririnare nimina le-para aaya repena rekepele abala rasalepape. Werepe nimina le waru ria piruma mo nimina amena le-para aaya lomare mada yokalimina lisa.

Koe repena madaare koe kili elalia

(Mat 7.16-20; 12.33-35)

⁴³ Yesumi wala gu-rupa lisa: Epe repenamere koe kili-daa namadia. Go page koe repename epe kili namadea. ⁴⁴ Enaalinumiri repena kili abala elea adomare go kili epe talo kotalo abala makuaaeme. Enaalinumi repena keto madaa pa repena fik kili nakereleme. Go page kope meda madaa wain kili nakereleme. ⁴⁵ Epe enaalinumi nimuna lo robaa-para epe kone adaapu suma epeaanu adaapu peme. Koe alimi wain maapu puma nipuna kiageme page koeyae kama pea. Gore nimuna lo robaa-para go kone suma rubitabenaloma nimuna agale leme.

Ada papena re laapo

(Mat 7.24-27)

⁴⁶ Ake pea nimimi ni-para Mudu Ali loma nina agale wala napageme? ⁴⁷ Enaali nimi ni piri-para ipuma nina agale pagoma kone rulaoma raitalimi-daare ora epe-rupa pimi. Nimuna kone madaa remaa lagialo. ⁴⁸ Go agale page aliri ali medame ada pulalo pea. Abala ririnare naaku ora no-para puma robo sumare ada pigi maa pabomare kana muma ruluaoma puri mapalaaya. Go pumare werepe ipa roma go ada marobaatalo pea pare mada dia. Mo ali nipumi abalade go ada waru pisa-pulu ora puri paloma aasa. ⁴⁹ Pare ali medame nina agale pagoma naraitalia. Go aliri nipuna ada gu-rupa pisa: Nipumi no su ru-nane ada pigi puri namapalae pa kama awelisa. Werepe go adare ipa roma lisa rabu ora wagepu robesa. Gore lopesa rabu ora e waru lisa.

7

*Yesumi soldia ali muduna kogono naaki ma-epeaasa
(Mat 8.5-13)*

¹ Yesumi enaalinu agale lakelalo dianaloma Kaperneam su-para pisa. ² Gore soldia alinuna surube ali meda pirisa. Go kana kogono naaki yaina adai muma le kadupitalo pisa. ³ Mo soldia ali mudumi Yesu pia remaa pagisa rabu nipumi kone makuaae Juda medalomame mo Yesu adola penaalisa. Nipumi mo naakina yaina epa ma-epeaana kone wisa. ⁴ Nimu Yesu piri-para puma agale puri paloma gu-rupa puma kogelisimi: Apo soldia aliri epe ali yaa-pulu neme raba meaina. ⁵ Nipumi naa Juda enaalinu madaa pedo pi kone suma nipumi naana lotu ada meda wariasa-daa lisimi.

⁶ Gore Yesu nimu raapu pisa. Nimu ada regepema abala puma opapasimi rabu mo ali mudumi adami ali medaloma Yesu-para agale gu-rupa rapasa: Mudu Ali, neme kedaa napeape. Ni epe ali dia yaa-pulu na ada-para na-epape

lisa. ⁷ Go page ni epe ali-daa dia yaa-pulu ne piri-para page mada na-epalua. Pare neme abi pa agaleme le rabu nina kogono naakina yaina perekelena lisa. ⁸ Gore ni page soldia ali kalunumi agale lagialimi rabu pagalua. Gore ni page soldia alinu pawa surube. Gore neme soldia ali meda pu toare mada palia. Go puma neme soldia ali meda ipu toare mada epalia. Go puma nina kogono naaki-para kogono pa lo lakelaayore gore nipumi mada palia.

⁹ Yesumi go agale pagoma mo ali madaa kone adaapu suma aasa. Nipumi wala perekea yoma mo nipu raita mea ipisimide enaali gu-rupa lakalisa: Gore pagalepa. Israel su-parare naa agale pagae enaali meda go-rupa na-ade. ¹⁰ Go rabu mo agale mea ipisimi alinuri ada wala pumare mo kogono naaki abala perekealisa-daa adisimi.

Yesumi ena wasaana naaki marekaasa

¹¹ Werepe ogeasi piruma Yesu nipu wala adare Nain pisa. Nipuna disaipel alinu-para enaali adaapupe nipu raapu pisimi. ¹² Go adare-na pora pape-nane kodobatalo ipisimi rabu enaalinumi ali ro meda go ria ipisimi. Mo kome naakiri ena wasaana naaki komea pirisa. Go adare-para piri enaali raayore mo ena raapu re laari ipisimi. ¹³ Mudu Alimi go ena adoma nipumi kodome ora waru komisa. Go rabu nipumi mo ena-para gu-rupa lakalisa: Neme re nalape. ¹⁴ Go lisa rabu nipu re-para puma mo ali ro wisa-para ipuma kimi waraasa. Go pisa rabu mo ali ro rilisimi alinuri pa reka aasimi. Yesumi talo: Go penaali neme lalo-le ne reka. ¹⁵ Mo aliri ora le kadupilisa pare rekaa piruma agale lo pirisa. Go pisa rabu Yesumi go naaki nipuna agi wala kalisa. ¹⁶ Go pisa raburi enaali raayome paalame komoma Gote-na bi minasaaoma talo: Gote-na agale lakale ali mudu meda naana rikirana abi go epa pia. Go loma nimumi talo: Gote su kamaa ipuma nipuna enaali

adae abuna mapiraalalo epaana lisimi. ¹⁷ Gore Yesuna remaare enaalinumi Judia su raayona pago kiritasimi.

*Jon-me nipuna disaipel ali laapo Yesu piri-para epenalisa
(Mat 11.2-19)*

¹⁸⁻¹⁹ Jon-na disaipel alinumi go remaa Jon lakalenaloma nipumi disaipel ali lapo-para ipulupa lisa. Go ali laapore Mudu Ali piri-para puma agale lorapealepa. Gupa tapape lisa: Nere Jon-me abala ali meda epalia lo lagisa ali yapae pa ali meda adoba piralima yapae tapape lisa. ²⁰ Go ali laapore Yesu piri-para abala puma nipumi talo: Nere abalade epalia lisimide ali yapae pa rado ali meda adoba piralima yapae lisipi?

²¹ Go raburi Yesumi enaali yaina rado rado kome enaali adaapu ma-epeaaoma koe remo nimu madaa piri raayo maa ralulisa. Nipumi le rubu pi enaali adaapu page ma-epeaasa. ²² Yesumi nipu agale gu-rupa puma laketapape lisa: Nipimi abi go adoma pagapede remaa Jon piri-para puma laketapape lisa: Le rabu pi enaalinumi ele wala waru adaame. Eke koe enaali page pora epe-rupa pamualeme. Yakilimi li enaalinuna rere page kaapu yade. Kale poae enaalinumi page kale lobenaloma agale pageme. Kome enaalinu page wala rekoma pimi. Enaali naaralinu-para page epe agale waru pageme. Go ele raayo madaa remaa puma tapape lisa. ²³ Ali medame ni madaa kone laapo nasuma puri paloma kone rulaliare go enaaliri pedo waru pu piralia lisa.

²⁴ Jon-na agale mea rapaae ali laapore wala pisipi. Go rabu Yesumi Jon madaa enaali raayo-para remaa gu-rupa lakalisa: Abala Jon enaali napiri su-para pirina nimi go su-para pumare api adola pisimi pae? Nimimi po rilipumi kabe raguala adola puame ya? ²⁵ Nimi pumare api adola puame pae? Nimi pumare ali medalomame epe epe set

maarae adola puame pae? Dia-le epe epe set maarae go piale alinuri ali kalununa ada-para piralemede. ²⁶ Gore nimi pumare ake adola puame pae? Nimimi Gote-na agale lakale ali mudu adola puame. Gore ora pagalepape. Go ali Gote-na agale lakale ali yapare ora Gote-na agale lakale alinu medalomare nipumi ma-oge yaaya. ²⁷ Go pea-le Jon madaare Gote-na agale wi buk-mi gu-rupa lea: Gote-me talo: Go aliri nina agale laketapape ali neme nipu abala maa penaatoa. Go alimiri nimina lo robaa ma-redepo yaata epalia lisa. ²⁸ Pagalepa. Jon-mere go su kamaa madina enaali raayo ma-oge yaalia pare Gote-na Surube Su-para piri pa ali medame Jon page ma-oge yaalia lisa.

²⁹ Go lisa rabu takis mi alinu-para enaali raayome pago kiritasimi. Nimumi Gote-na epe agale mana page-naloa abalade Jon-me kalu-ipa kalisa. ³⁰ Go pisimi pare Farisi alinu-para rekena agalena tisaanuri Jon-na kalu-ipa giyasimi. Go puma nimumi Gote-na epe pora giyasimi.

³¹ Yesumi talo: Gore abi reka piri enaalinuri ake piale enaalinu-rupa piralimi lano yapae? Nimuna kone-para ake kone saa pimi agale lano yapae? ³² Nimuri gu-rupa lano: Nogo naakinu maket kamaa piruma nogo naaki radonu-para gu-rupa leme: Naame nimi madaa lemaa lema pare nimimi yasa napabeme. Naame kodo kome yasa lema rabu nimimi re nateme. ³³ Yesumi wala gu-rupa lisa: Gore Jon-me kalu-ipa ipuma bret nanoma ipa wain page nanisa. Go pisa rabu nimimi nipu makeae ali lisimi. ³⁴ Abiri enaali Raapu Pirape alina Si ni ipuma eda ipa no pi. Go pe pare nimimi talo: Adalepa. Go aliri eda adaapu noma ipa wain adaapu ne ali leme lisa. Go aliri mo takis mi alinu-para naaraalinu-para nimuna adami ali raapu piru aaya leme. ³⁵ Nimimi go-rupa leme pare enaalinumi Gote-na kone memere naa nimuna makuaae ele-daa go-rupa waateme.

Ena koe medame Yesuna ake madaa wabola koyasa

³⁶ Farisi ali medame Yesu nipuna ada-para eda nola epape lisa. Yesu mo Farisi alina ada-para puma eda nala pirisa. ³⁷ Gore ena koe medame Yesu mo Farisi alina ada-para eda nala pia remaa pagisa. Go remaa pagoma mo ena nipumi epe kaapu le wabola kana pe-para pira palae Yesu piri-para mea ipisa. Go wabolana kana elere ora adaapu madaa ora adaalepe. ³⁸ Mea ipumare Yesuna koau-nane puma age radepesa. Go puma nipu re lala pirisa. Nipumi re loma go ipa Yesuna age madaa pogolasa. Go pumare re ipare nipuna kalu irimi kunuma makaapu yalisa. Mo ename Yesuna age madaa nunu loma age madaa epe kaa pi wabola pepeminalisa.

³⁹ Mo Farisi alimi adoma nipumi gu-rupa kone wisa: Go aliri ora Gote-na agale lakale ali yalore nipu warata enana kone mada makuaaya. Go ename koe pupitagi ne ena-le mada adalia kone wisa.

⁴⁰ Go rabu Yesumi mo alina kone adoma talo: Saimon, neme ne remaa meda lagialo. Saimon-me talo: Tisaa, nena agale la. ⁴¹ Gore Yesumi talo: Ali laapona kana rudu ali komea madaa aaya. Ali medana ruduri 2,000 kina misa. Ali medana rudu 200 kina misa. ⁴² Mo ali laapome go rudu abulape pomo komisipi. Go pea raburi mo rudu kale ali laapome mo ali laapo rudu na-abutapape lakalisa. Go pisa raburi mo ali laapomere aapimi pedo waru pisa pae?

⁴³ Saimon-me agale gu-rupa lakalisa: Neme gu-rupa kone salo. Ali medame nipuna rudu adaapu mu ruguluma na-abuli aliri raaname komisa kone salo. Gore Yesumi talo: Gu-rupa ora lala lisa.

⁴⁴ Go lisa rabu nipumi go ena piri-para perekea luma Saimon-para neme go ena ada lisa. Ni nena ada ru-nane epawade pare nina age radepeape ipa nagiaede. Yapare go ena nipuna re ipame nina age radepeaoma nipuna kalu

irimi makaapu yaripaade. ⁴⁵ Nena ada ru-nane epawade rabu nunu nalaede pare go enamere nina age madaa nunu laade. ⁴⁶ Neme nina kalu-para wabola napeaaripide pare go ename nina age madaa wabola paaripade. ⁴⁷ Go pea-le ne lagialo: Nipumi ni madaa raaname komoma ora nipuna koae-aunu adaapupe Gote-me mea rubata. Pare Gote-me enaali medana koae-aunu ogepusi mea rubaliare go enaaliri ogepu raaname komalia. ⁴⁸ Gore Yesumi mo ena lakalisa: Neme nena koae-aunu mea rubaato lisa. ⁴⁹ Go lisa rabu ali medaloma nipu raapu rapula madaa piruma eda nala pirisimi alinuri agale makibumaaoma go-rupa lisimi: Go alimi aapimi koae-aunu mada mea rubalia ya? ⁵⁰ Go lisimi pare Yesumi go ena lakalisa: Nena kone rulaeme ne ma-epeaaoma ne Gote raapu mapiraala. Abi puma nena lo robaa epe-rupa aina lisa.

8

Ena medaloma Yesu raita mea ipisimi

¹ Werepe Yesu nipu su raayo-para mo pora pagina pamisa. Nipumi Gote-na Surube Yapi-na Epe Agale lake-lalo mogealisa. Go rabu disaipel ali 12-pela nipu raapu pamisimi. ² Yesumi ena medaloma nimuna koe remonu marakepeaaoma nimuna yainanu raayo ma-epeaasa. Go enanu nipu raapu pora pamisimi. Go enanuna bi gu-rupa: Makdala adare piri Maria-re abalade Yesumi koe remo ki medane luma medane laapo mea rubaasa. ³ Ena medana bi Joana-re nipu ali mudu Herot-na ada surube ali Susana were pirisa. Ena medalomare Susana-para ena rado adaapu page nipu raapu pamisimi. Go enanumiri mo disaipel alinu-para Yesu-para nimuna ele raba meaa-ma pulalo pisimi.

Ali medame wit maapu-para poasa

(Mat 13.1-9; Mak 4.1-9)

⁴ Ora adare rado rado-para piri enaali adaapumi Yesu piri-para epa kiritasimi. Go pirisimi rabu nipumi nimu-para saa pi agale meda gu-rupa lakalisa: ⁵ Ali medame wit-na kili maapu-para pola pisa. Nipumi kili maapu-para pulalo pisa rabu medaloma pora pagina lopesa. Go kiliri enaalinumi rabuaa luma yaanumi page nisimi. ⁶ Pare go alimi wit kili medaloma poasa rabu kana madaa lopesa. Go kana madaa lopesa rabu suri kana madaa ogepusi wisa-pulu raayo kaapu yabesa. ⁷ Wit-na kili medalomare repena ketoae-para lopesa. Go-para opisa pare mo kope adaa yoma minabaasa. ⁸ Wit-na kili medalomare epe su-para lopoma opea. Gore waru opomare wit-na kili elesa rabu kili 100-pela madisa. Go saa pi agale lomare Yesumi gu-rupa lisa: Enaali raayo nimi kale aalia-daare waru pagalepape lisa.

Yesuna saa pi agalena re lakalisa

(Mat 13.10-17; Mak 4.10-12)

⁹ Go raburi nipuna disaipel alinumi go saa pi agalena re agaa lorapisimi. ¹⁰ Go pumare nipumi talo: Gote-na Surube Yapi-na pagaa wi agalena re nimimi abala adame-daa lagialo. Yapare pa enaali medalomamere go Surube Su madaare pa saa pi agale pageme. Go puma nimuna leme pa ademe pare ele meda na-adalimi. Nimumi agale pa pageme pare go agalena re-re mada namakuaalimi.

Yesumi wit-na le madaa saa pi agalena re lakalisa

(Mat 13.18-23; Mak 4.13-20)

¹¹ Go saa pi agalena rere gu-rupa lisa: Go wit-na kiliri Gote-na agale yade. ¹² Pora pagina lope-ae kiliri gorupare enaalinumi agale pa pageme pare werepe Satan ipuma mogo agale nimuna lo robaa-para wala paake mea.

Nimumi kone rulaoma adae abuna kagaa piramala palimi kone suma Satan-me paake mu aaya. ¹³ Kana wi su-para lope kiliri go enaalinumi epe agale pagomare pedo waru peme. Yapare ora robaa ru-nane pitaa napuma kodobaaya-pulu nimumi kone ogepusi rulaeme. Werepe Satan-me epa eleme kotalalo paa-daa wala Gote-na agale giyeme. ¹⁴ Etolo etolo aaya su-para lope kiliri go enaalinumi agale pageme pare go su kamaana kedaanu page kamaa yape page go pedo pape kone raayome nimu minabaaya. Go pea-pulu regepe minaoma kili waru nalea. ¹⁵ Su epe-para lope-ae kiliri go enaalinumi epe agale pagoma lo robaa-para waru kirulu saapiruaeme. Nimu pawa piruma pageme-pulu nimumi kili waru madialimi lisa.

*Enaalinumi lam pa kewoma reke rolo-para nasu aaeme
(Mak 4.21-25)*

¹⁶ Yesumi wala talo: Ali medame lam kewomare baket rolo-para page reke rolo-para napagaa salia. Dia, pare enaalinu ada ru-nane piruma lam-na paa minalo mudialimi lisa. ¹⁷ Gore ele adaapu kuduripu wimi elenuri gore raayo penaame paana maa salia. Go puma keapalimi ele raayore werepe penaame maa salia-daa mada adalimi lisa.

¹⁸ Nimina pageme agalere waru surubalepape. Enaali raayome kone waru su piralimi-daare Gote-me kone ele medaloma wala gialia. Pare enaali raayome kone ele waru nasu piralimi-daare gore nipuna saapia ele raayo abala mu paaya.

*Yesuna agi-para nipuna amenu nimu agale lakalisa
(Mat 12.46-50; Mak 3.31-35)*

¹⁹ Yesu nipuna agi-para amenu nipu piri-para ipisimi. Go rabu enaali adaapu kiritasimi-pulu nipu pirisa repara pirape ae nawisa. ²⁰ Go raburi enaali medame nipu lakalisa: Nena agi-para nena amenuri nimumi ne adola

ipuma kamaa-nane epa aeme lisa. ²¹ Go raburi Yesumi agale gu-rupa lakalisa: Enaalinumi Gote-na agale pagoma kone rulaoma raitalimi-daare gonuri nina ama-para nina amenu-para pimi lisa.

*Yesumi adaa po rilipu maloraasa
(Mat 8.23-27; Mak 4.35-41)*

²² Koro meda Yesu nipuna disaipel alinu raapu ipinu madaa pisimi. Gore nipumi nimu lakalisa: Nimi mo ipa le mone pane kenaama baina lisa. Go rabu nimu pulalo pisimi. ²³ Ipinu madaa piruma pisimi rabu Yesu nipu u palisa. Go rabu po rilipu adaa meda kawaro kanapu-nane ipisa. Go puma mo ipinu madaa ipa epa rubitalo pisa-pulu nimu paala komoma pirisimi. ²⁴ Go rabu disaipel alinumi Yesu puma marekaaoma talo: Mudu abiri naa ora apo tyala-daa lisimi. Yesu nipu rekoma lisana mo po rilipu-para mo adaa ipa lapo-para puri pale agale lakalisa. Go agale lakalisa rabu po rilipu ipa laapo raita loraoma ipame lewa lewa wala napisa. ²⁵ Go raburi nipumi disaipel alinu-para agale lorapisa: Naa agale lo robaa-para mea wimi pae? Go lisa rabu nimumi pogolasaoma paala komoma agale lala piruma gu-rupa lisimi: Go aliri aapi ya? Po rilipu-para ipa laapo raita agale lakela rabu nipu agale pagaepel lisimi.

*Yesumi ali medana remo ralu lisa
(Mat 8.28-34; Mak 5.1-20)*

²⁶ Go puma Yesu-para nipuna disaipel-nu ipinu madaa piruma Gerasa su-para pisimi. Go suri ipa Galili mone pane aasa. ²⁷ Yesu nipu ipinu giyesa rabu mo ali madaala ipisa. Go aliri koe remo medaloma nipu madaa pirisa. Go ali ora abasade nipu mamina nayamoma ada-para napirisa pare enaali rogae kana apedaa-para paitala pisa.

²⁸ Go alimi Yesu adoma puri pale agale loma Yesuna kibu-para epa lopesa. Nipumi ora rui loma gu-rupa yalisa: Yesu, nere so yaa madaa pia Gote-na Si yade. Neme niri ake pali ya? Go puma go alimi agaa misa: Neme ni radaa manape ele nagiape lisa. ²⁹ Yesumi mo koe remo pane pu lisa rabu mo koe remome agale puri palo yaaloma giyoma pane pisa. Enaalinumi adae abuna puri pale kopeme go alina ki age laapo rogaahoma nipu adilisimi pare go koe remonu nipu madaa epa pirisimi. Go pisimi-pulu nipumi go puri pale kopenu rugulu rubebe pala pisa. Go rabu koe remome mo enaali napiri su-para maa puala pisa.

³⁰ Gore Yesumi nipu gupa agaa misa: Nena biri aapi ya lisa? Nipumi talo: Paapu lisa. Gore koe remo adaapu nipuna yogale-para puma kodobasa-pulu go bi paapu lakalisa. ³¹ Go koe remonumi puri paloma Yesu-para gu-rupa yalaasimi: Neme naa koe su naaku-para namuma mapiraape lisimi.

³² Go rabu mena adaapupeme oge rudu meda re-para eda epa nala aasimi. Go pea-pulu mo remo koe nimumi Yesu-para puri paloma gu-rupa lisimi: Neme naa pawa go mena madaa kodobamona lapa lisimi. Go lisimi rabu Yesumi nimu penaalisa rabu nimu go mena pisimi. ³³ Go lisa-pulu gode koe remo raayomere mode aliri giyoma raayo mode mena madaa puma kodobasimi. Go pisimi rabu mena raayore oge rudu kilipima ipa le repale-nane kawaro-para lopoma komabesimi.

³⁴ Gore mo mena puni alinumi go-rupa adoma lisimina pogolasaasimi. Go pisimi rabu go agale remaare adare-para page puma lakeloma su raayona pago kiritasimi. ³⁵ Pagisimi rabu enaali raayome go remaana re adola ipisimi. Nimu Yesu piri-para ipuma ali epa adisimi pare koe remome mode ali abala giyoma pisa. Mo ali nipu mamina yamoma nipuna kone waru wisa. Go ali nipu Yesuna age

re-para adainaaba pirisa aaya. Mo enaali raayome go-rupa adomare paalame komisimi. ³⁶ Enaalinu medalomame abala go pisade adisimi-pulu nimumi enaalinu-para gode aliri go-rupa palo remaa laoma pirisimi. ³⁷ Go remaa pagisimi rabu mo Gerasa su robo ru-nane piri enaali raayomere Yesu nipu epa lakalisimi: Nere pane pu-le naa giyoma pane pu lisimi. Nimumi ora paalame waru komoma lisimi. Go rabu Yesu nipu ipinu madaa piruma wala pisimi. ³⁸ Go rabu mo koe remome abala kiyasade aliri Yesu-para gu-rupa kogelisa: Niri ne raapu bana lisa. ³⁹ Nena adare-para wala puma Gote-me ne-para paade remaa raayore enaalinu puma lakelapape lisa. Go rabu mo ali nipu puma mo nipuna adare-para piri enaalinu-para Yesumi nipu-para pisade remaa raayo puma lakalisa.

Yesumi ali muduna wane wala marekaaoma pumare mam-ina waraasa ena page ma-epeaasa

(Mat 9.18-26; Mak 5.21-43)

⁴⁰ Yesu nipu ipa le one pane wala ipisa raburi enaali raayome nipu adoba pirisimi. Go puma nipu adoma lisimina raaname komisimi. ⁴¹ Go raburi ali meda nipuna biri Jairus ipisa. Go aliri lotu adana surube ali mudu pirisa. Nipu Yesuna age re-para epa lopoma agale puri paloma gu-rupa kogelisa: Nere nina ada-para epape lisa. ⁴² Nipuna nogo komea madu wisa. Go nogona maaliri 12-pela yapare nipu le kadupitalo pisa.

Go raburi enaalinumi Yesu marege paoma pisimi. ⁴³ Go rabu ena meda nipu enaali raayo raapu pamisa. Go enare yapi pupulae yainare maali 12-pela palisa. Gore go ena nipumi mone elenu yaina ma-epeaanalo dokta-nu kalisa pare nipuna yaina mada nama-epeaasimi. ⁴⁴ Go enare Yesuna koau-nane resi-para ipumare Yesu waraaoma mode yapi kaapu yoma wala napopisa. ⁴⁵ Go rabu Yesumi talo: Niri enaali medame waraaripa kone salo lisa. Nimu

raayome ni dia ni dia kama lakalisimi. Go rabu Pita-me talo: Mudu Ali, enaali adaapumi kuta puma ne marege-peaeme. ⁴⁶ Go lisa pare Yesumi talo: Ali medame ni waraaripa-le nina puri abala yola meade lisa. ⁴⁷ Mode enare nipu mada nakalisa-pulu nipu pururu puma Yesuna kibu re-para epa adainaa pirisa. Go pisa rabu enaali adaapuna le agaana lakalisa: Neme waraaripu rabu nina yaapi ora mogo wagepu kaapu yaade lisa. ⁴⁸ Gore Yesumi nipu lakalisa: Go nogo, nena kone rulaeme nena yaina ma-epeaaripi-le epe lo robaa raapu pu lisa.

⁴⁹ Nipumi mo agale pena lakelalaina mo adare ali muduna agale ma rapaape ali meda ipisa. Nipumi ali mudu Jairus-para yaaloma lakalisa: Nena nogo abala le kadupiaade lisa. Apo tisiaa-para nena kogono namapape lisa. ⁵⁰ Yesumi go agale pagoma nipumi Jairus-para gurupa lakalisa: Neme paala nakomape pare kone waru rulape. Nena nogo wala epelea lisa. ⁵¹ Gore Yesu nipu go ali muduna ada-para pumare ada ru-nane enaali raayo napulupape lo lakalisa. Dia, pare Pita-para Jon-para Jems-para mo agi aaraa lapo-para go-rupare Yesu nipu raapu ru-nane pisimi. ⁵² Enaali raayo mo nogo madaa re lala pirisimi. Go rabu Yesumi talo: Nipu nakomaana-le re natapape. Nipu pa u palea lisa. ⁵³ Go lisa rabu mo nogo ora abala komisa adisimi-pulu Yesu madaa giri laasimi. ⁵⁴ Gore Yesumi nogona ki mina muma gu-rupa yalisa: Go nogo, ne reka lisa. ⁵⁵ Go lisa rabu mo nogona wasa wala epa kodobaoma nipu wagepu rekesa. Go pumare Yesumi nimu lakalisa: Nimimi eda medaloma katapa lisa. ⁵⁶ Mo nogona agi aaraa nipu laapore ora paalame komisipi pare Yesumi nipu-para agale puri paloma gu-rupa lisa: Go remaare enaali meda nalaketapape lisa.

9

*Yesumi nipuna disaipel ali 12-pela kogono kalisa
(Mat 10.5-15; Mak 6.7-13)*

¹ Yesumi disaipel ali 12-pela yaaloma nipumi puri-para surubuma paade kogono laapo kalaaoma pisa. Nimumi koe remonu raakepeanalo yaina ma-epeanalo page puri kalisa. ² Go pisare nimumi Gote-na Surube Yapi-na agale mogeama yaina kome enaalinu medaloma ma-epeanalo mea rapasa. ³ Go puma nimu lakalisa: Nimimi pora pamualimi rabu ele namuma pulupape lisa. Nimimi lama-para roka-para nu-para sapi-para monenu page namuma pulupape lisa. Nimimi go page mamina laapo namealepape. ⁴ Nimumi nimi ada ru-nane epe-rupa lamua palimiri gore nimi go ada komea-para pawa puma piralepape lisa. Werepe nimina kogono dia naloma go adare giyoma pulupape. ⁵ Yapare nimumi nimi ada-para nalamua palimiri gore nimimi go adare giyalepape lisa. Go puma nimina age madaa kege kunuma salepape lisa. Go kunuma salimi rabu go enaalimi nimuna koe kone mada makuaalimi lisa. ⁶ Go lisa-pulu nimi puma su adare rado rado-para pu pu yabesimi. Go puma Gote-na Epe Agale remaa pamu lakeloma yaina kome enaalina yaina ma-epeasimi.

*Ali mudu Herot-me Yesuna remaa pagisa
(Mat 14.1-12; Mak 6.14-16)*

⁷ Galili adare-na ali mudu Herot-me go remaa raayo abala pago kiritasa-pulu nipumi aapi-para leme pe loma kone adaapu wisa. Gore enaali medalomame Jon tapa-para wala reka lisimi-pulu nipumi kone gu-rupa wisa. ⁸ Gore enaali medalomame Elaija wala epa pia lisimi. Medalomame Gote-na ora abalade agale lakale ali komea wala rekaana lisimi. ⁹ Go agale madaare Herot-me talo:

Jon-na maare abala rugulusuade lisa. Go remaa pagalo aliri aapi yapae? Go loma nipumi Yesu adolalo pisa.

*Yesumi ali 5000 eda kalisa
(Mat 14.13-21; Mak 6.30-44; Jon 6.1-13)*

¹⁰ Disaipel alinu nimu wala ipuma naa kogono gu-rupa pa kama lo Yesu nipu epa lakalisimi. Go rabu nipumi nimu maa puma enaali giyoma adare meda Betsaida-para kama raapu pisimi. ¹¹ Werepe enaalinumiri nimu puame lo remaa pagisimi-pulu nipu raita maa pisimi. Nimu nipu piri-para ipisimi raburi nipumi piralepa loma lisana nipumi nimu Gote-na Surube Su madaa agale lakalisa. Go rabu page nipumi yaina kome enaalinu page medaloma ma-epeaasa. ¹² Gore naare pabalaina mo ali 12-pela nipu piri-para ipuma talo: Neme go enaalinuri nimuna ada penaala lisimi. Go-parare enaali adaapu napimi. Go pea-le mo-nane adare eda kabo u paitape ada page wasa puma kabena penaala lisimi. ¹³ Pare Yesumi nimu lakalisa: Nimimi eda kalapa lisa. Nimumi talo: Naana edare gu-rupa: Bret supu-para wena laapo wima. Nemere go enaali raayona eda kabamona kone sale ya? ¹⁴ Gore alinu 5000 pabo pirisimi.

Go rabu Yesumi nipuna disaipel alinu lakalisa: Nimimi mo enaalinu 50, 50 lo mapiraalepa lisa. ¹⁵ Go puma disaipel alinumi enaali raayo mapiraaoma kiritasimi. ¹⁶ Yesu nipumi mo bret supu-para mo wena muma yaa-para adaba suma Gote-para ora pili lisa. Go pumare nipumi bret piribima disaipel alinu kalanaloma nimumi enaalinu rumaasimi. ¹⁷ Gore nimu raayome ora mada nisimi. No kiralomare eda purupi nu 12-pela madu wisimi.

*Pita-me Yesu enaali Raapu Pirape alina Si yade lo lapaasa
(Mat 16.13-19; Mak 8.27-29)*

¹⁸ Koro meda Yesu nipu komea beten lala pirina nipuna disaipel alinuri nipu piri-para ipisimi. Go rabu nipumi nimu agale lorapisa: Enaalinumiri niri aapi leme pae? ¹⁹ Gore nimumi agale gu-rupa lakalisimi: Medalomamere nere Jon Baptais leme pare medalomamere ne Elaija leme. Medalomare ne abalade Gote-na agale lakale ali meda wala rekaana leme. ²⁰ Gore nipumi nimu lakalisa: Nimimiri ni aapi leme ya? Gore Pita-me gu-rupa lisa: Nere enaali Raapu Pirape alina Si yade lisa.

Yesu nipu komoma wala rekalu lisa
(Mat 16.20-28; Mak 8.30-9.1)

²¹ Go lomare Yesumi nimu ora puri paloma agale mana lakalisa: Go agalere pa enaali nalaketapape. ²² Gore nipumi talo: Ni enaali Raapu Pirape alina Siri kedaa adaalepe ritua. Go puma kone makuaae Juda alinu page Gote-na lodo kira-ae ali mudunu page rekena agale tisia alinu page go ali raayome ni koau wateme. Go puma ni lu makomalimi pare wala yapi repo dia naloma wala tapapara rekalu lisa.

²³ Gore nipumi enaali raayo lakalisa: Gore enaali raayome ni madaa kone rulaoma palimi-daare nimuna kone rabuainaoma repena polo-peane kedaa adalepe abuna ruma nina pora raitalimina lisa. ²⁴ Gore ali medame nipuna kone wasa pa irulu saapitiare gore nipuna wasupa page alupalia. Pare ali medame ni madaa kone suma nipuna yogale madaa kone nasaliare nipuna wasupare gore adae abuna pira-mala palia. ²⁵ Pare ali medame kana ele waru muma su kamaa elenu page raayo waru saliare nipuna kone wasupa go elenumi akepu raba mealia ya? ²⁶ Gore enaali raayome ni-para nina epe agale-para koau wateme-daare ni enaali Raapu Pirape Alimiri go enaali koau walalua. Wala epalua rabu naa puri pale

Aapana epe paana puri page epe ensel-nuna page mea epalua. ²⁷ Pagalepa. Enaali medaloma go-para pimiri abi nakomalimi. Dia, pare abala nimumi Gote-na Surube Su epenalo adalimi lisa.

Yesuna to rado aulaoma aasa
(*Mat 17.1-13; Mak 9.2-13*)

²⁸ Yesumi apo agale abalana lomare sarere komea abala dia lisa. Go rabu nipumi Pita-para Jon-para Jems-para lamua puma rudu medana beten talo pisimi. ²⁹ Nipumi beten lala pirina nipuna le-aga abala rado pereke yoma lisana nipuna mamina page yaako pu luma lepo lepo aasa. ³⁰ Go pumare wagepu ali laapome nipu raapu agale lala pirisipi. Go ali laapore Moses-para Elaija laapo Yesu raapu agale lisipi. ³¹ Nipuri yaa madaana epe paana puri raapu ipisipi. Nipu laapome Yesu-para werepe Gote-na kogono pu kiritinalo Jerusalem su-para komali agale lala pirisimi. ³² Go rabu Pita-para mo adami alinu-para u waru palisimi. Gore nimumi rekoma puma Yesuna epe paana puri-para mo rekasipide ali laapo page adisimi. ³³ Gore mo ali laapome Yesu giyoma polalo pisipi rabu Pita-me Yesu gu-rupa lakalisa: Mudu Ali, naa go-para pimare ora epelea. Gore naana pokaalo ada ipa repo paminapa. Medare nena meda Moses-na medare Elija-na pamina lisa. Pita nipumi go agale lakalisa pare go agalena re namakuaasa.

³⁴ Nipumi go agale pa lalaina mole medame nimu abala kepisa. Moleme nimu rabuaanaalisa rabu nimumi paala komisimi. ³⁵ Go mole-parare agale meda gu-rupa lakalisa: Gore ora nina epe naaki-le neme nipu abala mapiraasua. Nimimi nipuna agale pagalepape. ³⁶ Gote-me agale lakenaloma Yesu nipu komea pirina adisimi. Gore disaipel alinu nimumi agale loraoma go adisimide elenu madaa remaa nalakelesimi.

*Yesumi koe remo piri naaki meda ma-epeaasa
(Mat 17.14-21; Mak 9.14-29)*

³⁷ Ekerare so rudu giyoma kilipisimi rabu enaali adaapumi Yesu nipu pora pagina madaala ipisimi. ³⁸ Go enaalina rikirana ali medame gu-rupa yaaloma kogelisa: Tisaa, neme nina naaki kodome komoma adape. Go naakiri ora naa komea naaki yade. ³⁹ Koe remo medame nipu irulu ripinaaya. Go pea raburi mo koe remome nipu malopaoma makeaaya. Go puma nipuna agaa-para rako supi raa piasa. Go rabu nipuna yogale makoyaeya. Go puma go remome naa naaki abi naminarepaaya. ⁴⁰ Neme abalade nena disaipel alinumi go koe remo ma rake-pealepa lo kogelisuade pare nimumi mada naralu lisimi.

⁴¹ Yesumi go pirisimi enaalinu-para gu-rupa lakalisa: Nimiri kone waru narulaoma nimina lo robaa-para page ora kolea. Nimi raapu ni rana akepu raapu pitua pae? Nimina koe kedaanu akepu raapu ritua pae? Go lomare go ali-para lakalisa: Nena naaki lamua ipu lisa. ⁴² Nipuna naakiri pena ipulaina mo koe remome ora lopaoma makeaasa. Go rabu Yesumi go remo-para puri pale agale lakeloma mo naaki ma-epeaasa. Go puma nipuna aaraa mea kalisa.

*Yesumi nipu komalua lo rana laapo lakalisa
(Mat 17.22-23; Mak 9.30-32)*

⁴³⁻⁴⁴ Enaali raayome Gote-na adaa puri adisimi-pulu nimu ora pogolasaasimi Go rabu Yesumi nipuna disaipel alinu gu-rupa lisa: Neme agale lagialua-le nimimi go agale waru pago piralepape. Ni enaali Raapu Pirape alina Siri ali medalomame koe alinu mea kateme lisa. ⁴⁵ Pare nimumi go saa pi agalena re namakuaasimi-pulu nimu paalame komoma nipu agale namisimi.

Abala ririna epea aliri aapi yapae lisimi

(Mat 18.1-5; Mak 9.33-37)

⁴⁶Gore disaipel alinumi ape puma naana rikiranare ririnanane aape aliri aapi yapae lo agale lala pirisimi. ⁴⁷Gore Yesumi nimuna kone adoma nipumi oge naaki meda nipu raapu mea mapiraasa. ⁴⁸Go pumare nipumi nimu lakalisa: Enaali raayo naa bi loma go oge naaki raba mealimi-daare nimimi ni page raba meme lisa. Enaali raayo kogono puma naaki ora oge gupiale raba mealimi-daare enaali mudu-rupa pitimi lisa.

Nimi yada lore ali napiralimi-daare nimina adami enaali piralimi

(Mak 9.38-40)

⁴⁹Go rabu Jon-me agale gu-rupa abulisa: Mudu Ali, ali medame nena bi loma koe remo mea rakepea-daa adama lisa. Go pea pare go alimi naana rikirana disaipel ali napia-pulu nipu giyape lo lakelama. ⁵⁰Go rabu Yesumi nipuna disaipel ali medaloma gu-rupa lakalisa: Nimimi nipu giyoma natapape lisa. Enaali raayo nimi-para yada lore ali na-aualalimi-daare gore nimina adami enaali pitimi lisa.

Yesu Samaria su-para pulalo pisa rabu na-epape lisimi

⁵¹Gote-me Yesu so yaa-para maa pope yapi rudu lisa. Go pisa raburi Yesu nipu Jerusalem palua kone suma pisa. ⁵²Go raburi ali medaloma-para kalu agale abala lo rapasa. Go alinu nimu pumare Samaria adare meda-para kodobaoma nipuna elenu kirita polalo pisimi. ⁵³Go pisa pare go su-para piri enaalinumi Yesu nimuna adare-para lamua pope giyasimi. Gore Yesuri nimuna lore alina su Jerusalem su-para penaalo adisimi. ⁵⁴Disaipel ali Jon Jems laapome go kone adoma nipu laapome wala puma Yesu-para talo: Mudu Ali, naame so yaa-para wia repena

sulaame go enaalinu rabenalo mea rapaamina ya? ⁵⁵ Go lisimi pare Yesumi wala perekea luma nipu-para ora dia lisa. ⁵⁶ Go puma nimu su rado-para pirisimi.

*Enaali medalomame Yesu raita maa pulalo pirisimi
(Mat 8.19-22)*

⁵⁷ Nimu pora pagina pisimi rabu ali medame Yesu go-rupa lakalisa: Ne su raayona pali-parare ni go-para raita mea epalua lisa. ⁵⁸ Go lisa rabu Yesumi nipu gu-rupa lakalisa: Raa yananuri nimuna kana apedaa-para ada aaya. Go page yaanuri nimuna ada aaya pare Ni Enaalinu Raapu Pirape Alina Siri paitape ada meda na-aaya lisa. ⁵⁹ Nipumi ali rado meda gu-rupa lakalisa: Neme ni raita mea ipu lisa. Go lisa pare mo ali nipumi lalaara gupa lisa: Neme nina aapa abala rogala pono laa lisa. ⁶⁰ Yesumi nipu gupa lakalisa: Dia, nimuna wasa kome enaalinuri ora nimuna kome yagonumi rogaaina lape. Ne puma Gote-na Surube Su madaa agale puma lakelape lisa.

⁶¹ Ali medame gu-rupa lisa: Mudu Ali, neme ne raapu banalo pi pare neme nina enaalinu abi piralepape lo ta pono laa lisa. ⁶² Gore Yesumi nipu go-rupa lakalisa: Ali medame nipuna koau-nane wala perekeyo adalia-daare Gote-na Surube Su mada namilia lisa.

10

Yesumi ali 72-pela epe kogono pula penaalo mea rapasa

¹ Werepe Mudu Alimi ali 72-pela medaloma mumare laapo laapo lo mea rapasa. Gore Yesu werepe penaalo adare su raayo-parare nimumi abala agale lakelaari pasimi. ² Go pisa rabu nipumi nimu gu-rupa lakalisa: Eda adaapu apo maapunu-para wia pare kogono enaali adaapu napimi. Go pea-le nimimi apo maapuna aaraa-para beten

tapape. Go puma aaraame ali medaloma mo edanu mea kirita winalo beten tapape.

³ Pulupa. Nimiri sipsip mena-rupa mo raa yanana rikirana apo mea rapaato. ⁴ Nimina kana paus-para roka nu-para age ada go elenu nama-pulupape. Go puma pora pagina ae enaali-para abi piralepape pi natapape lisa. ⁵ Gore nimimi ada meda-para puma kodobalimidaare abala nipu gu-rupa tapape: Go ada-para piri enariri epe-rupa piralepa tapape. Gore epe kone wi ali meda go ada-para pitia-daare nipumi nena epe kone muma abutea. ⁶ Pare ali meda gu-rupa napitia-daare nimina epe konere wala na-abuteare nimina wala mealimina. ⁷ Nimi ada meda-para puma piramina gialimide nape eda elenuri nalepape. Go puare kogono aliri nipu yoto ele mada mealia. Pare nimuna ada rado radonu-para ele namula pulupape.

⁸ Nimi adare meda-para palimi rabu nimuna ada-para epe-rupa mea kodobalimiri gore eda nimumi gialimide nalepape. ⁹ Go adare-para yaina kome enaalinu ma-epeaalepape. Go pumare nimimi nimu gu-rupa laketa-pape: Gote-na Surube Su nimi piri re-para epea tapape. ¹⁰ Go puma nimi adare meda-para pumare nimi nimuna ada-para nalamua palimiri go adare riri-nane puma aoma gu-rupa tapape: ¹¹ Nimina adare-na kegere naana age madaa wina apo kunuma salema-daa tapape. Pare Gote-na Surube Su abi go re-para epaade tapape. ¹² Neme nimi lagialo: Sodom adare-para koe enaalinu pisimi-pulu kedaa adaa meda kalisa. Go pisa pare go adare-para epe agale giyalimiri kedaa ora waru katea lisa.

*Enaalinumi kone naperekeleme-pulu kodo waru pea
(Mat 11.20-24)*

¹³ Yesumi wala talo: Korasin su-para mo Betsaida go laapo piri enaalinu-para page ora kodo waru pia. Nimina

su-para napi kogono pisade-rupa Tair su-para Saidon su lapo-para go-rupa pula pisa yalore go su lapona piri enaalinumi pupitagi giyoma kone pereketa pame. Go pula pisimi yalore nimumi mamina pobere yamoma repena sulaa taga-para pita pisimi. ¹⁴ Gore Gote-me enaali koe kedaa katea raburi go koe su laapo Tair Saidon lapo-para kodome komoma kedaa katea. Go palia pare go adare-para piruma kone narulae enaalinuri nimi ora adaa kedaa meda mealimi lisa. ¹⁵ Nimi Kaperneam su-para piri enaalinuri nimina so yaa-para polalo peme pae? Dia nimi koe repena sulaa-para mea lopalia lisa.

¹⁶ Go loma nipuna disaipel alinu lakalisa: Enaali raayome nimina agale pagalimiri gore nina agale page pageme. Pare enaali raayome ni koau wateme-daare gore ni page koau wateme. Gore ni koau wateme-daa abalade nimumi ni rapaasade Aapa page koau wateme lisa.

Mode epe kogono ali 72-pela wala ipisimi

¹⁷ Werepe mo epe kogono ali 72-pela wala ipuma raaname komo aasimi. Gore nimumi talo: Mudu Ali, naame abalade nena bi lakelama pasima rabu koe remonu page naana agale pagame lisimi. ¹⁸ Go rabu Yesumi nimu go-rupa lakalisa: Go lisimi rabu yaa madaare Satan so repena sulaa-rupa wagepu lopesa-daa adisua. ¹⁹ Pagalepa. Neme nimi puri abala gisuade-pulu nimimi kero-para supi kalainu-para agale mada rogaalimi lisa. Go pumare nimimi Satan-na puri raayo rabuaaniaalimi rabu ele medame nimi mada nama-koeyaalia lisa. ²⁰ Pare koe remome nimina agale pa pageme-pulu go komea madaa raaname nakomalepape. Dia, pare nimina bi so yaa-para abala tapaya go madaa rana komoma palepape lisa.

Yesumi rana komoma waru puma Aapa Gote-para ora pili lisa

(Mat 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Go raburi Holi Spirit-mi Yesuna lo robaa-para raana komape kone kalisa rabu rubitabesa. Go rabu Yesumi talo: O Aapa, nere su kamaa page yaa-para page ora Mudu Ali pi. Abi neme kone adaapu wi enaalinu-para makuaae enaalinu-para nena kone kudiri puma skul-nane enaalinu mea waatede lisa. Ora gore Aapa, nena raanana pagaa wi gu-rupa pede-pulu ora pili. ²² Naa Aapame kone-para ele raayo neme surubenalo gisa. Pare enaali raayome Sina kone na-ademe. Dia, pare Aapa komeamere adea. Go page enaali raayome Aapana kone na-ademe pare Simi komeamere Aapa adea. Go pea pare Simi enaalinu Aapana kone waalalo palia-daare nimumi page aapa mada adalimi.

²³ Go rabu Yesumi perekea luma disaipel alinu-para talo: Nimimi go adaleme ele madaare nimi ranaa komo piramina. ²⁴ Neme nimi lagialo: Abalade ali mudunu page Gote-na agale lakale alinumi page abi nimi ademe ele adolalo pisimi. Pare nimumi go ele na-adisimi. Go page abi nimimi go pageme agale pagolalo pisimi pare napagesimiya lisa.

Samaria ali medame nipuna yada lore ali kodome komisa

²⁵ Gore rekena agalena tisiaa meda Yesu piri-para ipuma Yesu kotalalo pisa. Tisiaa-ya, neme ake puma adae abuna kagaa pirape kone wasa mealua ya? ²⁶ Gore Yesumi nipu go-rupa lakalisa: Gote-na buk-parare ale lea wia? Neme akepu diminaaripi pae? ²⁷ Gore nipumi agale gu-rupa lakalisa: Nena Adaa Gote madaare lo robaa raayome page kone wasa raayome page puri raayome page raana komalepape lea. Go page nimina nimi raana komalimirupare nimina yagonu page komea-rupa go palepape lisa.

²⁸ Gore Yesumi nipu go-rupa lakalisa: Gore neme agale waru abulae. Neme go-rupa pali-daare ne adae abuna epe-rupa kagaa piralisa.

²⁹ Yapare go rekena agale lisa alimiri nipuna bi komea waru epena kone wisa-pulu nipumi Yesu wala lakalisa: Gore rekena agaleme nina ada lapa piri enaalinuri aapi-para lea pae? ³⁰ Gore Yesu nipumi remaa gu-rupa lakalisa: Ali medame nipuna Jerusalem su-para giyoma Jeriko su-nane pisa. Go rabu koe paake ne alinu nimu pora madaasimi rabu luma nipuna mamina-nu koyoma nipuna elenu misimi. Go pumare nipu waru luma pornane pa le kadupitalo palaina giyoma pisimi. ³¹ Go raburi Gote-na Lodo Kirae Ali meda go pora kuru maa pisa. Gore nipumi go mudu ali giyoma mo pora renane pakeama puma pisa. ³² Go pisa rabu ali meda nipu Livai-repaa ruru piri ali nipu ipisa. Nipu pora renane ipuma mode ali tapae wisa ai adomare mo pora kebo-nane pakeaoma giyoma pisa.

³³ Go pisa pare Samaria su-para piri ali komeare mo pora pagina ipuma go ali tyapaina adoma lisana nipuna pu-para ora kodome komisa. ³⁴ Go pisa-pulu nipu repara puma minasaoma marasin wel-para ipa wain koyo paboma mo nipuna rere rogaasa. Mo rere roga kiraloma mo ali marekaaoma nipuna donki mena koauna mea mapiraasa. Go pumare nipumi pora kimisu alinu paitape ada meda-para puma waru piama surubisa. ³⁵ Ekeranane go alimi kimisu alinu paitape adana aaraa kana 100 kina-rupa puma kalisa. Go puma nipumi gu-rupa lakalisa: Neme go ali waru surubape. Gore nena kana medaloma mogo ali madaa palia-rupa wala ipuma epa abutua.

³⁶ Go loma lisana Yesumi wala talo: Gore abi neme ake kone sale pae? Ali repo pora pagina epame pare mode tyapasade alina adami aliri aapi ya? ³⁷ Go rabu mo rekena agalena tisia-me talo: Go kimisu aliri kodome

komoma raba meaana lisa. Go rabu Yesumi nipu lakalisa: Ne pumare neme go-rupa puma pape lisa.

Yesumi Marta-para Maria laapo adola pisa

³⁸ Yesu nipuna disaipel alinu raapu adare meda-para pisimi. Go-parare ena meda nipuna biri Marta go ename Yesu nipuna ada-para epe-rupa lamua pisa. ³⁹ Marta nipuna aki meda nipuna biri Maria pirisa. Maria nipu Mudu Ali-na age re-para epa piruma nipuna agale pagisa. ⁴⁰ Go pisa pare Marta-re kogono adaapu puma nimuna nape eda yarera pirisa. Go pisa rabu Marta nipu Yesu piri-para puma agale lorapisa: Mudu Ali, nina akimi ni giyaade-le neme komea eda kiru pi-le go kone madaare ake kone sali pae? Ni epa raba mina neme lakala lisa. ⁴¹ Go lisa pare Mudu Alimi nipu-para agale go-rupa lakalisa: Marta, kodo pia. Neme kone adaapu suma nena lo robaa-para kari-yapa pea. Nere ele raayo madaa kone sale. ⁴² Go pea pare neme kone komea sape. Go nena aki Maria-me mulalo pia elere naame koe kone nasamina lisa.

11

Yesumi beten lape-rupa moge riaasa

(Mat 6.9-13; 7.7-11)

¹ Yapi medame Yesu nipu su meda-nane beten lala pirisa. Werepe beten abala lo kiritinalomare nipuna disaipel ali medame nipu go-rupa lakalisa: Mudu Ali, neme naare beten lape-rupa moge riape. Abalade Jon-me nipuna disaipel alinu lariaaripa neme page naa lariape lisa. ² Gore nipumi nimu go-rupa lakalisa: Beten lape agale leme raburi nimimi gu-rupa tapape lisa:

O Aapa, Nena biri adae abuna ora epe-rupa wina.
Nena Surube Su epena.

³ Abi go yapi komea madaare naana eda giyaina.

⁴ Naana koe elenu mea rubaina-le naame page abala koe kone saapirape enaalinuna kone mea rubalima.

Neme naa kedaame komape elere koe nalina.

⁵ Yesumi go-rupa loma lisana nipuna disaipel alinu go-rupa lakalisa: Gore nimi medamere ribaa rumu rumuna puma nipuna adami ali gupa agaa mealimi: Adami ali, neme ni bret ipa repo giaina puma le. ⁶ Naa adami ali meda pora kimisu pamuma reame komoma nina ada-para epa pia. Go pea pare neme kalape eda dia yaade. ⁷ Go le raburi mo ada ru-nane pia adami alimi go-rupa tea: Neme ni radaa pi kogono nagiape. Pora gaape ora poma abala luma nina nogo naakinu raapu abala paitawa tea. Neme rekoma ele mada nagialua tea. ⁸ Go tea rabu neme ake pali ya? Neme nimi lagialo: Gore mo alimi ne nipuna adami enaalinu bret nagilia-daare ne yala napote pare ne rekoma agale wala laina. Agale pa lalaina-pulu nipu rekoma nena elenu gialia. ⁹ Go remaana re neme nimi lagialo: Gore nimimi Gote-para beten go-rupa tapape. Go palimiri nipumi nimi ele su gialia. Nimimi ele asa palimiri nimimi mada adasaalimi. Nimimi pora gaape lu piralimiri Gote-me pora gaape mada epa lobalia. ¹⁰ Enaalinumi Gote-para beten temere gore ele mada mealimi. Enaalinu ele asa palimiri nimumi ele mada adasaalimi. Enaalinumi pora gaape timiri gore Gote-me nimu-para pora ora lobalia.

¹¹ Gore nimina naaki nogonumi nimi-para wena meda gialepa leme-daare koe kero meda mea kaleme ya? ¹² Dia-le mo naakimi yaa kapa meda gi tea-daare betamu meda mea kaleme ya? Dia-le mada nakaleme. ¹³ Gore nimi koe alinu pimi pare nimina naaki-para epe elenu kalemede. Go pemedede-le waru pagalepa. Naana so yaa-para pia Aapamere enaalinumi beten teme-daare Holi Spirit gialia lisa.

*Yesu Belsebul raapu kogono pea lisimi
(Mat 12.22-30; Mak 3.20-27)*

¹⁴ Koe remome ali medana agale mea maraasa rabu Yesumi go remo mea rubisa. Go rabu go alina agale lapaasa. Go puma enaali raayome kone adaapu suma pogolasaasimi. ¹⁵ Go pisa pare enaali medalomame talo: Koe remonuna ali mudu Belsebul-mi Yesu puri kalea rabu mea rubaaya lisimi. ¹⁶ Go lisimi pare ali medalomame Yesu kotalalo pisimi-pulu Yesumi napi kogono meda pinaloma adamono lisimi. ¹⁷ Pare Yesumi nimuna kone adoma nimu gu-rupa lakalisa: Adare meda-para piri enaalinu rugutalalo puma yada palimiri go adaa rururi koro dia yalimi. Go page ada medana aaraalu rugutalalo paliare go aaraalu mada nakibuma piralimi. ¹⁸ Gore Satan-me nipuna surube enaalinuri rugutalalo mapeaalia yalore nipuna puri page ake puma epe-rupa nasalia ya? Mada Dia, pare nimimi koe remonuna mudu Belsebul-na purimi mea rubaayo teme. ¹⁹ Neme go purimi mea rubaayo temedaare gore nimina naakinu madaare ake puma neme nimuna remonu mea rubaayo pae? Nimina naakinuna koe remo radonu puma mea rubaayo-le nimimi ora agale nalaeme. ²⁰ Dia-le Gote-na purimi ni puri gisa-pulu go koe remonu mea rubaayo. Go pe-pulu Gote-na Surube Su nimi piri-para abala epaade lisa. ²¹ Gore puri pale ali medame edali ripinuma nipuna ada-para surubaliare gore nipuna ele raayo epe-rupa pa salia.

²² Go palia pare puri waru pale ali rado apo alina ada-para ipuma lumare mako saalia. Go pumare apo alina eda-para rai napi-para go surubape ele paake noma ali medalomanu-para surubape ele ruma katea lisa. ²³ Enaali raayo nina adami enaali napitimi-daare gore nina yada lore ali pimi. Enaali raayome ni raapu ele nakiritemere gore nimumi raa-para mea ralu rubalimi lisa.

*Koe remo wala ipisa**(Mat 12.43-45)*

²⁴ Gore koe remome ali meda giyaliare gore nipu su kaapu le-para pomo mu pirape su asapulalo pea. Gore nipumi go su meda na-adomare nipumi talo: Abalade nina pirusuade ada-para wala palua tea. ²⁵ Go paa-daa nipu puma nipuna abalana ada-para wala puma adea rabu nimumi puluma ki age au puma wari. ²⁶ Go adea raburi wala ora koe remo ki medane luma medane laapo medaloma puma lamu misa. Go pumare nimu raayo mo ada ru-nane puma kodobaoma pimi. Go peme rabu abalade mo ali nipuri koe-rupa pirisa pare wala abi raayo piruaeme-pulu go ali abi ora koe-rupa pa pilia lisa.

Rana waru komoma pirape kone

²⁷ Yesumi enaali adaapu kirata pirinaloma agale gu-rupa lisa: Go enaalina rikirana pirina ena komeame agale gupa yaalasa: Gore abalade ne maduma adu gisade enare nipu komeamere pedo waru pina lisa. ²⁸ Go lisa pare Yesumi gu-rupa lisa: Ora lale pare enaalimi Gote-na epe agale wala pagoma raitalimi enaalinumiri gore ora pedo pina lisa.

*Enaali medalomame napi kogono adamono paina lisimi**(Mat 12.38-42; Mak 8.12)*

²⁹ Enaali adaapu pa epa kiritaba pirina nimu gu-rupa lakalisa: Abi go yapi di rabu pimi enaalinuri ora koe enaali pimi. Nimumi napi kogono meda adamono leme pare neme go-rupa kogono meda nawatoa. Dia, pare Jona nipuna napi kogono pisade go komea mea waatoa lisa. ³⁰ Abalade Jona Gote-na agale lakale ali pirina mo Ninive su-para piri enaalinumi Gote-na puri pale kogono adisimi. Abi go rabu page ni enaali Raapu Pirape Alina Si Gote-me go enaalinumi adenalo napi kogono palua rabu

adalimi lisa. ³¹ Werepe Gote-me enaalinuna kose lape di madaare no re-nane ena mudu komeame rekoma abi piri enaalinu nimuna koe ele madaa kose lape agale lagialia. Gore go ename abalade Solomon-na epe mogeape agale pagola ipisa-pulu nipu su raayona kale-nane pamisa. Go pisa pare nimina rikirana eleme apo Solomon-na kone ora ma-oge yaaya. Go pea pare enaalinumi nipuna agale napageme. ³² Gote-me enaalinuna kose lape agale di madaare gore Ninive su enaalinumi rekoma lisimina go abi piri enaalinumiri Joname agale lakalisa-daa nimumi kone perekealisimi. Go pisimi-pulu nimi madaa kose lape agale mada lagialia. Go palia pare abi nimina rikirana piri alimi Jona ma-oge yaaya lisa.

To yogalena paa madaa agale lakalisa

(Mat 5.15; 6.22-23)

³³ Yesumi wala talo: Enaalinumi lam kewoma go lam baket rolo-para nasalemede lisa. Dia, pare nipumi mad-umaloma enaalinumi go paa adoma ada ru-nane epa kodobalimi. ³⁴ Nena lere nena yogalena paa lam-rupa roaaya. Gore nena le laapo epe yaaliare gore nena to yogale raayo paa rubitabilia. Pare nena le koyaliare gore nena to yogale raayo ribaa yabilia lisa. ³⁵ Gore nena lo robaa-para wia paa wala ribaa yaalia waru adalepape. ³⁶ Gore nena to raayo-para paa paliare kalekale-nane page ribaa nayaabilia. Go rabu lam-na paa le madaa piraita ipulade-rupa nena to yogale-para paa gu-rupa rubitabilia lisa.

Farisi alinu rekena agale tisaanuri koeyae pisimi

(Mat 23.1-36; Mak 12.38-40; Luk 20.45-47)

³⁷ Yesumi go agale abala naloma Farisi ali medame nipuna ada-para eda nola ipu lisa. Go lisa rabu mo ali nipuna ada-para puma eda nala pirisa. ³⁸ Gore Yesumi

eda nala piruma waswas abala nalisa-pulu mo Farisi alimi adoma nipumi kone adaapu wisa. ³⁹ Go pisa rabu Mudu Alimi nipu gu-rupa lakalisa: Gore nimi Farisi alinuri nimimi plet kap-nuna yogale radepealeme. Go pea pare nimimi plet kap-nuna ru-parare naradepealeme. Go pea pare nimina lo robaa-para ele adaapu saapirape kone su pupitagi nape kone page apo rubitabea-daa lisa. ⁴⁰ Nimiri makeae alinu pimi. Gote-me enaalina to yogale warilalo nipuna robaa page nawarisa pae? ⁴¹ Pare nimina plet kap-nupara saapiri elenu medalomame naaralinu katepape. Go palimi rabu nimi epe-rupa piralimina lisa.

⁴² Pare Farisi alinu nimi waru adalepape. Nimi yabia meda-para rakia-para padi raani medaloma-para warea go oge ele page Gote medaloma kaleme. Go peme pare nimimi epe-rupa sape kone-para Gote madaa kone rulape kone-para giyeme. Pare nimimi go kone suma moge nagiyalimiri gore epelea.

⁴³ Nimi Farisi alinu nimimi waru adalepape. Nimi lotu ada ru-nane puma ora-nane pirape siaa madaa raaname apo komalimi-daa. Go page nimi kiritape maket adapara puma enaalinumi nimi-para abi piralepape leme-daa raaname komeleme.

⁴⁴ Nimiri waru adalepape. Nimina kone gu-rupa: Nimi pa awemedede tapa-rupaga gore pa enaalinumi na-adomare rekena lusuma rabuaemedede.

⁴⁵ Go rabu rekena agalena tisiaa medame gu-rupa lisa: Tisiaa, neme go-rupa loma naa-para ero agale naa mari-aaye.

⁴⁶ Yesumi talo: Nimi rekena agalena tisaanuri waru adalepape. Nimimi kedaa pi ele enaalinuna koau-nane mea mariaaeme. Go peme pare nimu riape-rupa maarea pare go kedaa pi ele rinalo nimimi raba meape kone nasalimi.

⁴⁷ Nimimiri waru adalepape. Nimina kasuanumiri Gote-na agale lakale alinu lisimiya. Go pirisimi pare nimimi go kasuanuna rogaape apedaa wariaoma au eperupa paeme. ⁴⁸ Go peme rabu nimimi nimina kasuanuna koe pisimide kone makuaaoma raaname komeleme. Nimina kasuanumi Gote-na agale lakale alinu lu makomeama rogaasimi-le nimimi nimuna tapa wariaoma au pame.

⁴⁹ Go madaare Gote-me epe makuaae kone suma talo: Neme nina agale lakale alinu page aposel kogono alinu page nimu piri-para penaaato. Go palua pare nimumi go ali medaloma lu makomeama medaloma keda pi ele kaleme. ⁵⁰ Go lisa-pulu go piri enaalinuri abalade mo Gote-na agale lakale alinu lu makomasimi madaa abi page ora keda adaae mealimi. ⁵¹ Abala Gote-me su ya warinaloma mo ali Abel lu makoma ipuma Sekaraia epe lu makomasimi rabu page keda adaae mealimi. Go aliri Gote-na ada ru-nane pirisa rabu kana reke-para Gote-na epe pirape ada laapona rikirana lu makomasimi. Gore neme nimi lagialo: Abalade Gote-na alinu lisimide kogonona kedaare abi go piri enaalinu nimimi ritimi.

⁵² Nimiri rekena agale tisaanu-ri nimimi waru adalepape. Nimimi kone makuaae meapena pora lobape ki nimimi riti peme. Go peme pare nimina kadobaitalo pora gaape nalobeme. Go page enaali meda kodobalalo page kone salimi pare nimimi pora poame.

⁵³ Yesumi go su giyesa rabu mo rekena agale tisaanu-para Farisi alinu-para Yesu madaa koe ero agale loma nipu madaa agale rado rado misimi. ⁵⁴ Nimumi agale loma nipu kotalalo pisimi-pulu nipu agale adaapu agale lorapisimi. Nipumi aleda tea-daare nimumi nipu kose madaa mea adialalo pisimi.

12

Makirae konere waru adalepape

(Mat 10.26-27)

¹ Enaalinu ora adaapupe kiritaoma rubitabaomaa medana ali madaa aata pisimi rabu Yesumi nipuna disaipel alinu-para agale abala gu-rupa lisa: Nimi go Farisi alinuna bret ma-adaa sape yis-ri waru adalepape. Neme nimuna makirae agale madaa talo. ² Ele raayo pagaa sabaaya elere werepere kamaa salia. Go page ele raayo kudiri pu wiare werepere pename waatea. ³ Go pea-pulu agale raayo ribaale-para lisimi yaade agalere enaalinumi epe paa-para piruma pagalimi. Gore agale medaloma pawasi ru-para piruma lisimi yaadere so rudu madaa aoma lamonealimi lisa.

Enaalimi Gote madaa paala komamina

(Mat 10.28-31)

⁴ Naa adami enaalinu nimiri gu-rupa lagiano: Enaalinumi to yogale timi-daare paalame nakomalepape. Go pumare werepe nimumi yada meda mada napalimi. ⁵ Nimi paala komape enaali nimi lagiano. Gote madaa paala waru komalepape. Nipumi enaali lu makomeama werepe repena sulaa-para mada mea lopalialia. Gore neme nimi lagialo. Go ali komea madaa paalame komalepape. ⁶ Nimimi ademe kana 2 toea-rupa yaa magaita supu kabeme. Pare Gote-me yaa oge-ai go-rupa madaare kone narugulaaya. ⁷ Nipumi nimina kalu-para iri raayo abala yarepelea. Gore nimimi paala nakomeleme-le nimimi ogege kabape yaa-rupa gona yoto ma-oge eleme.

Ni Yesuna ruru yada lapere palaa nakomamina

(Mat 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Gore neme nimi lagialo. Enaali raayo pa enaalinuna le-aga madaa nina bi lakelemere gore ni enaali Raapu

Pirape alina Si neme page Gote-na ensel-nuna le-aga madaa go enaalinuna bi laketoa. ⁹ Go palua pare enaali raayome enaalina le-aga madaa ni koau waatemere gore Gote-na ensel-na le-aga madaa enaali Raapu Pirape alina Si neme nimu koau waatoa.

¹⁰ Enaali raayome enaali Raapu Pirape alina Si madaa koe agale leme-daare gore Gote-me go enaalina koe ele mada mea rubalia. Go palia pare enaali raayome Holi Spirit madaa ero agale teme-daare Gote-me go enaalina koe ele nama rubalia.

¹¹ Gore nimumi nimi lotu ada-para maa puma namba wan gavman page adare ali kalunumi page kose pagenalo maa palimi. Go rabu nimimi paalame nakomoma kone adaapu nasalepape. Gore naame agale akepu abutema yapae naame agale akepu laketema yapae kone nasalepape.

¹² Gore nimimi lape agalere Holi Spirit-mi nimina kone-para mapiraalia.

Kamo makeae ali mudu madaa saa pi agale lakalisa

¹³ Go rabu go pirisimi enaalina rikirana piri ali medame gu-rupa lisa: Tisaa-ya, Aapana moae-elenu mo ameme rumaoma gina. Neme rumaoma ni gina neme lakela lisa.

¹⁴ Go lisa pare Yesumi nipu go-rupa lakalisa: Ali ya? Ni nimina kose pagape ali-para nimina ele rumaape ali-para ni-daa dia. ¹⁵ Gore nipumi nimu gu-rupa lakalisa: Nimimi waru adoma surubalepape. Nimimi epame komape kone giyalepa. Ali medame nipu ele adaapu salia-daare nipumi go elenu madaa epe pirape kone mada namealia.

¹⁶ Go rabu Yesumi nimu-para saa pi agale meda gu-rupa lisa: Kamope medana epe su adaapu wi-para maapu eda ele adaapu opoma nape lea. ¹⁷ Go raburi go kamo le ali nipuna kone-para gu-rupa wisa: Abiri mo eda medaloma kirita sape adare dia yade-le neme ake palua pe kone wisa. ¹⁸ Gore nipumi kone gu-rupa wisa: Neme go-rupa

palua. Neme nina eda sape adanu kilipima ada ora adaae medaloma palua. Go pumare nina wit-na kili-para mo eda raayo go adanu-para mea kiritasalua lisa. ¹⁹ Go palua kone salo: Go ali nipuna epe ele raayore saapirano maali adaapumi popalia pare epe-rupa pitua. Go peale abiri neme pomo mu piruma eda ipa nala pumare ranaa komo pitua kone wisa: ²⁰ Go kone wisa pare Gote-me nipu lakalisa: Nere makeae ali lisa. Abi go ribaa ne komali-le abalade nena mea kiritasoma saede elenuri aapimi meali ya? ²¹ Go rabu Yesumi agale gu-rupa lo kiritasa: Enaalinumi epe ele adaapu salimiri apo makeae alina kone mogeleme. Go palimi pare nimu Gote-na le-aga-para kamo enaali napimi lisa.

Gote madaa kone rulaalepape

(Mat 6.25-34)

²² Go rabu Yesumi nipuna disaipel alinu gu-rupa lakalisa: Go remaa madaa kone mealepa. Naame ele nalima palo epe-rupa piralima palo kone adaapu nasalepape. Go page nimimi naare yogale madaa ele maraalima palo kone adaapu nasalepape. ²³ Gore epe-rupa piruma yogale surubalima rabu eda nape ele-para mamina maraape-para go madaa kone adaapu nasalepape. ²⁴ Nimimi yaanuri adalepape. Nimumi enaalina kone namogeoma nape repena kili napoma eda namuma kereme. Nimuna eda kiritape ada page na-aaya. Dia, pare Gote-me nimu raba muma eda katea. Gore nimi enaalimiri mo yaanu ora rabuaniaaeme. ²⁵ Nimina enaali medame go ele madaa kone adaapu salia-daare gore nipuna maali ogesi-daa wala adaalupu mada yoloma pitia yapae? ²⁶ Dia-le gore nimimi oge eda elenu nasurubeme-le nimimi pa ele medaloma madaa kone adaapu nasalepape.

²⁷ Nimimi plua kili adalepape. Nimumiri kogono napuma mamina page nawaritimide. Dia, pare pagalepa.

Abalade mo kamope Solomon-mere nipuna au raayo pisa pare mo plaua kilinumi nipuna au ma-oge yaaya. ²⁸ Gore Gote-me mo su kamaa rilipu ma-opaaoma nipuna au paaya. Go pea pare go pa rilipinu ekeran-nanere nimumi poma repena sulaa-para kiralimi. Go puma nimimi go rilipu ma-oge saleme-pulu Gote-me nimina maraape mamina guma nimi waru surubalia. Go kone adaapu saleme rabu nimina kone rulapere ora ogepu saapiru-aeme. ²⁹ Go pea-le nimimi nape ele madaa kone adaapu nasalepape. Go page naa ele nalima palo kone nasalepape. ³⁰ Gore go su kamaa piruma kone narulae enaalinumi go elenu raayo asa peme. Pare Aapame nimina kone gu-rupa wimilo abala makuaaya. ³¹ Nimimi Gote-na Surube Su madaa kone rulaalepape. Go palimi rabu mo elenu page mada gialia lisa.

*Yaa-para epe elenu mea kirita sape kone
(Mat 6.19-21)*

³² Nimi oge sipsip menasinuri nimimi paala nakomalepape. Nimina Aapame nipuna Surube Su gulalo ranaa komo pia. ³³ Go pea-le nimina ele raayore nimumi kabenaloma kana-re mo enaali naralinu katepape. Go palimiri nimina kana paus ora puri pale suma so yaa-para epe elenu mada kirita salimina. Go puma so yaa-para wi elere na-alupalia. Go page so yaa-parare paake ne alimi page namula epea. Go page so yaa-parare alurai-para daalinu-para nimumi page go ele nanola epea. ³⁴ Gore nimimi epe elenu kiritaeme-parare nimina kone page go-para kama pea lisa.

*Kogono naakinu kiritao-ae remaa
(Mat 24.42-44)*

³⁵ Nimina mamina aako let-me marudu yaatapape. Go puma lam kewoma kiritaoma piralepape. ³⁶ Nimi go-rupa

piralepa lisa: Kogono naakinuri nimuna Mudu Ali madaa adoba piralemede-rupa piralepape. Go surube aliri nipu mo ena lamulalo eda yaweme-para adola epalia. Go pea-le mo kogono naakinu adoba pimi. Nipu ipuma pora gaape epa tiare kogono naakinumi pora gaape wagepu mada lobalimi. ³⁷ Go adaa ali epa adalia rabu nipuna kogono naakinumi u napaluma adaba pitimi. Go pea-le go kogono naakinuri ranaa komo maa pitimi. Pagalepa. Go Mudu Alimi raaname komoma mamina aako let-me ma-rudu yaaoma nimu reke madaa mapiraalia Go pumare nipuna eda epa katea. ³⁸ Gore nipu ora rumu rumuna epalia palo yaa kakarega ripia rekaliade rabu epalia palo marea pare nimi u napatalimi. Gore nipumi go kogono naakinu madaa ora pedo pedo waru palia.

³⁹ Nimi go agale pagalepa. Gore adana aaraame paake ne ali nipuna ada opalialo kone suma napaitalia pare pa pitia. Go rabu mo paake ne ali epalia mada nakodobalia. ⁴⁰ Gore enaali Raapu Pirape alina Si nimimi namakuaaoma pa piralimi rabu epalia. Go pea-le nimimi page waru adoba pitaapape lisa.

*Epe kogono naaki-para koe kogono naaki laapona remaa
(Mat 24.45-51)*

⁴¹ Go rabu Pita-me go-rupa lisa: Mudu Ali, neme go lae agalere naa-para kama lae pe pa enaalinu raayo-para lae ya? ⁴² Gore Mudu Alimi talo: Gore epe kogono puma kone wi naakiri aapi ya? Go naakiri nipuna Mudu Alimi ada piri enaalinu surubenalo kogono katea. Go naakimiri enaali medaloma nimuna eda rumaainalo mapiraalia. ⁴³ Werepe Mudu Ali ada wala ipuma mo kogono naakimi lakalesa-rupa kogono pina adaliare nipu madaa raaname komalia. ⁴⁴ Neme nimi ora lagialo. Go rabu Mudu Alimi nipu ele raayo surubenalo ali mudu mapiraalia. ⁴⁵ Yapare mo kogono naakimi kone gu-rupa mada salia: Naa ali adare

abi wagepu na-epalia kone salo. Go kone suma nipumi kogono naaki nogo medaloma luma eda no ipa bia noma nipu makeyaalia. ⁴⁶ Kogono naakimi go-rupa pu piruma Mudu Ali abi na-epea kone su epe-rupa nasuruba pitia. Go palia rabu nipuna Mudu Ali koro meda wagepu epalia. Ipumare raimi muma mo kogono naaki nipu waru luma nipu kogono waru nasurube naakinu raapu maa rubalia.

⁴⁷ Mo kogono naakimiri mo nipuna Mudu Ali-na kone adea pare nipumi Mudu Alina kogono napaliare Mudu Alimi ora puri waru paboma poteyaalia. ⁴⁸ Pare mo kogono naakimi nipuna Mudu Alina kone na-adea pare koe kedaa kogono pinaloma Mudu Alimi ogepusi poteyaalia. Gore enaalinu ele adaapu palimiri nimumi page ele adaapu wala mada abuleme. Go pea-le enaalinu ora ele adaapu mu aemere nimumi ora ele adaapu medaloma page abuleme lisa.

Yesu madaare enaalinu rugutalalo pisimi

(Mat 10.34-36)

⁴⁹ Neme go su kamaa ipisuare repena marekaata ipisua. Go pea-le go repenare abi rena kone salo lisa. ⁵⁰ Neme kedaa pi kalu-ipa rado nona pi mealua pare nina lo robaa-para kedaa waru pia. ⁵¹ Gore nimimiri niri go su kamaa piri enaali epe-rupa mapiraalalo ipisua kone wimi pae? Neme pa su kamaa epe-rupa pirape kone namuma ipisua. Dia, pare enaalina rurunu marugulala ipisua. ⁵² Abi page werepe page enaali supu komea ada-para pitimiri nimu rugutalalo pama piralimi. Go puma ali repomere mo ali laapo-para yada lore ali aulalimi. Go-rupa puma mo ali laapomere mo ali repo-para yada lore ali aulalipi. ⁵³ Go rabu aaraame nipuna naakinu raapu yada lorealia. Go puma naakinumi nimuna aaraa-para yada lore ali aulalimi. Go page agimiri nipuna wanenu raapu yada lorealipi-pulu wanenumi nimuna aginu madaa yada lore

ali aulalimi. Ayaa medalomame nipuna naakina were madaa yada lorealia-pulu go werenumi nimuna aayaanu madaa yada lore ali aulalimi lisa.

Koe keda riape di waru adalepape

(Mat 16.2-3)

⁵⁴ Yesumi go enaalinu-para page lakalisa: Nimi naare pabala aaya-nane mole meda rekaina ademe rabu wagepu nimimi yai epolalo pia leme. Gore ora leme rabu yai ora mada epea. ⁵⁵ Go page no re-nane puri pale po rilipu epea rabu ademere abi pani pia leme. Gore ora leme rabu naare reade. ⁵⁶ Nimiri makirae enaalinu pimi. Nimimi yaa-para su laapona robore waru adoa makuaaeme. Go peme pare nimimi abi go yapi di meda sade elena re na-ademe lisa.

Ne adialalo paliade ali raapu agale epe-rupa tapape

(Mat 5.25-26)

⁵⁷ Gore nimimi ele ademe rabu nimimi ake paa-daa waru na-ado rekele peme? ⁵⁸ Ali medame ne kose laoma adialalo palia-daare nipi pena pora pagina pulaaoma nipina agale ma-redepo yaaoma pulupape. Go napaliri nipumi ne mo kose page ali piri-para maa palia. Gore kose pagape alimiri edali rili alinu mea katea. Go rabu edali rili alinumiri mo karapo ada-para mea mapaitaalimi. ⁵⁹ Go pea-le neme ne lagialo: Ne mo karapo ada-para wagepu mada na-kepealimi pare abala ririna oge yago abala mada abulaina lisa.

Enaalimi kone naperekeayo saliare gore nipu koe su-para palia

¹ Go raburi enaali medaloma piruma Yesu-para Galili su-para piri alinu medaloma remaa lakalisimi. Go alinumiri nimumi Gote madaa mena yapi ele raapu kana reke madaa kirisimi rabu Pailat-me nimu lu makomasa. ² Gore Yesumi nimu-para agale gu-rupa lakalisa: Nipumi Galili alinu gu-rupa lu makomasa-pulu nimumi Galili su-para piri enaali medalomana pupitagi nape kone ma-oge yaasimi kone wimi pae? ³ Neme ora nimi lagialo. Ora diale nimi raayo pupitagi nape kone naperekealimiri nimu komisimi-rupa kama komalimi. ⁴ Gore abalade Siloam su-para piri ali 18-pela nimuna remaa napageme pae? Nimu kogono puma kaname warili adaalu ada meda nimu madaa lopoma lu makomasa. Go pisa-pulu nimumi mo Jerusalem su-para piri enaali medalomana pupitagi nape kone ma-oge yalisade kone wimi pae? ⁵ Dia-le nimi waru lagialo. Nimina pupitagi nape kone nagiyoma kone naperekealimiri nimi raayo go-rupa koe su-para kama palimi lisa.

Repena meda kili namadea madaa remaa

⁶ Gore Yesumi saa pi agale meda gu-rupa lisa: Ali medame nipuna wain maapu rikirana repena fik poasa. Werepe nipu nape kili medaloma elea paleme adama ipisa pare na-elesa. ⁷ Go pisa raburi nipumi mo maapu surube ali gu-rupa lakalisa: Abiri maali repome go maapu-para repena kili elaana paleme asa pula epawa pare na-elaana. Go repena po rubape-le go repename mo suna ipa pa noma ma-koyaaripana lisa. ⁸ Mo maapu surube alimi agale gu-rupa lakalisa: Mudu Ali, abi go maali komeare pa aainawa. Gore nipuna pitaa re-para aoma piriri puma gawa menana i mea awo pabalua. ⁹ Wala go ma-alimi kili matiare epe tea pare namaitiare gore po rubaina lisa.

Pomo mu Pirape Yapi di rabu Yesumi ena medana yaina ma-epeaasa

¹⁰ Pomo mu Pirape Yapi di meda rabu Yesumi lotu ada ru-nane piruma agale lakalisa. ¹¹ Go-para ena meda pirisa ena nipu madaa koe remo meda pirisa. Gore romome mo ena nipuri yaina maali 18-pela palisa rabu mo koau roboma nipu mada namaridulaasa. ¹² Yesumi go ena adomare gu-rupa yalisa: Go ena, nena yainare abala mea rubaaripude. ¹³ Nipumi mo enana kalu madaa ki wisa rabu wagepu mode ename koau maridulaaoma rekoma aasa. Go rabu ename Gote-na bi minasaasa. ¹⁴ Go raburi Pomo mu Pirape Yapi di yade. Go pea-le Yesumi go enana yaina ma-epeaanyaloma mo lotu ada surube ali mudumi koe kone yawesa. Go pisa rabu ali mudumi enaalinu gu-rupa lakalisa: Gore kogono pape yapi 6-pela wia. Nimimi yaina maperekeaina kone salimi-daare kogono pape di rabu ipulupape. Pare go kone salimiri Pomo mu Pirape Yapi rabu naipulupape. ¹⁵ Go raburi Mudu Alimi nipu gu-rupa lakalisa: Nere makirae agale le ali yana. Nimiru Pomo mu Pirape Yapi rabu nimina gawa mena-para donki mena-para gonumi ipa nenalo ada-para puma kepealalo peme. ¹⁶ Go peme pare go enare nipu kasua Abraham-na wane pia pare Satan-me maali adaapu (18) nipu madaa palisa. Go pea-pulu Pomo mu Pirape Yapi korome nipuna yaina adialape kope-rupa mada na-kepealua yapae? ¹⁷ Nipumi go-rupa lisa rabu nipuna lore alinumi yala polasimi. Go pea pare enaalinumi nipuna epe ele raayo madaa raaname waru komisimi.

Repena mastet madaa saa pi agale loma bret madaa sape yis-na agale lakalisa

(Mat 13.31-32; Mak 4.30-32)

¹⁸ Yesumi gu-rupa lakalisa: Gote-na Surube Yapi di-ri ele madaa meano ya? Ake madaa mealua-daa epelea ya?

¹⁹ Go pi lano: Oge repena mastet kiliri ali medame go kili muma nipuna maapu-para poasa. Gore werepe opoma lisana adaa repena opalia. Go rabu yaanuri go repenana palaa madaa nimu ada wari piralimi.

²⁰ Gore Yesumi wala lisa: Neme Gote-na Surube Su madaare ake lagiano ya? ²¹ Gu-rupa lagiano: Gore bret ma-adaa sape yis-rupa ena medame go yis muma palaoma ipa raapu adaa pe-para mea perekelisa. Go palaoma ora adaa salia. Go yapare Gote-na Surube Su adaa salia rabu enaalinu adaapu pitimi lisa.

Oge pora gaape

(Mat 7.13-14, 21-23)

²² Yesumi oge adare-para page oge adare-nini page pamisa. Go rabu nipumi enaali medaloma agale mogeaa-ma puma nipu Jerusalem su-para pulalo pisa. ²³ Go rabu ali medame nipu lorapisa: Mudu Ali-ya, gore Gote-me enaali ogepusi ade abuna kagaa piramala mapuaalia ya? Go rabu Yesumi nimu go-rupa lakalisa: ²⁴ Abi nimimi oge pora gaape-para ora kodobata pulalo pulupape. Neme nimi lagialo. Enaali adaapu go pora gaape-para werepe kodobatalo palimi pare mada dia. ²⁵ Werepe mo ada surube alimi rekoma ada pora gaape po salia. Go palia rabu nimi kamaa-nane epa rekaoma pora gaape luma gu-rupa lalima: Mudu Ali, naa epamono pora loba lalima. Go rabu nipumi nimi-para gu-rupa tea: Nimi na-adawade-le aapara piruma epame pe ni maarea tea. ²⁶ Go rabu nimimi nipu gu-rupa lakeleme: Naare abalade ne raapu ipa no eda namade lalima. Neme abalade naana adare-para ipuma naa agale page lagiade. ²⁷ Pare nipumi nimi gu-rupa tea: Nimiriri aa-para piruma ipulumi palo gore ni maarea tea. Nimi raayo pupitagi noae enaalinu pimi-le nimi raayo ni piri-para giyoma pulupa tea. ²⁸ Gore Abraham-para Aisak-para Jekop-para Gote-na agale lakale ali raayo-para

nimumiri Gote-na Surube Yapi-para pitimi. Go puma nimimi nimu adalimi pare nimi kamaa-nane mapiraalia Go rabu nimimi kabulu regepe noma re lo piralimi. ²⁹ Go rabu pa enaalinuri naare opala aaya-nane page naare pabala aaya-nane page re lapone page epalimi. Go raayore Gote-na reke madaa eda no piralimi. ³⁰ Go rabu abi aapunaane pimi enaali medaloma riri-nane puma abala mudu piralimi. Go page abi mudu enaali medaloma pirimiri go rabu nimu ora werepe aapu-nane piralimi lisa.

Yesu Jerusalem suna re lisa
(Mat 23.37-39)

³¹ Oge-daa piruma Farisi alinu medaloma Yesu piri-para ipuma agale lakalisimi: Ali mudu Herot-me ne lu makomaatalo pia-le neme go su giyoma su rado-para pu lisimi. ³² Gore Yesumi nimu go-rupa lakalisa: Nimimi go kira yanana si-para gu-rupa puma laketapape: Abi-para ekeru laapore neme go koe remonu mea ruboma yaina kome enaalinu maperekeyatalo pi. Go puma kogono repome nina kogono dia yaalia-le puma laketapape lisa. ³³ Go rabu Yesumi nimu agale gu-rupa lakalisa: Pare abi ekeru rudane ni pamualua. Go puma Jerusalem su-para komea-para nimumi Gote-na agale lakale ali mada lu makomalimina.

³⁴ Go rabu Yesumi talo: Jerusalem su-para piri enaalinu-ya. Nimimi Gote-na agale lakale alinu lu mako-maeme. Gote-me mea rapaae enaalinu page kaname lemede. Ora rana adaapu go su-para piri enaali raayo nina kimi mea kiritaoma kupitaalo pe. Gore yaa kakarega ke-bome nipuna sinu popaa rolo-para mea mapiraalade-rupa nimi kupiaatalo pe pare nimimi ni giyemedede. ³⁵ Pagalepa. Gote-me nimina su Jerusalem su-para abala giya aaya. Nimimi ni abi na-adalimi pare werepe ni mada adalimi.

Nimimi mada adalimi pare abala gu-rupa teme: Mudu Alina bi mea ipisana aliri nipu ora puri mina teme lisa.

14

Yesumi to pabopae ali meda ma-epeaasa

¹ Pomo mu Pirape Yapi di meda rabu Yesu nipu Farisi alinuna ali mudu medana ada-para eda nola pisa. Go pisa raburi enaalinumi nipu ora waru adaba pirisimi. ² Go rabu ki age laapo pabopae ali medare nipu mo Yesu piri-para ipisa. ³ Yesumi go ali kodoma lisana mo rekena agale tisaanu-para mo Farisi alinu-para agale gu-rupa misa: Naana rekena agale madaare Pomo mu Pirape Yapi di rabu yaina kome ali mada maperekeana yapae dia yapae? ⁴ Go lisa pare nimu agale nale pa pirisimi. Go pirisimi raburi Yesumi mo ali muma nipuna yaina ma-epeaaoma nipuna ada penaalisa. ⁵ Go pumare nipumi nimu lakalisa: Ali komeamere nipuna mena gawa ipa naaku-para lopaliare nimimi Pomo mu Pirape Yapi di rabu kamaa-nane nayola salia ya? ⁶ Go lisa pare nimumi go agale mada na-abulisimi.

Ali medame nipuna kone rabuaniaaliare epelea

⁷ Yesumi eda nala pirisa rabu ali medaloma abala riri-nane reke madaa kama pirulalo pirisimi rabu Yesumi go-rupa adisa-pulu nipumi saa pi agaleme nimu gu-rupa lakalisa: ⁸ Gore ali medame nimi ena rumaape eda yawe-para yateare abala ririna wi reke madaa napuma piralepa. Dia-le mo ne yateade alimi adaa bi wia page ali mudu meda go-pare epa pira tea rabu puma piruma agale pagaina. ⁹ Go rabu mo ne yateade alimi gu-rupa epa lagialia: Neme go riri-nane wia sekere mo ali mudu kala tea. Go rabu ne ora yala adaapu poloma nipuna reke minarepaoma koau-nane popali. ¹⁰ Go pea pare ali

medame eda nola epape tea raburi reke koau-nane puma piralepa. Go raburi mo ne yaata alimi ne epa adoma gu-rupa lagialia: Adami aaya tea. Nere go riri-nane epa pira tea. Go rabu mo ne raapu eda no piralimi alinumi ne adaa bi gialimi. ¹¹ Gore enaali raayome nimuna bi minasaatalo palimiri werepe nipu yala poloma oge ali pitia. Go pea pare enaali raayome nimuna kone rabuaniaalimiri go enare nimuna bi minasaalia.

¹² Go rabu Yesumi nipu eda nola epapa laade ali gu-rupa lakalisa: Neme eda yawali raburi nena adami enaalinu-para amenu-para rurunu-para nena su medanu kana adaapu wimi enaalinu raayo-para naipulapape tapape. Dia-le nimumi ne yalaateme rabu nimuna ada-para eda nanalomare nena eda abuteme. ¹³ Dia, pare nimi eda yawalimi rabu gore naarali enaalinu-para koe enaalinu-para le rabuli enaalinu-para eda nenalo ipulapape tapape. ¹⁴ Go enaalinumiri nena eda mada na-abuteme pare nimu puri waru mealimi. Werepe Gote-me epe enaalinu tapa-para marekaaliade yapi di rabu Gote-me abutea lisa.

*Eda adaae yawe-ai madaa saa pi agale lakalisa
(Mat 22.1-10)*

¹⁵ Yesu go agale lakalisa rabu reke madaa piruma eda nisade ali medaa adoma Yesumi gu-rupa lakalisa: Enaal-inumi Gote-na Surube Yapi-para ru-nane puma nipuna reke madaa piruma eda nalimi-daare nimuri rana rana komo piralimi lisa. ¹⁶ Pare nipumi saa pi agale gu-rupa lakalisa: Ali medame eda adaalepe yawolalo pisa rabu enaali adaapupe-para eda nola ipulupape lo lakalisa. ¹⁷ Gore eda nape yapi rudu lisa rabu nipumi kogono naakinu mea rapaaoma mo eda nenalo yalisade alinu ipulupa lo roboma lakelapa lisa. Eda raayo abala kiritao kiritaarima tapape lisa. ¹⁸ Pare mo enaali komea komea lo nimumi pa agale loma mada napalima lisimi. Ali medame

agale gu-rupa lisa: Naa emapu meda kabawa-le ni go adola palua lisa. Go pe-pulu ni ora kodo pia abi mada napalima. ¹⁹ Gore ali medame agale gu-rupa lakalisa: Naa mena gawa 10-pela kabawa-pulu pabola kuta-para maa pulu. Go kogono abi wia-daa kodo pia lisa. ²⁰ Gore ali medame agale gu-rupa lakalisa: Abi ni ena pena go ropopi-pulu ni mada napalipa lisa.

²¹ Go raburi mo kogono naaki nipu wala puma nipu ali mudu lakelalo pisa. Go rabu mo Mudu Alimi rono pagoma nipuna kogono naaki go-rupa lakalisa: Mogo adare-nane puma pora pagina page wagepu puma enaalinu mealepa lisa. Go pumare neme naarali onaalinu-para ne koe enaalinu-para le rabuli enaalinu-para nimu raayo nina ada ru-nane lamua epape lisa.

²² Werepe go kogono naakimi ipuma talo: Mudu Ali, nena agale abala pamu lawade pare pada medaloma pa pu pa wia lisa. ²³ Go rabu ali mudumi kogono naaki gu-rupa lakalisa: Ne puma adaa pora kepa-nini puma mo maapu pora kepa-nini page pumare nina ada ora rubilina enaali raayo ora lamua epape lisa. ²⁴ Neme ne lagialo. Abalade enaali raayo neme yalawade enaalinumiri naa eda ora geasi page mada nanalimi lisa.

Ali medame Yesu raita maa palimiri abalana kone giyoma pulupape

(Mat 10.37-38)

²⁵ Enaali adaapupe Yesu raapu pamisimi rabu nipu perekeyoma nimu agale gu-rupa lakalisa: ²⁶ Gore enaali raayo ni raita maa epalimiri gore nimumi nimuna ama aapanu-para were-para nogo naakinu-para ame balinu-para nipuna kone-para ora giyoma epalimi. Go puma nimu naa disaipel enaalinu piralimi. ²⁷ Enaali raayome

repena polopea waru mea ruma ni raita mea epalimi-daare gore ora nina disaipel enaali piralimi.

²⁸ Nimina enaali medame ada adaalupe meda palua kone saliare nipu piruma go ada mada pu ma-adiaalua palo waru piruma koneme makuaalia. ²⁹ Go napalia-daare nipumi ada pa puma kone abala nasalia-daare enaalimi nipu giri laalimi. Ake paa-daa ya? Kone waru nasuma ada paleme pea-pulu giri laalimi. ³⁰ Go rabu nimumi talo: Go alimiri mopo ada pulalo pea pare nipumi go ada mada nadia yaalia teme.

³¹ Gore ali mudu medame ali mudu rado meda raapu yada pula pulalo palia-daare nipumi kone waru makuaa piralia. Gore nipuna yada pape alinuri 10,000-pela pimi pare mo ali meda nipuna yada pape alinu 20,000-pela mea epalia. Go pea-pulu nipu mada raitalia kone suma giyalia. ³² Gore mo ali mudu nipumi mada naratia kone salia-daare gore nipumi agale lo moyaape alinu ali mudu meda piri-para maa penaatea. Go puma naa yada giyoma epe-rupa pirapana lakela penaatea.

³³ Apo remaana re madaare Yesumi gu-rupa lakalisa: Nimina rikirana enaali medame epe kogono pape kone nasuma nipuna ele raayo-para koau nawateare go aliri nina disaipel enaali-rupa mada napiralimi lisa.

*Kusa-na remaa
(Mat 5.13; Mak 9.50)*

³⁴ Epe kogono napeo piralimiri ora koe kusa-rupa piralimi. Kusare ora epe ele wia pare mo aipa-na rede dia yaalia rabu naame ele puma nipuna epe rede wala mapaalima pae? ³⁵ Go pi kusare maapu-para poae ele page mada namaopaalia. Go puma mena gawana i re-para mea wimi page madaa namaopaalia. Enaali raayome go agalena re makuaaba piralimiri waru pagalepape lisa.

15

*Mena sipsip alu pae remaa
(Mat 18.12-14)*

¹ Koro medare takis mi mudu alinu-para riabo enaalinu medaloma Yesuna agale pagolalo epa kiritaoma pirisimi.

² Pirisimi rabu Farisi alinu-para rekena agalena tisaanu-parame rono page agale gu-rupa lisimi: Go alimiri koe alinu raapu piruma eda nala lisimi.

³ Go lisimi raburi Yesumi nimu-para saa pi agale meda gu-rupa lakalisa: ⁴Gore nimina rikirana ali medame sipsip 100-pela punalia-daare go sipsip mena komea alupalia. Go palia raburi mo 99-pela su meda-para eda nalaina puni alimi mo komea alupaaripade asapama pumare mada pua mealia. ⁵ Gore nipumi ora puma adasaaoma mumare nipuna pasaa madaa maa ruma rana komo puma ria epalia. ⁶ Go puma nipuna ada-para epa opapalia rabu nipuna adami alinu-para nipuna ada komea-para ae alinu-para ipulupa tea. Nimu epa kirita pirinaloma nipumi nimu go-rupa laketea: Nimiri ni raapu ranaa komo piraminapa tea. Naa sipsip meda alupaaripa pare neme asapuma puma adasaaoma meawa tea. ⁷ Neme go saa pi agalena re wala nimi lagialo: Enaali adaapumi gu-rupa 99-pela ora epe-rupa piruma wala kone lo robaa wala meda mada naperekealimi-pulu yaa-para nimumi raaname komeleme. Go peme pare koe ali komeame kone perekea rabu so yaa-para raana pia ora waru komalimi lisa.

Kana alupaena saa pi agale

⁸ Gore ena medame kana kili 10-pela salia pare komea ma-alupalia rabu nipu ake pali ya? Gore nipumi lam kewoma ada waru wasuma puma adoma mealia. ⁹ Nipumi abala adasaaoma mumare nipuna adami enaalinu-para

ada komea-para ae enaalinu-para ipulupa tea. Nimu epa kirita pirinaloma nimu gu-rupa laketea: Nimiri ni raapu pedo pedo paminapa tea. Naa kana-re komea alupaaripa pare neme wala asa puma meawa tea. ¹⁰ Neme nimi-para go remaana re lagialo: Gote-na ensel-numi koe ali komea kone perekealia rabu rana komalimi lisa.

Penaalimi aaraa giyana saa pi agale

¹¹ Yesumi wala talo: Ali medame naaki laapo madu wia. ¹² Gore laapo pa naakimi aapa yaaloma talo: Nena moae-elenuri rumaaoama nina gili-rupare abi gi lisa. Go raburi aaraame ele raayo rumaaoama mo nipuna naaki laapo kalisa. ¹³ Gore mo naaki nipuna rumaaoama kale omo ale raayo kabenaloma kana mubisa. Go pumare su adaalu-para pisa. Go pumare nipu su adaalu meda-para puma pirisa. Go puma nipuna monedere nipuna pupitagi noma abala yoloma rubebe pisa rabu dia lisa. ¹⁴ Go pumare nipuna kana elede raayo pa rubebe pisa raburi werepe go su-para rea ada meda pabesa. Go rabu nipu ele ogesi-daa abuna meda nawisa. ¹⁵ Go pisa raburi nipu go su-para ae ali meda piri-para kogono asapulalo pisa. Go alimi kogono mumare mena surubainalo go kogono mea kalisa. ¹⁶ Mo menanu nimuri pesaa abu nisimi rabu go naakimi menana eda nalua kone wisa. Go pisa pare pa ali medame page eda nakalesimi.

¹⁷ Go pisa raburi nipuna kone abala makuaaoma gu-rupa kone wisa: Naa Aapana kogono naaki raayona eda adaapu su aayade kone wisa. Gore ni go ada su-para aomare ora reame ni go komalo-daa kone wisa. ¹⁸ Neme go su giyoma nina aapa piri wala palua kone wisa. Gore neme aapa yaaloma gu-rupa puma toa kone wisa: Gote-na le-aga madaa page nena le agaa madaa page neme

pupitagi no pirusuade toa kone wisa. ¹⁹ Abiri ni epe naaki-daa dia-le nina si pi nalape toa kone wisa. Niri pa nena kogono naaki-rupa mapiraaina toa kone wisa. ²⁰ Go kone sumare nipu rekoma aaraa piri wala polalo pisa.

Go pisa pare nipu su adaalu-para pena ipulaina aaraame abala adisa. Go rabu aaraa nipuna lo robaa-para kodo ora waru komisa. Go puma aaraa nipu alo pumare mo si pua kupi palae suma nunu lisa. ²¹ Go rabu mo naakimi aapa yaaloma neme Gote madaa page ne-para page pupitagi nape ali-rupa pirawade. Niri neme nena si pi-daa nalape. Niri epe naaki-daa dia. ²² Go lisa pare aaraame nipuna kogono naaki yaaloma go-rupa lakalisa: Nimimi ora epe mamina adaalu maa ipuma epe adaaluai yamalepa. Go puma nipuna ki madaa rini meda maa mapiraalepa. Go puma age ada page maa maraatapa. ²³ Go puma epe kapa midi waru-ae gawa menana si mea ipuma lu yawalepa. Gore naame eda yawoma noma epe kone suma pedo pedo waru paminapa. ²⁴ Gore nina naakiri abala komaana kone wisuade pare wala epa papia. Abalare ora alupaaripade pare wala go adasaayo-daa. Go rabu nimumi pedo waru pu piruma eda no pirisimi.

²⁵ Go pisa pare nipuna mupaa naakiri maapu-nane pirisa. Werepe nipu wala ada ipuma re-para opapaoma rabialo-para yasa-para pagisa. ²⁶ Pagisa rabu nipumi kogono naaki meda yaaloma lorapisa: Apo ada-parare ake peme? ²⁷ Mo mupaa naakimi nipu lakalisa: Nena ame ada wala epa yade-le nena Aapame gawa kapa waru aayade lu yawea. Gore mo naaki abala alupasade wala nena ada-para epe-rupa epa pia-daa pedo pimi. ²⁸ Go lisa raburi mo naaki mupaa nipu rono pagoma nipu ru-nane napua kodobasa. Go pisa raburi nipuna aaraa kamaa-nane epenaloma ora ru-nane bainalo kogelisa. ²⁹ Go lisa pare mupaa naakimi aaraa gu-rupa lakalisa: Paga.

Maali adaapumiri ni nena kogono adili naaki-rupa piruma nena kogono pisuade. Neme nena agale rana komea-daa nagiyasuade. Go pede pare neme ake giae ya? Gore neme pa meme menasi meda gula pisi yalore naa adami alinu raapu ranaa komo piruma mada yawo nola pisima pare go-rupa piside. ³⁰ Pare go nena naakimiri nena elenu raayo koe enanu madaa apo rubebe pisa. Wala epaana rabu page nipu kodome komoma gawa epe ele apo lu yawaaripina lisa.

³¹ Go rabu aaraame nipu-para agale gu-rupa lakalisa: Go naaki-ya. Ade abuna yalo nere saana apo pipa. Go pea-le naa ele raayore ora nena yade. ³² Go pea pare abi naame eda yawoma pedo paminapa. Go nena amere abala komaana kone wisuade-le abiri wala go epe-rupa go epaana-daa. Gore ora alupasade pare abiri wala epaana-daa lisa.

16

Surube ali medame rome rudu ma-redepo elena saa pi agale

¹ Yesumi nipuna disaipel alinu gu-rupa lakalisa: Ali mudu meda nipuna kana ele surubape ali meda mapirasa. Go rabu ali medaloma mo ali mudu piri ipuma agale meda gu-rupa epa lakalisimi: Nena kana ele surubape alimiri nena ele mea mabebolaaripa lisimi. ² Go raburi mo ele surube ali nipu-para nipu loma lakalisa: Nemere yada paina lame-le ali pae? Nemere nina ele raayo surubenede-le ele puma yarepea lisa. Go pumare nere nina ele wala nasurubaina lisa.

³ Gore mo kogono ali nipuna konere gu-rupa: Nemere ake palua kone wisa. Mudu Alimi abi ni raitalo pia. Go pea-le neme su awape kogono wala meda papere neme pa enaalinu meda-para eda ele gialepa lapere yalame komalua kone wisa. ⁴ Pare neme ora go palua kone wisa:

Go paluare nina kogono mada mea raitaliade rabu adami enaalinumi nimuna ada-para epe-rupa mada palua kone wisa. ⁵ Piruma kone gu-rupa wisa mo surubape alimi nipuna ali mudu yago wi enaalinuri komea komea lo rumaasa. Go raburi nipu piri ipisimi. Gore ali komeare nipu abala epenaloma mo kana surube alimi nipu lorapisa: Naa ali muduna yagore neme akepu mea ya? ⁶ Gore nipumi talo: Wabala repenare 100 dram misuade lisa. Go rabu surube alimi nipu gu-rupa lakalisa: Neme go yago tape pepare abi meano ne pa wagepu piruma yago 50 dram abulape lisa. ⁷ Werepe ali meda epenaloma mo ele surubape alimi nipu lorapisa: Nena yagore akepu raapu ya? Gore nipumi talo: Neme wit-na kiliri bek 100 misua lisa. Go rabu nipu go-rupa lakalisa: Neme go yagona pepare wi-le gore neme medaloma giyoma 80 bek abulape lisa.

⁸ Gore go surube alimi su kamaa kone suma go-rupa kogono pisa. Go pisa-pulu werepere mo ali mudumi makirae surube ali kana bi minasaasa. Gore pa su kamaa piri enaalinu nimumi yago madaa kogono pumare alikone suma peme. Go puma nimumi epe paa-para piri enaalinu makiraoma nimuna kogono peme-rupa ma-oge yaeme lisa.

⁹ Go rabu Yesumi wala go-rupa lisa: Gore neme nimi lagialo. Go suna kana mu surube alinuri nimina adami enaalinu raapu piralepape. Go puma kana dia yaalia raburi nimi adae abuna pirape ada-para epe-rupa mada piralimi.

¹⁰ Oge elesinu kalenaloma enaali raayome waru epe-rupa surubalimi-daare gore adaa elenu page nimumi waru surubalimi. Go-rupa page enaali raayome oge elenu epe-rupa napaliare ele adaa page epeala palia. ¹¹ Nimimi go su kamaa piruma go su kamaa wia ele waru nasurubaemere

nimimi ora adaa ele mada nasurubalimi. ¹² Go page nimimi enaali medana ele waru nasurubalimiri aapimi nimina meape ele mada gialia ya?

¹³ Kogono naaki medare nipumi ali laapona kogono mada napalia. Dia-le nipumi ali meda epe kone masaaoma meda ralu yaaoma nipumi meda madaare ora raaname komoma-le medare giyape kone salia. Nimimiri Gote-para kana kogono laapo raita raana raapu mada napalimi.

Yesumi agale meda lakalisa

¹⁴ Mo Farisi alinuri ora kana madaa raaname komoma-le Yesuna agale raayo pagisimi rabu nipu-para ero agale lisimi. ¹⁵ Go lisimi raburi Yesumi nimu gu-rupa lakalisa: Nimina kogono pa puma enaalinuna le agaa madaa epe-rupa pirulalo makiraeme. Nimimi go-rupa peme pare Gote-me nimina lo robaa-para adea. Enaalinumi pa ele madaa pedo peme pare Gote-na le agaa madaare go ele ora ramea lisa.

¹⁶ Gore Gote-na agale lakale alinuna agale-para Moses-na rekena agale-para go laapore Jon namadisa rabu page pagisimi. Pare mo Jon maita yapi di-na ipumare abi page Gote-na Surube Su madaa Epe Agale su raayo-para abala pageme. Go peme-pulu enaalinu raayo Gote-na pape ru-nane kodobatalo peme.

¹⁷ Gore su yaa laapo ora wagepu mada dia yaalia pare rekena agalena kunisi-daa page ora mada nadia yaalia lisa.

¹⁸ Ali raayome were giyoma rado mealimi-daare ena paake yole ali pitimi. Go page ali raayome raluli ena rumaalimi-daare nimu ena paake yole ali-rupa pitimi lisa.

Kamo le ali mudu-para Lasarus laapona remaa

¹⁹ Abalade kamo le ali meda piruma nipumi adae abuna epe kale mamina kama maraoma epe mamina page yamoma epe eda kama no aasa. ²⁰ Gore nipuna ada

pora gaape resi-para ali Lasarus naarali meda nimumi ria ipisimi. Go alina to madaare rere putipe pirisa. ²¹ Gore Lasarus nipumi mo kamo le kana ada reke rolo-para lope ele eda purupi wasu nolalo pirisa. Go pisa rabu yana medaloma ipuma mo nipuna rere-re epa pete pete puma sala pisimi.

²² Gore werepe mo Lasara nipu komenaloma yaa madaa ensel-numi go alina wasa maa ria puma Abraham raapu so yaa-para mapiraasimi. Werepe mode kamope nipu page komisa rabu rogaasimi. ²³ Gore nipu koe naaku-para puma piruma nipu radaa adaae nisa. Go pirisa rabu nipumi ora so-pare Abraham adasaasa rabu Lasarus raapu pirisa. ²⁴ Go adasaasa rabu mo kamo le alimi gu-rupa yalisa: Aapa Abraham. Neme ni kodome komape lisa. Neme Lasarus wala epenaloma nipuna ki maalame ipa paitaoma nina eke madaa epa saena. Go puma nina eke madaa ogeasi kogorena lisa. Neme go repena sulaa-para radaa ora adaae nalo lisa.

²⁵ Go lisa rabu Abraham-me gu-rupa lisa: Naa naaki. Neme kone narugulape. Abalade su kamaare ne epe-rupa piruma epe epe elenu kama meade pare Lasarus-ri no su kamaa piruma koe elenu mu pirisa. Go pisade pare abi go-para nipu epe-rupa pirina ne wala koe-rupa apo pinale-daa lisa. ²⁶ Gore ele meda page gu-rupa apo wia-daa lisa: Apone pimina ali-para one pima ali pare rikiranare Gote-me adaa kubu meda apo wisana-daa lisa. Go pisana-pulu naa-para nimi-para komea-para mada nakibu mapiralima lisa.

²⁷ Go rabu mo kamo alimi gu-rupa ogelisa: Aapa, neme Lasarus su kamaa wala penaalo nina Aapana ada-para lakela penaala lisa. ²⁸ Naa ame supu pimi-le Lasaraame nimu puri pale agale laketa penaaloma nimu page go radaa no piru aape su-para mada epalimi lo tapena lisa.

²⁹ Go raburi Abraham-me talo: Nena amenuri Moses-na agale remaa-para Gote-na agale lakale alinuna agale pagenawa lisa. ³⁰ Go rabu mo kamo alimi Abraham-para talo: Aapa Abraham dia. Go yapare mada napagalimi pare abala kome ali meda wala tapa madaa rekoma puma laketeare gore mada pagalimi. Go raburi paala komoma kone mada perekealimi lisa.

³¹ Go lisa pare Abraham-me nipu lakalisa: Gore Moses-na agale-para Gote-na agale lakale alinuna agale napagalimiri ali meda tapa madaa wala rekoma penaaloma go alimi pua tea agale madaa kone narulalimi lisa.

17

Koe koneme kone rulaere makoyaaya

(Mat 18.6-7, 21-22; Mak 9.42)

¹ Go raburi Yesumi nipuna disaipel alinu gu-rupa lakalisa: Pa epaliade ele koe ele raayomere enaalinu pupitagi manaalia. Go palia pare enaali medame go pupitagi nape ele palia-daare nipu madaa kodo waru pea lisa. ² Gore enaali medame oge nogo naakinuna kone rulaere mabebolalia-daare gore waru adalepape. Go palimi-daare nimuna maa-para adaa kana maduma ipa lepara mea lopalimiri ora kolea lisa.

³ Go kone namogealimi-daare nimi waru adoba pi-ralepape toa lisa. ⁴ Gore yapi komea madaare nipumi ne-para rana ki medane luma medane laapo koeyae palia pare nipu wala ipuma ne-para ni kodo pia lomare kone perekealia. Go tea-daare nipuna koe ele rana ki medane luma medane laapo maa rubape lisa.

Yesumi kone rulae kone madaa agale lakalisa

⁵ Aposel alinumi Mudu Ali-para gupa lakalisimi: Neme naana kone rulaere ora waru ma-adaa yape lisimi. ⁶ Go

rabu Mudu Alimi nimu gu-rupa lakalisa: Gore nimina kone rulae konere go oge yamo kili-rupa yaalia go repena gu-rupa mada lakeleme: Nena pitaa yokoma no ipa solwara koauna pua aape te-daare go repename nena agale pagoma go-rupa mada palia lisa.

⁷ Yesumi wala talo: Gore nimi komeamere nimina kogono naaki medame maapu-para su awoma page mena sipsip punalia leme. Go puma nipu kogono giyoma adapara epalia raburi neme go naaki wagepu nena eda naina? ⁸ Gore dia-le neme nipu gu-rupa lakete: Naa eda abala mea rumaa te. Go pumare nena mamina yamoma neme eda abala no pirano pa adoma pira te. Ni abala no makomaaoma werepe ne naina te. ⁹ Gore nena kogono naakimiri nena agale pagalia-daa ora pili mada te ya? Mada dia nipu kogono napuma eda page nanaade. ¹⁰ Go palia-le nimimi page Gote-me lagiali elenu raayo pu dia yaoma gupa tapape: Naare pa kogono naakinu pima. Go puma naame ele pemare ora naana kogono pema tapape lisa.

Yesu yakilimi li ali 10-pela ma-epeaasa

¹¹ Yesu nipu Jerusalem su-para pora pagina pumare Samaria Galili su laapona robo rikirana pamisa. ¹²⁻¹³ Nipu oge adare meda-para pamisa rabu yakilimi li ali 10-pela nimu pora madaalisimi. Go rabu nimu ogesi-daa mo-para rekoma puri paloma gu-rupa yalisimi: Yesu, ne Mudu Ali-le naa madaa kodome komape lisimi. ¹⁴ Gore Yesumi nimu adoma gu-rupa lakalisa: Nimina yogalere mo Gote-na lodo kira-ae alinu puma mea waalepa. Go lisa-pulu nimu pirisimi rabu nimuna rerenu kaapu yoma ora raayo epe lisimi. ¹⁵ Go rabu ali komea nipuna yogale wala epe lisa adisa-pulu nipu Yesu piri-para wala pumare Gote-na bi minasaasa. ¹⁶ Yesu piri-para puma Yesuna kibu re-para wagepu lopoma nipu-para ora pili lisa. Go aliri

nipu Samaria adare-para pirisa. ¹⁷ Yesu nipumi go ali adoma gu-rupa lisa: Nemere ali ki laapona yaina madia yaaru-pulu ali medalomare aa-para puame pae? ¹⁸ Go pora kimisu ali komeare wala Gote-para ora pili lo laketa epaana. Go ali medaloma aa-para pimi pae? ¹⁹ Go rabu Yesumi nipu gu-rupa lakalisa: Nere abalade kone rulaaripi-pulu nena yaina epeade-le rekoma adaa pu lisa.

Gote-na Surube Yapi di werepe epalia

(Mat 24.23-28, 37-41)

²⁰ Gore Farisi alinumi Yesu gu-rupa agale lorapisimi: Gote-na Surube Yapi-na yapiri aa-rabo epalia yapae lisimi? Go raburi Yesumi nimu gu-rupa lakalisa: Gote-na Surube Su epaliade di raburi nimina pa elenu mada na-adalimi. ²¹ Enaalinumi Gote-na Surube Yapi Di-ri mogo-nane wia-le adalepa pi-daa mada nateme pare Gote-na Surube elere abala epa wia.

²² Go rabu Yesumi nipuna disaipel alinu lakalisa: Werepe epaliade di rabu nimimi kone gu-rupa salimi: Enaali Raapu Pirape alina Siri yapi komeare naame wagepu abi adamina leme. Pare nimimi mada na-adalimi.

²³ Gore nimina rikirana pimi enaali medalomame nimi gu-rupa lagialimi: Adalepa. Mogo-nane nipu mo aaya-daa. Go-rupa lagialimi pare nimuna agale naraitalepape.

²⁴ So yaa-para kari-yapa pula popeade-rupa enaali Raapu Pirape alina Sina yapi di wagepu go-rupa epalia. ²⁵ Go palua pare neme kedaa adaapu abala ritua rabu go abi go piri enaalinumi ni madaa koau wateme lisa.

²⁶ Gore abalade mo Noa pirina nimu pirisimide-rupa abi ni enaali Raapu Pirape alina Si madaa page gu-rupa palimi: ²⁷ Noa pirisa rabu enaalinu piruma nimumi eda ipa bia nama pu ena ropo pu puma mo Noa nipu ipinu-para puma kodobasa rabu page paoma pu pirisimi. Go rabu ipa

adaalepe roma lisana enaali raayo tabisa. ²⁸ Lot pirisa rabu page komea-rupa pisimi. Nipu pirisa rabu enaalinumi ipa no eda no ele kaboma rumaama puaoma emaapu pua ada waru go-rupa pirisimi. ²⁹ Pare go ali Lot-me Sodom su giyoma pisa raburi ora go yapimi so yaa-para wi repena sulaa page kana meda pugu pi ele laapore yai su kamaa madu lopesa. Go puma go su ada enaali raayo raabisa. ³⁰ Apo pirisade-rupare enaali Raapu Pirape Alina Si nina yapi di pename waatoa raburi gu-rupa wala palimi lisa.

³¹ Go di raburi enaalinu nimina ada kamaa-nane pa piralimiri gore nimina elenu ada ru-nane ena mada namula palimi. Go page enaalinu nimuna maapu-para pitimiri gore nimu ada-para ele wala namula palimi. ³² Nimimi Lot-na wereme pereke luma ele adisade remaa waru makuaalepape. ³³ Gore enaali raayome nimuna yogale surubolalo palimiri nimuna wasa page alupalia. Go palia pare enaali raayome nimuna yogale giyomare nimu adae abuna pa pitimi.

³⁴ Neme nimi lagialo: Go ribaare ali laapo komea reke madaa paitalipi pare Gote-me medare muma medare pa paitae ena giyalia. ³⁵ Go rabu ena laapome eda wariape kogono palipi pare Gote-me meda muma medare pa pirina giyalia. ³⁶ Gore ali laapo maapu-para kogono palipi pare Gote-me ali medare muma ali meda giyalia lisa. ³⁷ Go rabu disaipel alinumi agale gu-rupa lorapisimi: Ali Muduya. Gore aa-rabo palia yapae lisimi. Gore Yesumi nimu gu-rupa lakalisa: Paga, mo kome enaalina ro pa rogaabaayare yaa itaayama epa kiritaoma aalimi lisa.

18

Ena wasaana kose pagena saa pi agale

¹ Go rabu Yesumi nimu saa pi agale meda mogeaasa. Go agalena rere beten nagiyalepape lo lakalisa. Yesumi talo:

² Taun meda-parare kose page ali meda pirisa. Go kose page alimiri Gote madaa paalame nakomoma enaalinu madaa page kone waru namapiraasa. ³ Gore ena wasa medare go adare-para piruma adae abuna kose page ali piri-para ipuma gu-rupa epa lakelala pisa: Naa lore alimi ni madaa koeyae pea-le kose pagali rabu ni raba meape lisa. ⁴ Abala ririna go kose page alimi naraba mulalo pisa pare werepe nipuna lo robaa-para gu-rupa kone wisa: Nemere Gote page paala napea enaalinu page paalame nakome. ⁵ Go pea pare go ena wasaame ni rono mapaaya-le nipu kose madaa raba mealua kone wisa. Gore guma-daa napaluare nipu adae abuna kose madaa kama epalia rabu werepe ni ora waru komo palia kone wisa.

⁶ Go rabu Mudu Alimi gu-rupa lisa: Nimimi go kose page koe kana konere waru adalepa lisa. ⁷ Gore Gote nipuna enaalinumiri nipu-para adae abuna ribaa alebo page nipu yaaloma re lo pimi. Go pea pare Gote-me nimuna kose madaa epe-rupa naraba mealia ya? Nipumi adoba piraoma piraoma puma abi naraba mealia yapae? ⁸ Nipumi nimi wagepu epe-rupa raba muma beten pagalia. Go pea pare werepere ni enaali Raapu Pirape alina Si epalua rabu su kamaa piralimide enaalinumi kone rulalimi yapae?

Takis mi alinu-para Farisi alinu-para saa pi agale lakalisa

⁹⁻¹⁰ Gore enaali medaloma ora koe enaalinu kone wisimi. Go pisimi-pulu Yesumi saa pi agale gu-rupa lakalisa: Ali laapome beten talo lotu ada-para pisipi. Ali medare Farisi ali yade. Ali medare kana takis mi ali yade. ¹¹ Farisi aliri nipu agu raapu rekaoma beten gu-rupa lisa: O Gote, niri pa ali radonu-rupa napi-le neme ne-para ora pili talo. Nimumi ele paake no ena ralu mo go-rupa peme pare niri nimu-rupa napi. Go page abi mo kana takis mi ali go aaya-daa niri nipu-rupa napi-le ora pili talo.

¹² Gore sarere raayona ru-para yapi laapome eda madaa niti puma giyede. Gore neme ele raayo medalomare ruguluma ne pa gede. ¹³ Go lisa pare mo kana takis mi aliri mo-para yola moneaaoma nipumi beten lisa rabu yala polasa-pulu na-adasaasa. Dia, pare nipuna aako luma beten gu-rupa lisa: O Gote, niri ora koe ali yaa-pulu neme ni madaa kodome komape lisa.

¹⁴ Yesumi talo: Neme nimi lagialo. Go takis mi aliri nipuna ada-para wala pisa rabu Gote-na le agaana nipu redepo le ali-rupa pirisa. Pare mo Farisi aliri pisa rabu redepo le ali-rupa napirisa. Enaali raayome nimuna bi minasaalimi-daare Gote-me go enaali rabuaanaalia. Pare enaali raayome Gote-na le agaana nimuna bi rabuaaniaalimi-daare go enaalina biri Gote-me nipuna bi minasaalia lisa.

*Yesumi oge naaki nogonu agale mana kalisa
(Mat 19.13-15; Mak 10.13-16)*

¹⁵ Go rabu enaali medaloma nimuna adu nala piri nogo naaki nimu Yesu piri maa ipisimi. Yesumi nipuna kimi kalu madaa waraainalo maa ipisimi. Go pisimi pare disaipel alinumi go kone adisimi rabu nimu-para rono lisimi. ¹⁶ Go lisimi pare Yesumi mo nogo naakinu re-para ipulupa loma talo: Nimimi apo nogo naakinuri ni piri-para epenaapa. Gote-na Surube Yapi-para go pia nogo naaki adalimi. ¹⁷ Pagalepa. Enaali raayome Gote-na Surube Su go oge nogo naaki-rupa namu piralimiri ora mada na-adalimi lisa.

*Kamo ali meda madaa remaa lakalisa
(Mat 19.16-30; Mak 10.17-31)*

¹⁸ Juda ali mudu medame Yesu agale gu-rupa lisa: Epe tisaa-ya. Neme adae abuna kagaa piramala pope konere

ake puma mealua yapae? ¹⁹ Gore Yesumi nipu agale gurupa lisa: Niri ake paa-daa epe ali lae ya? Gote komeare ora epelea. ²⁰ Nemere rekena agale abala pagemedede. Neme ena paake nayolape. Enaali meda nalu makomaape. Neme paake nanape. Neme ali meda-para makirae agale nalape. Nena ama Aapana bi minasaasa agale waru pagape lisa. ²¹ Gore ali mudumi talo: Abala ni oge naaki rabu page abi go rabu page neme rekena agale raayo waru pagoma rate lisa. ²² Yesumi go agale pagoma nipu go-rupa lakalisa: Ora lale pare ne apo agalena pora komea nakurili: Nena ele madaa mi kana-re enaali naarali pabenu pua rumaaoma kalape. Go pali raburi so yaa-para nena epe yoto rado ora puma meaina. Go pumare ni raita mea ipu lisa. ²³ Gore mo ali mudumi go agale pagoma nipuna lo robaa-para kedaame ora waru komisa. Ake paa-daa ya? Nipu ele adaapu wisa-pulu.

²⁴ Yesumi nipuna kedaa pi kone adoma talo: Kamo enaalinuri ele adaapu wimi-le Gote-na Surube Yapi-para polalore kedaa peme. ²⁵ Gore mena kamel-me noae kego nona pia-para palia-daare kedaa waru palia. Gore ora kedaa kogono yapare kamopenu Gote-na Surube Su adola pulalore apo agalere ma-oge yaaya. ²⁶ Enaalinumi go agale pagoma nimumi talo: Go laede-le adae abuna kagaa pirape kone popo aapimi mada mealia yapae lisimi. ²⁷ Yesumi talo: Go-rupa piralimi-daare enaalinumi mada napalia kone wi elere Gote-me mada palia lisa.

²⁸ Gore Pita-me talo: Paga. Naame ne raita mea epolalo naana elenu-para adanu-para abala giyoma epama lisa. ²⁹⁻³⁰ Yesumi nimu go-rupa lakalisa: E, yapare nimi lagialo: Enaali raayome Gote-na Surube Su kone madaa rulaoma nimuna su adarenu-para enaalinu-para amenu-para ama aapa laapo nu-para nogo naakinu-para giyoma epalimi-daare gore abi gore yoto waru mealimi. Go puma werepe

kagaa di rabu page Gote-me adae abuna kagaa pirape kone kalo abutua lisa.

*Yesu nipu komoma wala rekalua lo rana repopa lakalisa
(Mat 20.17-19; Mak 10.32-34)*

³¹ Yesumi nipuna 12-pela disaipel alinu mo-para kama agu raapu maa pumare nipumi talo: Abiri naa Jerusalem su-para baina. Go su-parare abalade Gote-na agale lakale alinumi enaali Raapu Pirape alina Si madaa lakeloma pepa madaa lisimide agalere gore ora opolalo pia. ³² Go su-parare nimumi ni pa ruru radonu lamu kaleme. Go puma nimumi ni madaa giri laaoma ero agale loma supi raa pialimi. ³³ Go puma nimumi ni repena kulimi kudu lumare mada lu makomalimi. Go palimi pare wala yapi repo dia naloma wala rekalua lisa. ³⁴ Go agale lakalisa pare disaipel alinu nimumi go saa pi agalena re namakuaasimi.

*Yesumi ele kogele ali medana le ma-epeaasa
(Mat 20.29-34; Mak 10.46-52)*

³⁵ Yesu Jeriko su-para pisa rabu le rabuli ali meda pora pagi-nane piruma enaalinu-para kana kogeyo pirisa. ³⁶ Gore nipumi enaali adaapupe epeme remaa pagisa-pulu nipumi enaali medaloma agale gu-rupa lorapisa: Gore apo enaalinumi ake leme pae? ³⁷ Gore nipu go-rupa lakalisimi: Nasaret ada-para aede Yesu epe-rupa leme lisimi. ³⁸ Gore nipumi puri paloma gu-rupa yalisa: Yesu, nere Devit-na si yade. Neme ni madaa kodome komape lisa. ³⁹ Gu-rupa yalisa rabu abala riri-nane pisimide enaalinumi nipu-para ape gu-rupa lisimi: Nena agale lora lisimi. Pare nipumi agale wala ora puri paloma yalisa: Nere Devit-na si-le neme ni kodome komape lisa. ⁴⁰ Go rabu Yesu nipu pa aoma nimu lakalisa: Apo aliri ni piri-para lamua ipulupa lisa. Nipu re-para ipisa raburi Yesumi nipu lorapisa: ⁴¹ Neme nere ake pano kone sale? Nipumi talo: Mudu Ali,

nina le ma-epe aape lisa. ⁴² Go rabu Yesumi nipu gu-rupa lakalisa: Nena leme ele ada. Neme kone rulaaripi-pulu nena le ma-epeaato lisa. ⁴³ Go lisa rabu wagepu nipuna leme ele adisa. Go puma nipumi Yesu raita maa puma Gote-na bi minasaasa. Enaalinumi page go-rupa adoma Gote-na bi minasaasimi.

19

Sakius-na remaa

¹⁻² Yesu nipu Jeriko su-nane pisa rabu ali meda nipuna biri Sakius nipu go-para pirisa. Go aliri takis mi alinuna ali mudu piruma nipu kana adaapu wisa. ³ Go alimiri Yesuri aapi yapae kone suma waru adolalo pisa. Go pisa pare enaali adaapu rekaoma ma-ebesimi-pulu nipu ora rudu alisi-le Yesu adaape-rupa maaresa. ⁴ Gore nipu wagepu riri-nane abala puma Yesu adolalo repena meda puma rumaasa. Yesu go riri-nane epalia kone suma ruma pirisa. ⁵ Gore Yesu nipumi mo pora pagina puma so Sakius pirisade-para adasaaoma gu-rupa lakalisa: Sakius, ne wagepu kilipima ipu. Abiri nena ada-para pirapana lisa. ⁶ Go lisa rabu nipu wagepu kilipima pedo puma nipuna ada-para lamua pisa. ⁷ Go pisa pare enaali raayome go kone adomare rono pagoma gu-rupa lisimi: Nipuri ali koe medana ada-para paitula pula lisimi.

⁸ Go rabu Sakius nipu rekaoma Mudu Ali gu-rupa lakalisa: Mudu Ali pagape, abiri nina ele raayo rikirana rumaaoma medalomare enaali naralinu katoa. Go page abalade neme makiraoma enaali medana ele paake meala pawa-airi go yagore rana maalapu pa abutua lisa. ⁹ Yesumi nipu gu-rupa lakalisa: Abiri go nena ada-para piri enaalinu madaare adae abuna kagaa pirape kone mealimi. Ne go ali page Abraham-na ruruna si piraena. ¹⁰ Ni enaali

Raapu Pirape alina Siri neme alu pae enaalinu asa puma raba mulalo ipisua lisa.

*Yesumi kana meape kone madaa saa pi agale lakalisa
(Mat 25.14-30)*

¹¹ Nimumi go agale pago pirisimi enaalinuri Yesumi saa pi agale rado meda lakalisa. Go rabu nipu Jerusalem su re-para pisa-pulu nimumi Gote-na Surube Yapi-na di abala epena kone wisimi. ¹² Go kone wisimi rabu Yesumi nimu gu-rupa lakalisa: Epe ali mudu meda su adaalu-para pulalo pisa. Go su-parare nimumi nipu ali mudu mapi-raanaloma werepe wala nipuna enaalinu puma surubalia. ¹³ Gore nipu pulalo pisa rabu nipuna kogono naaki 10-pela yaalomare nipumi 800 kina komea komea lo rumaaoma kalisa. Go puma nimu gu-rupa lakalisa: Ni apo su-para pitua rabu go kana-re rome pa kama pu piralepape lisa.

¹⁴ Pare mo nipuna ada komea-para piri enaalinumi nipu giyalalo rono waru pagesimi. Go pumare nipu abala penaalomare ali medaloma wala werepe maa penaaalisimi. Gonu nimumi mo mudu mapiraape alinu-para go ali naana ali mudu mada napiralia lisimi. ¹⁵ Pare apo su-para nipu ali mudu mapiraanaloma nipuna adaa re-para wala werepe ipisa. Go rabu nipumi abalade kana kalisade kogono naaki-para wagepu ni piri-para ipulupape lo agale rapasa. Nipumi nimuna kode mone-me akepu raapu saapimi palo adano kone wisa.

¹⁶ Gore ali medame abala ririna kana misade aliri nipu ipuma lisa: Mudu Ali-ya. Neme gode 800 kina giside pare neme rome pa kama pumare wala kana kode 8000 kina meda page meawa lisa. ¹⁷ Gore ali mudumi nipu gu-rupa lakalisa: Nere ora epe kogono pape naaki. Neme nina oge elenu page waru surubaina-pulu abi neme adare 10-pela mada surubaina lisa.

¹⁸ Gore naaki laapo ipuma epa talo: Mudu Ali, neme nena 800 kina rome pa kama pirusua pare wala 4000 kina meda pa kode maa sawa lisa. ¹⁹ Gore ali mudumi talo: Epe lea-le nere adare supu mada surubaina lisa. ²⁰ Gore mo naaki meda ipuma epa talo: Mudu Ali, nena rudu madaare go-para wia-le neme abalade hankisip-mi rogaoma pagasaawa lisa. ²¹ Nere ora puri pale ali yaa-pulu ele waru muaayede pima ni paala komoma nena kana pagaa saaripu. Neme enaali radonuna ele mu pa enaali radome eda poamedere neme aoma melede lisa.

²² Gore mo ali mudumi go kogono naakiri gu-rupa lakalisa. Nere ora kogono naaki koe yana. Neme go laede agale madaa kose lape. Niri ora puri pabe ali lore neme ade pae? Pa ele pa enaali radome saapiri-ai gore neme mede lae? Eda pa enaali radome poae-airi awede lae? ²³ Go paena-le neme nina kana-re abalade mo kana kiritape ada-para nasaaripi pae? Go pula pisi yalore ni wala ipumare medaloma raapu epa mula pawa-le ake paa-daa gu-rupa napaaripi pae? ²⁴ Go rabu nipumi mo epa rekasimide enaalinu-para gu-rupa lakalisa: Nimimi go saapirana kana 800 kina-re muma mo 4000 kina saapi naaki maa kata pa lisa. ²⁵ Go lisa rabu mo enaalimi nipu lakalisimi: Mudu Ali, nipuri 8000 kina kode abala go misa-daa lisimi.

²⁶ Gore nipumi talo: Pagalepa. Enaali raayome ele saapitimi-daare neme medaloma wala katoa lisa. Yapore enaali medalomame ele waru nasaapitimi-daare go nimuna saapimi oge elenu page wala mealua lisa. ²⁷ Pare nina lore alinuri ni nimuna ali mudu napirina kone nimile go enaalinuri go-pare mea ipuma nina le-agaa mada epa lu makomalepape lisa.

*Yesu Jerusalem su-para ali mudu-rupa pisa
(Mat 21.1-11; Mak 11.1-11; Jon 12.12-19)*

²⁸ Yesu nipumi go agale lomare Jerusalem su-para pora pagina abala pisa. ²⁹ Nipu Betepasi su robo ru-nane pumare Betani adare re-para pisa rabu nipu Rudu Oliv re-para pisa. Go pumare nipuna disaipel ali laapo abala penalisa. ³⁰ Go ali lapo-para gu-rupa lakalisa: Nipiri mogo adare mo-nane aaya-para pulupape. Go-para pumare mena donki mena si-daa abalade ali meda nipuna koauna napirina kope pua koyoma maa ipulupape. ³¹ Gore ali medame go mena donki ake paa-daa nipimi lidi kepealepa teare nipimi agale gu-rupa laketapape: Mudu Ali-na kogono wia-daa mula pulupapa la tapape lisa.

³² Yesumi nipu laapo mea rapasa raburi mo nipumi lakalesa-rupa ele raayo gu-rupa adisipi. ³³ Nipumi mo donki mena kope koyala pirina mo donki menana aaraan-umi nipu gu-rupa lakalisimi: Ake paa-daa nipimi go donki mena si koyalape pae lisimi. ³⁴ Nipumi talo: Mudu Ali-na kogono wia-daa pipa lisipi.

³⁵ Gore nipumi mo donki mena si Yesu piri mea ipisipi rabu nimuna mamina meda mo donki mena madaa madu wisipi. Go puma Yesu nipu mo mena donki mena koauna mapiraasipi. ³⁶ Gore nipu mo donki mena koauna piruma pisa rabu enaali raayo nimuna mamina-nu pora pagina saapisimi. ³⁷ Nipu Oliv Rudu-nane pe pora rugulaniaoma re-para ipisa rabu nipuna disaipel enaali adaapumi pedo pisimi. Nimumi abalade mo napi kogono adisimi-pulu nimumi puri paloma Gote-para ora pili loma nipuna bi minasaoma pu yaloma pu pirisimi. ³⁸ Go rabu nimumi gu-rupa yalaasimi: Mudu Ali-na bi mea epe ali muduna bi minasalimina lisimi. Gote so yaa madaa epe-rupa piana alina bi kalamina lisimi.

³⁹ Go rabu Farisi alinu medalomare mo enaalinu raapu pirisimi. Go alinumi Yesu-para gu-rupa lakalisimi: Tisaa-ya, nena disaipel-nu agale loraalepa lo lakela lisimi.

⁴⁰ Gore Yesumi agale gu-rupa lakalisa: Pagalepa. Nimuna agale loraala peme yalore gore mo kana Gote-na bi minasaainapa lisa.

Yesumi Jerusalem su madaa re lisa

⁴¹ Yesu nipu Jerusalem su-para re-para pisa rabu nipumi adoma re lisa. ⁴² Re lisa rabu nipumi talo: Go su-para piri enaalinu-ya, abi go yapi di madaa nimimi epe-rupa pirape kone mada namealimi. Go pea pare nimimi na-ademe. ⁴³ Werepe yapi medame lore alinumi ipuma yada pape epa kutapuba piralimi. Go pumare nima mada napogola palimi. ⁴⁴ Go rabu nimumi go nimina adare Jerusalem su-para kana pape komea komea lakepe rubalimi. Nimimi raba meape yapi di na-ademe-pulu go pape ru-nane piralimi enaali raayo lu makomalimi lisa.

Yesumi lotu ada-para ele ropo pape alinu ralisa

(Mat 21.12-17; Mak 11.15-19; Jon 2.13-22)

⁴⁵ Go puma Yesu nipu lotu ada-para puma kodobaoma mo rome pape kogono pi alinu puma ralu lisa. ⁴⁶ Go rabu nipumi nimu go-rupa lakalisa: Gote nipuna buk madaa gu-rupa lu wisa: Naa adare beten lape adaae yade lo lisana. Go pea pare nimimi go epe kone giyoma paake ne alinuna kaledape ada-rupa wariamena lisa.

⁴⁷ Go puma Yesu ade abuna lotu ada-para enaali agale mogealisa. Go pisa-pulu Gote-na lodo kira-ae ali kalunu-para rekena agalena tisaanu-para enaalinuna ali mudu-para nimu raayo kiritaoma Yesu lu makomaatalo yada robesimi. ⁴⁸ Go pirisimi pare enaali raayome Yesuna agale waru pago pisimi-pulu ali kalunumi go rabu mada nalisimi.

20

*Yesu nipu aapimi go puri gisa palo agale lorapisimi
(Mat 21.23-27; Mak 11.27-33)*

¹ Koro meda Yesumi lotu ada ru-nane enaalinu Epe Agale lakalisa rabu Gote-na lodo kira-ae alinu-para rekena agalena tisaanu-para kone makuaae alinu-para nimu raayo Yesu nipu piri-para ipisimi. ² Ipisimi rabu nipu gu-rupa lakalisimi: Neme naa lagiali. Nena go kogonore aapimi mogeaaripae-daa neme go kogono pamu pe lisimi. ³ Gore Yesumi nimu-para agale gu-rupa lakalisa: Neme page nimi agale meda agaa mealua-le nimimi ni lagialim-ina lisa: ⁴ Jon Baptais-mi kogonore Gote-me kalisa palo pa enaalinumi kalisimi pae? ⁵ Gore nimuna kiritaoma agale gu-rupa lisimi: Naame ake tema pae? Gore naame Gote-me kalisa tema-daare nipumi gu-rupa tea: Nimimiri ake paa-daa Jon madaa kone narulaeme pe lagialia. ⁶ Gore naame pa enaalinumi kalisimi tema-daare go piri enaali raayome kaname naa tyalimi. Go piri enaalinumi Jon-re ora Gote-na agale lakale ali kone waru rulaeme. Go pea-le pa enaalinumi Jon kogono kalisimide mada natema lisimi. ⁷ Nimumi Yesuna agale abulisimi rabu naare Jon-na kalu-ipa kogonore aapimi kalisa pe maarea lisimi. ⁸ Go rabu Yesumi nimu go-rupa lakalisa: Gore nimimi maarea lamede-le neme go kogonore aapimi puri ni go aaya-daa pe palo nalagialua lisa.

*Koe enaalinumi maapu surubeme remaa
(Mat 21.33-46; Mak 12.1-12)*

⁹ Go rabu Yesumi enaalinu-para saa pi agale meda gu-rupa lakalisa: Ali medame nipu wain maapu poasa. Go pumare nipuna maapuri yoto meape alinumi surubenaloma nipu pora kimisu adaalu-para pisa. ¹⁰ Gore ora epe kili elesa raburi nipumi kogono ali meda maapu surubape

alinu maapu-para eda kilinu mula penaalisa. Go pisa pare maapu surubape alinumi go ali ripinaaoma luma wala penaaalisimi pare ele nakalasisi. ¹¹ Go pisimi-pulu mo maapuna aaraame kogono naaki meda penaalisa. Go pisa pare mo alinumi nipu page ero agale loma nipu luma ele nakalasisi. ¹² Go pumare mo alimi kogono ali repo mea rapasa. Gore maapu surubape alinumi go naaki nipu page radaa kaloma pape kamaa-nane puma lu rubisimi. ¹³ Go pirisimi raburi mo wain maapuna aaraame talo: Neme ake palua ya? Gore nina epe naaki komea mea rapaalua raburi nipuna agale mada pagalimi kone salo lisa. Go puma nipuna si mea rapasa. ¹⁴ Go pisa pare mo maapu surubape alinumi mo nipuna naaki ipisa adisimi rabu nimumi gorupa lisimi: Go naakimiri werepe aaraana moae-elenu mealia-le naame lu makomaamina lisimi. Go pumare go maapu naana mada surubamina lisimi. ¹⁵ Gore mo naaki pape ru-nane epenaloma nimumi lu makomaoma kamaa-nane pua rubisimi. Go puma go maapuna aaraare nipumi ake palia pae? ¹⁶ Nipumi gu-rupa palia lo lagialo: Nipumi ipuma mo maapu surubape alinu epa lu makomaoma go wain maapuri pa alinu medalomame surubenalo maa katea lisa. Gore go enaalinumi go Yesuna agale pagoma nimumi talo: Dia, nipumi go-rupa napalia lisimi.

¹⁷ Go lisimi rabu Yesumi nimu adaba suma talo: Dia leme pare Gote-na buk-mi sade agalena re madaa ake leme ya?

Pagalepa lisa: Kamda kogono pi alinumi kana meda mea rubisimide.

Pare go kanare ora epe Mudu Ali-na aaya-daa lisa.

¹⁸ Enaali raayome go kana madaa palega tabalimiri nimu ogegepu rugula tyabebe palia. Go kaname enaali meda palega tabama lopaliare go aliri aasaluma rugula palia lisa.

*Sisare tagisi kana kateme palo lorapisimi
(Mat 22.15-22; Mak 12.13-17)*

¹⁹ Yesumi go saa pi agale lakalisa rabu rekena agalena tisaanu-para Gote-na lodo kira-ae ali kalunu-para naa madaa go agale tea kone wisimi. Ora go raburi nimumi nipu ripinaalalo pirisimi. Go pirisimi pare enaalinu madaa paala komoma giyasimi.

²⁰ Go pumare nimumi nipu ripinaalalo waru adapaba aasimi. Go puma go alinumi pa ali medalomana kana kalanaloma makirae kone suma Yesu piri penaaalisimi. Nimumi Yesu agale loralo pirisimi pare nipu kolisimi. Go pumare mo namba wan gavman-na purimi kose pagenalo pirisimi. ²¹ Go makirae alinumi Yesu agale gorupa lakalisa: Tisaa, nena agalere ora epelea. Neme enaali raayo epe agale mogelele. Neme Gote-na pora madaa ora agale kama mogeaaye rabu ali kalununa biri paalame nakome. ²² Go pe-le nemere ake kone sale pae? Naana rekena agale madaare naame Rom suna ali mudu Sisar-para takis kalamina yapae dia yapae lisimi. ²³ Pare Yesumi nimuna makirae agale madaare makuaama misapulu nipumi nimu lakalisa: ²⁴ Kana meda ni mea waalepa. Go kana madaa pia piksa-para bi laapore aapina yapae? ²⁵ Gore nimumi talo: Sisar-na lisimi. Go lisimi-pulu Yesumi nimu-para gu-rupa lakalisa: Sisar-na elere nipuna katepape pare Gote-na elere Gote nipuna katepape lisa. ²⁶ Gore makirae alinumi enaalinuna le agaa madaa Yesu namakiraeme-pulu nimu agale loraoma pa pirisimi. Go page nipuna agale madaa kone adaapu wisimi-pulu agale nale pa aasimi.

*Sadyusi enaalimi kome enaali wala narekalimi lisimi
(Mat 22.23-33; Mak 12.18-27)*

²⁷ Sadyusi alinu medaloma Yesu nipu piri ipisimi. Mo Sadyusi alinu nimuna konere kome enaalinuri wala mada narekalimi kone wisimi. ²⁸ Gore nipu lorapisimi: Tisaa-ya, Moses-me agale meda naa-para gu-rupa lisana: Ali meda ena rumaaoma komalia pare nogo naaki meda namade saaya. Go pumare go ena wasaame kome alina nogo naaki matia-daare go kome alina ameme go ena mada meaalia ya? Moses-me gu-rupa lisana lisimi. ²⁹ Gore ameaya ki medane luma medane laapo pirisimi. Abala mupaamere ena raapu pisa pare nipuna nogo naaki namaduma nipu komisa. ³⁰ Gore laapopa alimi mo ena wasa nipu misa. ³¹ Wala go alina koau-nane alimi repome page go-rupa pisa. Go pama pumare mo ameaya ki medane luma medane laapo nimumi mo ena komea misimi pare nimu nogo naaki namaduma pa komisimi. ³² Werepe go ena page komisa. ³³ Gore abala kome enaali wala rekalmide raburi go ena komeare aapina were ora pitia ya? Mo ali ki medane luma medane laapome go ena abala komea rumaasimide lisimi.

³⁴ Gore Yesumi nimu go-rupa lakalisa: Abi go rabu su kamaa pimi enaalimiri repaya pitimi. ³⁵ Pare werepe kome enaali wala rekoma piralimide enaalinumiri nimu rapaaya aulape kone nasalia. ³⁶ Nimu Gote-na ensel-rupa piralimi-pulu nimu wala mada nakomalimi. Gote-me nimu tapa-para marekaalia-pulu nimu Gote-na si wane-rupa ade abuna piralimi. ³⁷ Kome enaali tapa-para wala rekapere Moses-me page abala lisaaya. Go buk-ri repena sulaa roape remaa lakalisa rabu nipu Ali Mundu-ri ora Abraham-para Jekop-para Aisak go repena Gote pa pia-daa lisa. ³⁸ Go agalena re gu-rupa lisa: Gote-re kome enaalinuna Gote-daa dia, pare nipu kagaa piramala pope enaalinuna Gote yaade. Enaali raayo wala rekalmi lo go agale lakalisa.

³⁹ Nipumi go-rupa lisa raburi rekena agale tisaanumi gu-rupa lisimi: Tisaa, neme ora waru lae lisimi. ⁴⁰ Go lisimi pare nipu wala agale meape paalame komisimi pare pa ora lae lisimi.

Gote-na Mea Rapaae Ali madaa lorapisimi
(Mat 22.41-46; Mak 12.35-37)

⁴¹ Yesumi nimu go-rupa lakalisa: Gore nimumi enaali Raapu Pirape alina Siri nipu Devit-na si piralia leme. Go agalena re ali ya? ⁴² Buk Sam madaare Devit nipuna agale gu-rupa lisa:

Gote-me nina Ali Mudu-para gu-rupa lakalisa:

Naa popeke ki-nane ali mudu mapiraalia lisa.

⁴³ Werepe neme lore alinu nena age rolo-para marabuainaalua lisa.

⁴⁴ Gore Devit-mi naa Mudu Ali nipu lakalisa. Go lakalisa-pulu enaali Raapu Pirape alina Siri Devit-na si-daa napi-ralia lisa.

Rekena agalena tisaanuna kone
(Mat 23.1-36; Mak 12.38-40; Luk 11.37-54)

⁴⁵ Go enaali raayome pa piruma Yesuna agale pago pirisimi rabu Yesumi nipuna disaipel alinu gu-rupa lakalisa: ⁴⁶ Rekena agale tisaanuna kone waru adalepape. Nimumi mamina epe yamoma maket-na puma enaalinumi abi piralepape leme rabu raaname komeleme. Go alinumiri Juda alinuna lotu ada-para page eda yawaeme-para page pada riri-nane nimu abala pua pimi. ⁴⁷ Go alinumiri ena wasaana ele paake no peme. Go puma nimumi beten adaalupu yoloma leme rabu enaalinu makiraeme. Go peme-pulu werepe Gote-me kose talia rabu nimuna koe kedaa ora adaalepe mealimi lisa.

21

*Ena wasaame oge kana ofa-rupa lopasa
(Mak 12.41-44)*

¹ Yesumi adisa rabu kamo le alinumi lotu ada-para kana wi pe-para kana epa lopaeme. ² Go rabu naarali pabe ena wasa meda nipuna oge kana ipa laapo epa lopasa. Go kana-re ora ogeasi gu-rupa 2 toea yade. ³ Go pisa pare Yesumi talo: Neme nimi lagialo. Go naarali piri ena wasaame kana lopata rabu nipumi enaali medalomana kana ma-oge yaoma rabunaaya. ⁴ Medalomamere kana adaapu wimi-pulu pa kode meda muma go kana epa lopasimi pare mo ena naaralimiri nipuna eda kabape kana raayo epa lopasa.

*Yesumi lotu ada kilipialimi lo lakalisa
(Mat 24.1-2; Mak 13.1-2)*

⁵ Enaali medalomame lotu ada madaa agale lala pirisimi. Nimumi go lotu adana kana aulaoma Gote repara katemedede elenu epetea lisimi. Go rabu Yesumi talo: ⁶ Abi nimimi go adaleme elenuri werepe yapi di epaliade rabu go adaa lakepe rubalimi-pulu kana komeade page naralapatia lisa.

*Yesumi kedaadaapu epalia lisa
(Mat 24.3-14; Mak 13.3-13)*

⁷ Gore nimumi Yesu nipu agale gu-rupa lisimi: Tisaa, nena laede elenuri aa-rabo epalia ya? Naame ele adalima rabu go elena yapi di epalia mada makuaaoma makuaalima lisimi. ⁸ Yesumi talo: Nimimi waru adalepape. Maki-rae enaali adaapu ipuma nina bina gu-rupa lagialimi: Niri enaali Raapu Pirape Alina Si yade lalimi. Medalomamere go epaliade yapi di abi go epaana-daa lalimi. Pare nimu naraita maa pulupape. ⁹ Werepe nimimi yada pape remaapara koe-rupa pogolasaape remaa pagalimiri paalame

nakoma piralepape. Go elenu abala palia pare su yaa perekele di-ri go-daa dia.

¹⁰ Yesumi agale meda wala gu-rupa lisa: Go raburi ruru rado radonu yada palimi. Go-rupa gavman adaa su robo rado radonu page yada palimi. ¹¹ Go raburi su rado rado-para suminini lewa lewa adaa puma reae adaa paboma koe yainanu page epalia. Go raburi so yaa-parare koe ele adaapu puma koe ele epape di page epalia.

¹² Pare go ele raayo abi na-epalia. Dia, abala nimumi nimi ripinaaba piruma koe kedaanu gialimi. Nimi mo lotu adanu ru-nane maa puma kose loma karapo ada mapaitaalimi. Go pumare nimumi nina kogono enaali rabuaniaalalo palimi rabu nimiri kadipinu-para adaa ali mudunu nimuna le agaa madaa maa palimi. ¹³ Go rabu nimimi nina Epe Agale lakeleme-daa go-rupa palimi. ¹⁴ Nimumi nimi kose-na maa palimi raburi ni ake lano yapae agalere kone abala namasalepape. ¹⁵ Dia-le neme agale-para epe kone-para lagialua rabu nimina yada lore ali raayome nimina agale mada nagiyoma raitalimi.

¹⁶ Go rabu nimina ama aapanu-para ame balinu-para nena ruru-para adami alinu-para nimumi lore alinu maa kateme. Go puma nimumi nimi medaloma lu makomalimi. ¹⁷ Nimi nina agale ralimi-pulu enaali raayome nimi-para ora rono pago giyalimi. ¹⁸ Go palimi pare nimina kalu-para ae iri meda mada ora napudia alupalimi. ¹⁹ Nimimi puri paloma adoba piralimiri ade abuna kagaa piramala palimi lisa.

Yesumi Jerusalem siti-ri koyalia lo lakalisa

(Mat 24.15-21; Mak 13.14-19)

²⁰ Gore nimimi soldia alinu so Jerusalem su epa kuta pina adalimiri go su adare pabo tyape yapi di go opapa yada. ²¹ Go rabu Judia piri enaalinu nimiri ora rudu-nini

kana apedaa-para pogola pulupape. Enaali medaloma ada-para piralimiri pogola pulupape. Go page pa su mo-
 pare ae enaalinu wala adare-para na-epa kodobalepape.
²² Gore Gote-na buk madaa wi agale raayore ora go raburi
 Gote-na ronore go enaalinu madaa koyaalia rabu koe
 kedaa yapi di maa salia. ²³ Go raburi nogo naaki padaa
 piri enanu-para adu nalae-para wagepu napalimi-le ora
 kodo pea. Go su madaare ora adaa kedaape meda epalia-
 le Gote-me go su kamaa piri enaalinu madaa ora rono
 waru pagalia. ²⁴ Go rabu nimumi enaali medalomanu
 rai kudumi luma medaloma lore alinumi adi rulubaoma
 ruru radona rikirana puma mapiraalimi. Go rabu page
 pa enaali ruru rado medame Jerusalem mabebolaama
 pumare werepe go koe yapi di dia yaalia.

Enaalina Siri ora epalia

(Mat 24.29-31; Mak 13.24-27)

²⁵ Go raburi naare suba kubanuri rado rado aalimi.
 Go su kamaa enaalinu raayona lo-parare adaa kedaa mu
 piralimi. Go ipa solwarame agale loma ralia-daa paalame
 waru komalimi. ²⁶ Enaali adaapumi go su-para ele meda
 ipula kone suma pu robaa-para paala waru komalimi pare
 le-para page lemelalu mapaalia. Gore so yaa-para kuba
 kedo ele lewa lewa palia-daa paalame waru komalimi.
²⁷ Go pinaloma enaali Raapu Pirape alina Siri yaa mole
 raapu ipulaina puri adaae adalimi. ²⁸ Gore werepe gode
 elenu ripia epalia rabu wagepu rekoma nimina kalumi
 waru adalepape. Go raburi Gote-me nimina ade abuna
 kagaa Pirape Yapi di-ri go maa epea-daa lisa.

Repena fik madaa saa pi agale lakalisa

(Mat 24.32-35; Mak 13.28-31)

²⁹ Go rabu Yesumi nimu saa pi agale meda gu-rupa
 lakalisa: Nimimi repena fik madaa pa repena medanu

page adalepape. ³⁰ Kagaa ma-pulaoma yo palia-daare gore pane puma naare ralia kone salepape. ³¹ Go-rupa elenu adalimi-daare gore Gote-na Surube Yapi-na di abi re-para go epea-daa kone salepape.

³² Go agale pagalepa: Abi go pimi enaali nakomalimi pare go elenu abala epenalo adalimi. ³³ Su yaa raayona elere abala dia yaalia pare nina agale adae abuna pa salia lisa.

Waru adaba piralepape

³⁴ Gore nimimi waru adalepape. Nimimi adae abuna eda adaapu nayawoma ipa bia noma makeae ali-rupa napiralepape. Go page go su kamaa yogalena elenu madaa kone adaapu nasalepape. ³⁵ Go yapi di-ri nimi piri ora wagepu epalia-le gu-rupa napiralepape. Go yapi di epalia rabu konape-rupa enaalinu madaa perekelema tyaboma palia. ³⁶ Go palia-pulu nimi ade abuna adoba piralepape. Go puma Gote-me nimi puri gina ora yalo beten tapape. Go palimiri koe elenumi nimi piri epalia pare nimimi puri muma enaali Raapu Pirape Alina Si raapu epe-rupa madaa piralimi lisa.

³⁷ Ade abuna Yesumi enaali lotu ada-para puma lakalisa. Go puma ribaale-para nipu mo Oliv Rudu madaa pitalo pumare lotu ada wala ribaa reko epala pisa. ³⁸ Go pisa rabu enaalimi Yesuna agale pagolalo ipisimi.

22

Yesu talalo yada robesimi

(*Mat 26.1-5, 14-16; Mak 14.1-2, 10-11; Jon 11.45-53*)

¹ Bret-para yis nasape Pasova Yapi di-ri abala rudu lisa. ² Gote-na lodo kira-ae ali kalunu-para rekena agalena tisaanu-para nimumi Yesu talalo pirisimi. Go pisimi pare enaalinu madaa paalame komoma pagaa wi kone su pirisimi.

³ Go raburi Satan-me Judas-na lo robaa-para puma kodobasa. Mo Judas-na bi medare Iskariot leme. Go ali nipu mo 12-pela disaipel ali ru-nane pirisa. ⁴ Satan nipuna lo robaa-para kodobasa-pulu Judas nipu puma Gote-na lodo kira-ae ali kalunu-para mo lotu ada surube surube alinu-para agale nimu raapu pua lo pirisimi. Nipumi Yesu nimumi linalo yada robisa. ⁵ Go raburi nimu pedo pedo waru pumare nipu kalape kana medaloma kirita su pirisimi. ⁶ Gore Judas agale pagoma epelea lisimi. Go pumare nipuri ake pua mada mea waatoa pe kone suma kone kone adaapu mu pirisa. Nipumi rana meda enaali adaapu raapu napitimide rabu nimu waatoa kone wisa.

*Yesu raapu disaipel alinu komea rabu Pasova eda nisimi
(Mat 26.17-25; Mak 14.12-21; Jon 13.21-30)*

⁷ Olode rabu bret-para yis nasape di rudu lisa raburi Pasova eda kirape sipsip mena si meda talalo pirisimi. ⁸ Go rabu Pita-para Jon laapo Yesu nipumi rapaoma agale gu-rupa lakalisa: Nipimi naana Pasova eda namina ele puma kiritaoma salepape lisa. ⁹ Gore nipumi agale gu-rupa misipi: Naame aa-para puma kiritao suma namina yapae lisipi. ¹⁰ Gore Yesumi nipu gu-rupa lakalisa: Pa-galepa. Nipimi adare-para palipi rabu ipa norili ali meda madaalipi. Go ali nipu raita maa pulupape. Go puma kodobaliade ada-para pulupape. ¹¹ Go pumare nipimi go adana aaraa gu-rupa lakelapape lisa: Tisaa-me ne agale meape laa: Nipuna disaipel alinu raapu Pasova eda nalima-pulu neme go eda kiritape ada rum meda waalape lo robaama agale meape lisa. ¹² Go tepe raburi mo alimi nipi adaa so madaa-nane maa puma epe au pi ada rum-aepara mea waatea. Go-parare reke madaa ele kiritao salepape lisa. ¹³ Go agale lakenaloma mo ali laapo puma

nipumi lakalisade-rupa adisipi. Go rabu nipu laapome Pasova eda kiritoma sasipi.

Yesumi nipuna disaipel alinu eda kalisa

(Mat 26.26-30; Mak 14.22-26; 1Kor 11.23-25)

¹⁴ Eda nape di raburi Yesu nipuna disaipel alinu raapu rapaluma madaa pirisa. ¹⁵ Gore nipumi nimu gu-rupa lakalisa: Neme go edare nime raapu nolalo ora raaname waru komalo. Gu-rupa noma werepere neme kedaa pi elenu ritua lisa. ¹⁶ Neme nime lagiyo: Neme eda wala meda nime raapu nanalua pare Gote-na Surube Yapi di rabu elaana re adalimina lisa.

¹⁷ Go rabu nipumi kap-para madaa pira palae wain muma Gote-para ora pili loma nimu-para kalataoma talo: Nimimi go kap-para muma rumaaoma nalepa. ¹⁸ Neme nime lagiyo: Abi neme nime raapu wain ipare wala nanalua. Dia, pare Gote-na Surube Su madaa go elena re adoma nalua lisa. ¹⁹ Go pumare nipumi bret muma Gote-para ora pili loma piribliisa. Go puma nimu kalaoma talo: Go bret-re nina yogale-le nime raba minalo giallo. Nimimi ni madaa kone suma nalepape lisa. ²⁰ Go pumare werepe abala no kiritinaloa ipa wain pira palae muma kalaoma talo: Go koyaape kap-parare wain-ri nina yaapimi nime raba minalo koyaato. Gore Gote raapu pogalu pirapena nime madaa komalua lisa. ²¹ Yapare adalepa. Ni yada lore alinu mea kalape aliri abi ni raapu go reke madaa komea-para eda go no pima-daa lisa. ²² Enaali Raapu Pirape alina Siri Gote-na agale raluma komalua lisa. Go pea pare mo ni lore alinuna ki-nane mea kateade aliri ora kedaa waru mealia-daa kodome komalo lisa. ²³ Nipumi go-rupa lisa raburi nimumi aapimi palia yapae lala pisimi.

Disaipel alinuri aapi ora pia lo ape pisimi

²⁴ Disaipel alinumi ape puma nimuna rikiranare ali muduri aapi ora yapae lisimi. ²⁵ Gore Yesumi nimu gu-rupa lakalisa: Ruru radona ali mudunu nimumi puri paloma nimuna ruru enaalinu surubeme. Go pumare mo surube enaalinumi bi enaalinuna raba mi alinu lo bi ma-aeme. ²⁶ Pare nimi gu-rupa napiralepape. Dia-le ali meda nimina rikirana ali mudu abala piralia-daare gore nipu pora poma madina ali-rupa abala piralia. Nimina mudu pirape aliri abala kogono puma nimina raba mi ali-rupa piralia. ²⁷ Gore ali medame eda pa nolalo piru aaya pare ali medame kogono puma eda rumaaya. Gore mo eda abala nolalo pia aliri nipu ali mudu yana. Pare ni nimina rikirana piru aayo rabu nimi raba muaayo.

²⁸ Neme kedaa ru aayo rabu nimi ni raapu piruma nagiyasimide. ²⁹ Gore neme su raayo surubenalo Aapame nipuna puri gisa. Go pea-le neme page nimi surube kogono gialua. ³⁰ Gore nina Surube Yapi-para piruma nimi naa reke madaa piruma eda namina. Go puma nimi epe reke madaa piruma Israel su-para piri ruru 12-pela enaalina kose agale pagolalo piralimi.

*Yesumi werepe Pita-me ni koau waatea lo lakalisa
(Mat 26.31-35; Mak 14.27-31; Jon 13.36-38)*

³¹ Ora Saimon, neme pagape. Gore wit poape alimiri nipuna edare epelea palo kolea palo eda waru adalia. Go yapare neme puri kalisua-pulu Satan-me nimi kotalalo epalia. ³² Yapare Saimon neme kone rulaere nagiyaliminaldo neme ne raba mulalo beten loaayo. Werepe neme ni madaa kone wala perekea suma nena amenu puri kalape lisa.

³³ Gore Pita-me go-rupa lisa: Mudu Ali, niri ne raapu abi bainalo karapo ada page ni ne raapu mada komalua kone salo lisa. ³⁴ Gore Yesumi talo: Pita ne lagialo. Abi

go ribaare yaa kagarama e talo palia rabu neme Yesu ni na-ade rana repo te lisa.

Kana paus-para nu-para rai kudu-parana agale lakalisa

³⁵ Go rabu Yesumi nimu gu-rupa lakalisa: Nimiru abalade mea rapaaripude raburi nimina kana paus-para mainu-para age ada go elenu namuma pisimide. Go pisimide-le nime ele meda rudu lisa pae? Gore nimumi talo: Naa mu aaema lisimide. ³⁶ Gore nimu gu-rupa lakalisa: Abiri enaali raayome kana paus-para mainu-para saapitimiri maa pulupape. Enaali raayome nipu adaalu rai kudu nasalimiri nimina mamina madaa kana muma rai kudu kabalepape. ³⁷ Gore nime lagialo: Gote-na buk madaa ni-para gu-rupa lisa: Nipu enaali koe aunu raapu page mapiraame lo lisana. Go agalena re-re werepe ni madaa epalia-le adalimina lisa. ³⁸ Go rabu disaipel alinumi talo: Mudu Ali, neme ade. Naame adaalu rai kudu laapo go saapima lisimi. Gore nipumi talo: Apo saapimi mada lisa.

Yesumi Getsemani su-para beten lisa

(Mat 26.36-46; Mak 14.32-42)

³⁹ Nipu kamaa puma lisana nipuna ade abuna puala pi-rupa Oliv Rudu madaa puma pisa. Go rabu nipuna disaipel alinumiri nipu raapu pisimi. ⁴⁰ Mo Oliv Ruduna pumare nipuna disaipel alinu gu-rupa lakalisa: Koe eleme nime namakolinalo beten tapape lisa. ⁴¹ Go lomare nimu giyoma ogesi-daa pumare rumu pege puma beten lisa. Nipu pisade-rupare kana mea lopalema-rupa mada pisa. ⁴² Go rabu nipumi talo: Aapa, neme kone saliri ni radaa nape pe kap maa pu. Yapare nina kone giyoma nena raana raitano lape.

⁴³ Go rabu yaa-para piri ensel meda nipu piri-para ipuma nipu epa puri mapalaasa. ⁴⁴ Yesu nipu madaa kedaa

adaalepe ritinalo pisa-pulu nipumi beten puri paboma wala lisa. Go pumare nipuna puduri yaapi-rupa kilipima su kamaa popesa. ⁴⁵ Nipumi beten abala loma lisana rekaoma nipuna disaipel alinu piri-para pisa. Nipumi puma adisa pare nimuna lo robaa-para kedaa waru pisa-daa u palisimi. ⁴⁶ Gore nimu gu-rupa puma lakalisa: Nimiru ake paa-daa u paita piruaeme? Nimi madaa koe eleme nakolinalo beten lo piralepape lisa.

Yesu adialalo ipisimi

(Mat 26.47-56; Mak 14.43-50; Jon 18.3-11)

⁴⁷ Yesu nipumi agale pa lakelalana enaalinu adaapupe meda ipisimi. Gore Juda alinu riri-nane epena enaalinu nipu raita mea ipisimi. Go aliri disaipel alinuna ru-para pirisa. Nipu re-para ipuma Yesu-para nunu tyalo ipisa. ⁴⁸ Go pisa pare Yesumi Juda alinu gu-rupa lakalisa: Neme enaali Raapu Pirape alina Si nunu loma mea waaloma yada lore alinu kalalo pae?

⁴⁹ Gore disaipel alinu nipu raapu pirisimi alinu mo ipisimide adoma nimumi talo: Mudu Ali, naame nimuri go adaalu rai kudumi tyamono ya? ⁵⁰ Go rabu disaipel ali medame kogonome adili naaki meda rai kudumi lisa. Go naakiri Gote-na lodo kira-ae alina kogono pisa. Lisa rabu mo popoke-nane kale poaina tyaboma lopesa. ⁵¹ Go pisa pare Yesu nipumi go-rupa adoma talo: Go yada giyalapa. Nipuna kimi muma mo kale wala mea masaa.

⁵² Go pumare mo alinumi Yesu ripinaalalo ipisimi. Gore Gote-na lodo kira-ae ali kalunu-para lotu ada surube alinu-para ali mudu medalomanu-para ipisimi. Ipisimi rabu nipumi talo: Nimina rai kudunu-para repena kulinu mea epamena-le gore nimimi ni paake ne ali kone suma tyalalo epame pae? ⁵³ Ade abuna niri nimi raapu lotu ada-para pimade pare nimimi ni tima kone nasalimide. Go

pemedede pare abi go yapi di raburi ora nimina puri-para ribaana purimi rabuaata lisa.

Pita-me talo: Niri Yesu na-ade lisa

(Mat 26.57-58, 69-75; Mak 14.53-54, 66-72; Jon 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Go pumare nimumi Yesu epa adiala Gote-na lodo kira-ae ali muduna ada-para maa pisimi. Go pirisimi raburi Pita nipumi nimu raita maa pisa pare nipu ogesi-daa mo-pare puma pirisa. ⁵⁵ Go rabu ali medalomame epe pokaalo ada ru-nane repena adola kirisimi-pulu Pita nipu page nimu raapu puma pirisa. ⁵⁶ Gore kogono ena medame Pita repena re-para pirina adisa rabu go ename Pita nipu-para go-rupa lisa: Go ali page abalade Yesu raapu pirisa lisa. ⁵⁷ Pare Pita-me talo: Go ena ni-daa diale go ali-daa ni na-ade lisa. ⁵⁸ Pare wala ogesi-daa piruma ali medame wala nipu adoma talo: Ne page Yesu raapu piriside lisa. Gore Pita nipumi talo: Go ali ni-daa ora dia lisa. ⁵⁹ Werepe ogesi-daa adaalupu piruma ali medame agale ora puri paloma gu-rupa lisa: Go ali nipuna adare Galili yaa-pulu nipu abalade Yesu raapu pirisa. ⁶⁰ Go lisa pare Pita-me talo: Nemere go laede go ali ora ni na-ade lisa. Nipumi go-rupa pa lalaina yaa gulame abala wagepu rekoma agale lisa. ⁶¹ Go rabu Mudu Alimi perekea luma Pita ada monelisa. Go pisa rabu Pita-me Mudu Ali abalade nipu-para lakalaade agale wala makuaasa. Abala Yesumi gu-rupa lakalisade: Go rabu yaa kakarega abi rekoma agale tea pare neme ni rana repo abala giyali lakalisade. ⁶² Go raburi Pita nipu so kamaa-nane puma re puri palo pua pirisa.

Yesu ero agale loma lisimi

(Mat 26.67-68; Mak 14.65)

⁶³ Go rabu Yesu surube alinu nimumi nipu epa rip-inaabaoma ero agale loma nipu lisimi. ⁶⁴ Nipuna le laplap-me kepuma nipu agale gu-rupa misimi: Nere aapimi taa pa lisimi. Nere Gote-na agale lakale ali ya-pulu agale lagiape lisimi. ⁶⁵ Go pumare nimumi ero agale rado rado lakalisimi.

Yesu nipu kaunsil piri maa puma kose la lisimi

(Mat 26.59-66; Mak 14.55-64; Jon 18.19-24)

⁶⁶ Werepe yapi lapaasa raburi Israel enaalina ali kalunu-para Gote-na lodo kira-ae alinu-para mo rekena agale tisaa-nu page epa kiritasimi. Go pumare Yesu nipu kaunsil piri maa puma agale gu-rupa misimi: ⁶⁷ Nere enaali maa Rapae Alina Si yapae dia pe lisimi. Gore nipumi nimu lakalisa: Gore mada lagialua pare nimimi ni kone narulalimi. ⁶⁸ Go page neme nimi agale medaloma mealuare nimimi agale mada na-abuteme. ⁶⁹ Abi page werepe page ni enaali Raapu Pirape alina Siri so yaa-para puri pale Gote-na popo ki-nane ade abuna pitua lisa.

⁷⁰ Go raburi nimu raayome talo: Gore nere ora Gote-na Si yapae lisimi. Nipumi nimu go-rupa lakalisa: Naa bi go laede lisa. ⁷¹ Gore nimumi talo: Naame ali wala tema ya? Naame nipuna agale go pagema-pulu pa adasae alinuna agale medaloma giyalima lisimi.

23

Yesu Pailat piri-para maa pisimi

(Mat 27.1-2, 11-14; Mak 15.1-5; Jon 18.28-38)

¹ Go rabu kaunsil raayo wagepu rekoma Yesu ali mudu Pailat piri maa pisimi. ² Go pumare nimumi kose gu-rupa laa lisimi: Go alimiri naana kone rado mogema Sisar-para kana takis nakatapape laa lisimi. Go page niri ora ali mudu Keriso laa lisimi. ³ Go rabu Pailat-me nipu lorapisa:

Nere Juda enaalinuna Mudu Ali yapae lisa. Yesumi talo: Nena go laede lisa. ⁴ Go rabu Pailat-me Gote-na lodo kira-ae Mudu Alinu-para enaali raayo-para gu-rupa lakalisa: Neme apo alina koe kone meda pename na-adalo-le ake paa-daa koe kedaa katoa pe lisa. ⁵ Go lisa pare nimumi agale puri paloma gu-rupa lisimi: Nipumi enaalinu-para agale mogaaya rabu nimu koe-rupa pogolasaasimi. Go kogonore pa kama puma Galili su-para puma Judia su-para puma abi go su-para page epa pia lisimi.

Yesu nipu Herot piri kose talo maa pisimi

⁶ Pailat-me go agale pagoma nipumi agale gu-rupa lisa: Go ali nipuna suri Galili ya? ⁷ Gore nimumi e lisimi-pulu Pailat-me Yesu Herot piri-para maa penaalisa. Gore Herot-mere Yesu madi su surubisa-pulu go-rupa pisa. Go rabu Herot nipu page Jerusalem-para pirisa.

⁸ Herot-me Yesu adoma raaname waru komisa. Yesu madaa remaa abalade pagisa-pulu nipumi Yesu adolalo pisa. Herot nipuna konere Yesumi napi kogono pinalo palia rabu adalua kone wisa. ⁹ Go rabu Herot nipumi Yesu nipu agale rado rado lorapisa pare Yesu nipumi agale meda na-abulisa. ¹⁰ Go rabu Gote-na lodo kira-ae Mudu Alinu-para rekena agalena tisaanu-para nimumi rekaoma Yesu madaa puri pale kose agale lo pirisimi. ¹¹ Go rabu Herot-para nipuna soldia alinumi Yesu-para makiraoma ero agale waru lisimi. Nimumi ora au epe-rupa pi adaalu mamina meda muma Yesu madaa yamasimi. Go puma Pailat piri lamua pirisimi. ¹² Abaladere Herot nipumi Pailat raapu lore ali-rupa pirisa pare wala go rabu kone komea suma adami ali-rupa wala pirisipi.

*Yesu repena poloopa madaa nil tyalepa lisa
(Mat 27.15-26; Mak 15.6-15; Jon 18.39-19.16)*

¹³ Go rabu Pailat-me Gote-na lodo kira-ae Mudu Alinu-para Juda alinuna Mudu Ali medalomanu-para enaali raayo page yaaloma makiritaasa. ¹⁴ Go rabu nimu gurupa lakalisa: Nimimi abalade go ali ni piri lamua epame yade. Nipumi koe pora rado enaalinu mea waatea lamede. Go agale madaare nimina le-aga madaa nipu apo agale meawade pare nimimi mo nipu kose talo pimi pare go ali nipumiri go koeyae meda napaa kone salo lisa. ¹⁵ Herot-me page go alina koeyae meda na-adisa. Pare na-adeale wala naa piri-para go epenalana. Pagalepa. Go alimiri abalade nipumi koeyae meda napana-daa naame nipu madaa nalu makomalimina. ¹⁶ Go pea-le neme repena kulimi nipu mea kudu lumare nipu mea rapaano lisa. ¹⁷ Gore adae abuna eda yawe nape Pasova Yapi Su rabu Pailat-me karapo ada piri ali komea ma-asaata pisa.

¹⁸ Go rabu mo piri enaali raayome puri paloma gu-rupa yalaasimi: Apo aliri lu makomamina. Go ali Jisas Barabas-re naana wala wasama epenala lisimi. ¹⁹ Jisas Barabas-me abalade go adare-para yada meda marekaaoma ali meda lu makomaa nipu karapo ada-para mapaitaasimi ali-para lisimi. ²⁰ Gore Pailat-me Yesu wala ma-rapaalalo kone suma enaalinu-para agale wala yalisa. ²¹ Go pisa pare nimumi ora puri paloma gu-rupa lisimi: Repena polopea madaa mea tyaminapa. Repena polopea madaa tyaminapa lisimi. ²² Go lisimi pare Pailat-me wala rana repo gu-rupa lakalisa: Go alimiri nipuna koe ele meda akeane pana? Neme koe ele meda ora na-adawade. Go pea-pulu neme repename nipu luma maa kepealua lisa. ²³ Go lisa pare nimumi ora puri paloma Yesu repena polopea madaa lu makomamina lisimi. Go puma nimumi Pailat-na agale rabuaniaa lisimi. ²⁴ Go puma Pailat-me Yesu tyalepa loma nimuna agale ralisa. ²⁵ Nimuna koe ali Jisas Barabas maa rapaasa. Go alimiri abala enaali koe-

rupa mapogolasaaoma ali meda lu makomasa rabu nipu karapo ada-para mapaitaasimi. Go pisa pare Pailat-me Yesu mo enaalinuna agale pagoma nimuna pinalo maa kalisa.

Yesu repena polopea-para nil lisimi

(Mat 27.32-44; Mak 15.21-32; Jon 19.17-27)

²⁶ Nimumi Yesu nipu maa pisimi rabu pa ali meda madaalisimi. Go alina biri Saimon nipuna su Sairini giyoma ipuma no adare-para pulalo pisa. Go rabu nimumi repena polopea nipuna pasaane mariaasimi. Nipumi mea rumare Yesuna koau-nane raita maa pisa.

²⁷ Go pumare ora enaali adaapumi Yesu raita maa pisimi. Nimuna rikiranare ena medalomame re loma kodo pia lama pisimi. ²⁸ Pare Yesu nipumi wala pereke luma nimu gu-rupa lakalisa: Nimiru Jerusalem enanu-yo. Ni madaa re natepape pare nimi madaa page nimina nogo naaki madaa re lo piralapape lisa. ²⁹ Pagalepa. Werepe kedaa meape di epalia rabu nogo naaki namaduma adu nakale enanuri wagepu mada pogola palimiri ora epelea lee lisa. ³⁰ Go di raburi enaalinumi mo rudunu-para gu-rupa lakeleme: Naana koau-nane lopoma naa lu makomaape leme. Gore wala oge rudunu-para gu-rupa laketeme: Naa ma-kaledaape leme. ³¹ Abiri ora pane piadaa go kedaa pia peme-le werepe koe yai epalia rabu ele kedaa ora komalimi ya?

³² Go rabu nimumi pupitagi ne ali laapo page lamua puma Yesu raapu nil talo pisimi. ³³ Nimu puma su meda Kalu Rogaae su lemede go-para puma aasimi. Go-para Yesu repena polopea madaa nil lisimi. Mo koe ali laapo page nil-mi luma meda pare Yesuna popoke-nane luma medare koya-nane lisimi. ³⁴ Gore Yesumi talo: Aapa, nimumi kone nasuma pimi-le nimuna koe ele maa ruba lisa. Go pimi aliri nimumi go elena re na-adoma pimi

lisa. Go rabu go alinu nimumi Yesu nipuna mamina koyo muma satu lu pirisimi.

³⁵ Go rabu pa enaalinumi pa rekaoma adapaba pirisimi. Go pirisimi pare mo Juda ali kalunumi Yesu-para ero gu-rupa lisimi: Nipumi abalade enaali medaloma raba mu aaripa-le nipuna gole nipu raba mea lisimi. Gore Gote-me nipu Mea Rapaae Ali yaa-pulu mada palia lisimi. ³⁶ Soldia alinumi page nipu-para ero agale lisimi. Nimumi Yesu re-para ipuma rero pi ipa wain epa kalalo pirisimi. ³⁷ Gore nimumi gu-rupa lisimi: Nere ora Juda alinuna Mudu Ali yaalia-daare gore nena gole raba muma no suna nipu lisimi. ³⁸ Pepa meda so repena polopea kuni madaa lu saabaasimi: Go aliri Juda alinuna Mudu Ali yade lo lisimi.

³⁹ Mo ali koe laapo abalade lu mudiasimide medame Yesu-para ero agale gu-rupa lisa: Ne Enaali Raapu Pirape Alina Si laede-pulu ne page saa page raba mea lisa. ⁴⁰ Go rabu mode mudiasimide ali medame ali-para gu-rupa arere lisa: Naame keda komea-rupana meamade-le nere Gote paala napea pe lakalisa. ⁴¹ Saana kedaare saana komea-aena ora mada gialeme. Pare abi go aliri nipumi abalade koeyae meda nawisa lisa. ⁴² Go puma nipumi Yesu-para talo: Yesu nere Mudu Ali pirali raburi ni madaa kone saena lisa. ⁴³ Gore Yesu nipumi nipu gu-rupa lakalisa: Neme ora ne lagialo. Abiri nere ni raapu so Gote-na epe maapu-para pirapana lisa.

Yesu nipu le kadupilisa

(Mat 27.45-56; Mak 15.33-41; Jon 19.28-30)

⁴⁴ Go naare paame naare kudunoma ribaa yoma su raayo keapuma naare nogo-nane pabola popesa. ⁴⁵ Go pisa raburi mo lotu ada ru-nane mudiabaaya adaa mamina so kuni-nane riripitaaboma none kuni-nane puma riripi tabisa.

⁴⁶ Yesu nipumi puri paloma gu-rupa lisa: Aapa, nina kone popo nena ki-nane madaa apo salo-daa lisa. Nipumi go-rupa lisa rabu pu imu kudinasa.

⁴⁷ Mo soldia alinuna Mudu Alimi go adisa-pulu nipumi Gote-na bi minasaoma talo: Ora yana go aliri ora epe ali yana lisa.

⁴⁸ Enaali adaapumi nipu pia adolalo epa adoba pisimi-pulu nimuna aako luma ada wala pirisimi.

⁴⁹ Yesuna adami alinu raayo-para enanu medaloma abala so Galili su-para piruma Yesu nipu raita mea ipisimi. Nimu ogesi-daa mo-para rekaoma mo ele raayo adoba kiritasimi.

Yesu tapa-para mea rogaasimi

(Mat 27.57-61; Mak 15.42-47; Jon 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Ali meda nipuna biri Josep pirisa. Nipuri Juda alinuna adare meda biri Arimatea su-para piruma nipu ora epe ali piruma Gote-na Surube Su epenalo adolalo pirisa. Gore nipumi kaunsil raapu pirisa pare Yesu lu makomamina lisimi rabu nipumi dia lisa. ⁵² Go ali nipu Pailat piri puma Yesuna rore nina mea ria pono lisa. ⁵³ Go puma nipuna ro mea rumare mamina yaako pimi roгаа palae maa pisa. Go puma nipu kana apedaa meda-para puma roгааasa. Go-parare abalade ali meda abi narogaasimi. ⁵⁴ Go yapi di-ri Pomo mu Pirape Yapi rudu lisa rabu ada koro rabu madaa nape edanu ma-redepo yaasimi.

⁵⁵ Enaalinu abalade Yesu nipu Galili su giyesa rabu nimumi nipu raita mea ipisimi. Nimumi Josep raapu puma mo kana apedaa tapa-para Josep-me roгааasa-rupa adisimi. ⁵⁶ Go puma nimumi adoma nimuna ada wala puma epe kaa pi elenu Yesuna ro madaa sainalo kiritao pisimi.

24

Yesu wala rekesa

(Mat 28.1-10; Mak 16.1-8; Jon 20.1-10)

¹ Gore adaa koro rabu kogono mupaa yapi di rabu mo enaalinu tapa-para pisimi. Nimumi mode kaa pide elenu-para abala kirtao suma mea madisimi. ² Tapa-para ipisimi rabu mode pora gaape kana abala maa rubuma lobapaina adisimi. ³ Go pea nimumi no tapa apedaa-para puma adisimi pare Mudu Ali Yesu nipuna rode nasaaya. ⁴ Go puma nimu pa rekaoma kone adaapu su pirisimi rabu ali laapo nimu re-para wagepu opapasipi. Go ali laapore nipuna mamina-nu ora yaako pi-ai maraasipi. ⁵ Enanu nimuri paalame komoma su adainaaoma pirina ali laapome nimu gu-rupa lakalisipi: Nimimiri ake paa-daa tapa-para go ali asa peme pae? Go ali ora pa pia-le go-para mada na-adalimi lisipi. ⁶ Nipuri go-paradaa napia nipu abala rekaade. Abalade nipu so Galili su-para pa piruma nimi lagisade agale wala makuaalepa. Abala gu-rupa lagisa: ⁷ Enaalina Si Mea Rapaae Aliri koe enaalinuna ki madaa mea kaleme rabu nipu repena polopea madaa lu makomalimi. Go pea pare wala yapi repo dialenaloma wala rekalu lo lagisade lisipi.

⁸ Go rabu enanumi Yesu nipuna abalade lakalisade agale makuaasimi. ⁹ Go rabu nimumi mo tapa apedaa giyoma wala pisimi. Go rabu nimumi pa enaali medaloma-para disaipel ali 11-pela raayo piri-para puma mo nimumi adisimi elenu raayo puma lakalisimi. ¹⁰ Tapa-para puma adisimide enanuna biri gu-rupa: Maria nipuna su Magadala-para Jon-para Jems-na agi Maria-para go enanu nimumi go ele adisimi. Go enaalinu-para pa ena medaloma-para mo agalere mogeaae alinu lakalisimi. ¹¹ Lakalisimi pare aposel kogono alinumi mo enanu pa kama po rilipu agale pa teme kone wisimi-pulu nimuna

agale madaa kone narulalisimi. ¹² Pare Pita nipu rekoma tapa-para wala wage adola pisa. Nipumi no kana apedaa tapa-para puma adainaaoma mamina komea adisa. Nipu wala ada-para puma kone adaapu suma gore ake pana pe kone wisa.

Emeus pora pagina Yesu adisipi
(Mak 16.12-13)

¹³ Go raburi mo disaipel alinu ipa laapo Emeus su-para pulalo pisipi. Nipu Jerusalem su giyoma Emeasa pora pagina ogesi-daa adaalu pu pisipi. ¹⁴ Nipu go pora pagina pulaomare mo abalade adisipide remaa laaoma pisipi. ¹⁵ Nipu laapome agale laaoma pula pirina Yesu nipu ipuma nipu raapu pirisimi. ¹⁶ Go nipu laapome nipu adisipi pare ora Yesu-rupa namakuaasipi.

¹⁷ Go rabu Yesumi nipu laapo lakalisa: Nipimiri ake laaoma pula pipi?

Nipumi go-rupa lisa rabu nipu laapo pa rekabaoma nipuna kone pu rabaa-para keda puma le agaa-para kodo pina aasipi. ¹⁸ Go ali meda nipuna biri Kliopas go alimi agale gu-rupa lisa: Jerusalem su-para palemede alinu-para lapade pare enaalinu-para kimisu enaalinu-para nimumi ademe-le ne komea-mare abalade go-aina remaa napage aa-para piruma lae pae? ¹⁹ Yesu nipumi nipu agale gu-rupa lorapisa: Ali madaa tyape pae? Nipumi nipu gu-rupa lakalisipi: Nasaret Yesuna remaa-para lapade. Go aliri ora Gote-na agale lakale ali piruma Gote-na le agaa-para ena raayona le agaa-para ora puri pale agale madaa kogono laapo pea. ²⁰ Pare naana lodo kira-ae Mudu Alinu-para naana Mudu Ali medalomanu-parame kaunsil mea kalamede lisipi. Gore nimumi nipu lu makomaape lakenaloma nipu repena polo pea madaa tyamede lisipi. ²¹ Gore abalade naame go alimiri Israel enaalinu naa wala minalo maa rapaae ali kone wima.

Gonu raayo paleme raburi abiri yapi repo abala go popaade. ²² Abiri naana ruru ena medalomame naa mapogolasaarimi. Ora abalade yapipu nimu tapa kana apedaa-para adola puame ya. ²³ Pare Yesu nipuna ro na-adame ya. Go puma nimu wala ipuma naame ensel medaloma adama lo lagiame. Gore ensel-numi Yesuri abala rekoma epe-rupa pia lo lagiame lame. ²⁴ Naana ruru ali medalomame tapa-para puma mo enanumi epa lagiamede-rupa puma adaame pare nipu na-adameya lisipi.

²⁵ Go rabu Yesumi nipu gu-rupa lakalisa: Gore nipiri pa kone nasalepape. Nipina lo-parare mo Gote-na agale lakale alinumi lagisimide remaa madaa kone ora ogepusi rulaarina. ²⁶ Nipi namakuaaepe? Gote-na enaalinu wala minalo Mea Rapaae Alimi abala ririna radaa noma epe paana puri mealia lo napagapena? ²⁷ Gore Yesumi Moses-na agale madaa mea ririnaoma Gote-na agale lakale alinuna remaa raayo lakeloma Gote-na buk madaa wi agaleme nipu madaa lea-rupa go raayo lakalisa.

²⁸ Nimu agale laaoma puma mo ali laapo nipuna pulalo pisipi adare re-para opapasimi. Go rabu Yesu nipuna raaname ogesi-daa wala pa palima kone wisipi. ²⁹ Go puma mo ali laapome nipu-para talo: Adoba. Ogesi-daa pa piramina. Naare pabola pea-le nere saa raapu piramina lisipi. Go rabu nipu ada ru-nane puma nipu raapu komea-para pirisimi. ³⁰ Gore eda nolalore Yesu nipu raapu rapaluma madaa pirisipi. Go rabu nipumi bret muma Gote-para ora pili loma piribima mo ali laapo kalisa. ³¹ Nipumi go-rupa pisa rabu nipu laapome le rupaoma lo robaa-para paa ipisa rabu waru adisipi. Go pisipi pare go rabu Yesu pa wagepu pisa-le wala na-adisipi. ³² Gore go ali laapome talo: Saa abala pora pagina epapade rabu nipumi saa Gote-na agale mogearipa-daa saana pu

robaa-para rekataba lisipi.

³³ Nipu laapome go-rupa lomare wagepu rekoma wala Jerusalem su-para pisipi. Nipumi mo aposel kogono ali 11-pela page pa adami ali medaloma page nimu kiritaba pirina adisipi. ³⁴ Gore mo alinumi nipu gu-rupa lakalisimi: Mudu Ali ora rekaa yade lisimi. Saimon-me nipu ora adaa yaade lisipi. ³⁵ Go raburi go ali laapome mo enaalinu-para mo pora pagina pisade remaa lakalisipi. Go puma Mudu Ali nipumi bret maa piribiaoma naa kalisa rabu saame waru adapa lakalisipi.

Disaipele alinumi Yesu adisimi

(Mat 28.16-20; Mak 16.14-18; Jon 20.19-23)

³⁶ Nimumi go agale lala pirina Yesu wagepu nimuna rikirana epa rekesa. Go rabu nipumi nimu-para talo: Nimuna lo robaa-para epe kuma pi kone su piralepa lisa. ³⁷ Pare nimumi remo meda adoma kone wisimi-pulu nimumi paalame komisimi. ³⁸ Gore nipumi nimu gu-rupa lakalisa: Nimiri ake paa-daa pogolasaarimi ya? Nimina lo robaa-para kone adaapuri ake paa-daa saleme pae? ³⁹ Gore ora ni yade-le nina ki age raayo adalepa. Nimina kimi naa yogale kuli lapo-para waraatapa. Remore gupa-daa dia yade lisa. ⁴⁰ Nipumi go-rupa lomare nipuna ki age laapo nimumi adenalo mea waalisa. ⁴¹ Nimumi pedo ora waru puma kone adaapu wisimi-pulu nimumi kone narulasimi. Go raburi nipumi nimu lorapisa: Nimiri eda medaloma saapimi pe lisa. ⁴² Nimumi abala kirabae wena piribili mea kalisimi. ⁴³ Gore nimumi adabaaina nipumi muma nisa.

⁴⁴ Nipumi nimu go-rupa lakalisa: Abalade ni nimi raapu pa pirisuade rabu nimi go ele madaa abala lagelisude. Gore mo Moses-na rekena agaleme page Gote-na agale lakale alinumi page buk Sam-para page ni madaa loma lisimi yaade. Go remaana re ora adalimina lagiawade

lisa. ⁴⁵ Go rabu nipumi nimuna lo robaa-para paa ma-epasa-pulu nimumi mo Gote-na agale waru adisimi. ⁴⁶ Go rabu nipumi Gote-me enaalinu wala minalo Mea Rapaae Alimiri kedaa adaae meda ruma tapa-para piruma yapi repo dialenaloma kome su giyoma rekalia lo wi yade lisa. ⁴⁷ Nipuna bina purimi su raayona piri enaalinumi kone perekeaminalo agale laketapape lisa. Go pumare Gote-me enaalinuna koe ele mea rubalia-le agale laketapape lisa. Go kogonore so Jerusalem-para ripimaa puma su raayona pinalo lakelapa. ⁴⁸ Yesumi apo agale lo kiraloma nimu-para wala talo: Nimimi go adalemade elenu madaa remaa laketapape. ⁴⁹ Abalade Gote-me puri gialua lo lagisa-pulu neme ora maa rapaalua. Pare nimimi so yaa-para wi puri nimi madaa epenalo Jerusalem siti-para adobalepape lisa.

*Yesu yaa-para maa pisa
(Mak 16.19-20; Kog 1.9-12)*

⁵⁰ Go rabu nimu go adare giyoma nipu Betani su-para lamua pisa. Go-parare nipuna ki minasaoma nimu-para epe puri minalo agale lakalisa. ⁵¹ Nimu-para lakeloma puma nimu piri-para giyesa. Go puma Gote-me nipu yaa-para maa pisa. ⁵² Gore nimumi nipuna bi minasaoma Jerusalem su-para wala pisimi. Pisimi rabu pedo waru puma raaname komoma pirisimi. ⁵³ Go pumare adae abuna nimu lotu ada-para piruma Gote-para ora pili lo pirisimi.

Gotena Epe Agale

The New Testament in the East Kewa Language of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples East Kewa long Niugini

copyright © 2004 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: East Kewa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-01-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 24 Dec 2020 from source files dated 9 Oct 2020

62cac9b7-0920-58fe-ad58-f2d4b8fb56bc